

EVANGÉLIKUS Élet

Mocorgó gyermekek
a templomban

Képregény készül
a szlovák
Békéscsabáról

Konfirmáló
kis herceg

HIT ÁLTAL

Reformáció után – reformáció előtt

Missziói nap a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerületben
2018. május 26.

Insula Lutherana, Győr, Petőfi tér 2.

Program

- 9:00 Érkezés, regisztráció
9:30 Éneklés, köszöntések
10:00 Nyitóáhitat: „Az igaz ember a hite által él”
(Róm 1,17) – Szemerei János püspök
10:30 Az Insula Lutherana épületegyüttes
bemutatása – Csorba János igazgató lelkész
11:00 Kocsis István Árva Bethlen Kata című
monodrámája – Kökényessy Ági színművész
12:30 Ebédszünet
13:30 „A hit hősei” – Szekciók a kerület
lelkészeinek vezetésével
14:30 A Péterfy Sándor Evangélikus Gimnázium,
Általános Iskola, Óvoda és Kollégium
ütőzenekarának koncertje
15:00 Úrvacsorai istentisztelet díjátadással:
„A győzelem: a mi hitünk” (1Jn 5,4) –
Vancsai József lelkész

A missziói nappal egy időben zajlik az iskola helyiségeiben a kerületi pedagógusok találkozója. Számukra délután külön szekciót szervezünk.

A programokkal párhuzamosan a tizenkét év alatti gyermekek számára külön foglalkozást tartunk a Péterfy-óvoda helyiségeiben.

A résztvevőknek ebédet biztosítunk. Az önálló keresettel rendelkező testvérektől étkezési hozzájárulást elfogadunk.

A nagy busszal érkező csoportok az útiköltségre ötvenszázalékos támogatást igényelhetnek az egyházkerülettől. A kedvezményt a határidőig jelentkezők vehetik igénybe.

Hallgatni és figyelni

Pünkösdi lapszámunkat tartja kezében az olvasó, és bár pünkösd a Szentlélek kiárasztásának ünnepe, így az egyház születésnapja, mégis méltánytalanul kevésbé figyelünk oda rá. Pedig pünkösd a kapcsolatfelvétel, az odafigyelés, a megértés ünnepe is. „...halljuk, amint a mi nyelvünkön beszélnek az Isten felséges dolgairól!” – olvashatjuk *Az apostolok cselekedetei* 2. fejezetének 11. versében. Pünkösd ünnepe tehát az Istennel és a közösségeinkkel való találkozás és kommunikáció ünnepe is.

Sokszor nagyon nehéz hallgatnunk és odafigyelnünk a másokra. Egyáltalán meghallgatni, mit mond a másik, anélkül hogy már előre ítéletet mondanánk felette, beskatulyáznánk, leírnánk. Ebben a lapszámunkban az ünnepi igei gondolatok mellett interjúban és riportokban szeretnénk megmutatni, milyen fontos, hogy figyeljünk a szívünkre.

Érdeemes megint meghallanunk a gyerekeket és az általuk közvetített gondolatokat. Lukács Olivér *A kis herceg* című színdarab címszereplőjeként és budavári konfirmandusként is arra mutat rá, hogy az állandó rohanásban, kapkodásban az igazán lényeges dolgok legtöbbször tényleg láthatatlanok a szemnek. A gyermekekre figyelés egy másik módját választotta Rábaszentandrásan Varga Tamás evangélikus lel-

kész és felesége, Varga-Patocska Judit: „Mocorgó istentiszteletünkkel” megmozgatták és templomukba gyűjtötték a környék kicsijeit és nagyjait. A gyermekeknek szóló templomi alkalom hamar elnyerte a katolikus és a református hívek tetszését is, így Rábaszentandrásan nemcsak gyülekezetplántálás zajlik a kicsik segítségével, de egyúttal az ökumené is szépen alakul a községben.

A nyitottság, az odafigyelés volt jellemző Andorka Eszter lelkész nőre is, akinek emlékét egyháznak különleges programmal ápolja. A tavaly először kiosztott támogatások olyan szervezetekhez, programokhoz kerültek, amelyeknek elsődleges célja az elesettek felkarolása, az előítéletek leküzdése, az odafigyelés a másokra. Andorka Eszter egészen fiatalon is sokat tett azért, hogy jobb, egymásra jobban odafigyelő, a másikat felkaroló világban élhessünk, ezért példáját követve az ideai pünkösdkor próbáljunk egy pillanatra mi is megállni és azon is elgondolkodni, mi magunk eleget figyelünk-e a családtagjainkra, a barátainkra, a környezetünkben élő embertársainkra. És ha nem tudunk is az egyetértésig vagy a közös pontig eljutni, már a meghallgatással is tettünk egy fontos lépést.

■ KÉZDI BEÁTA

Leküzdhető akadályok

Andorka Eszter fájdalmasan rövid életét javarészt arra szánta, hogy olyan embereknek segítsen, akik talán már maguk is lemondtak sorsuk jobbra fordulásáról. A néhai, többtalentumú evangélikus

lelkész nőről elnevezett program támogatottjai évről évre beszámolnak az elért eredményekről, és persze kijelölik azt is, merre és kivel, kikkel haladnak tovább.

21. oldal

Megtartó hagyomány

Békéscsaba? Akkor kolbász, szalámi. Kevesen tudják, hogy a csabai – nem csupán kolbász- – hagyományok fundamentumát a városban évszázadok óta élő evangélikus szlovákság adja. Kiszely

András büszke a tót gyökereire, és mindent megtesz azért, hogy másokban is erősítse ezt a kötődést. Például társaival képregényben mutatja be a város történetét.

33. oldal

Helyünket keresve

Az öntelt, civilizációt építő ember hajlamos arra, hogy magát képzelje a teremtett világ csúcsára. Hová vezet ez a gondolkodás? Képesek vagyunk-e szembenézni azzal a hatással, amelyet a környörtelen iramban fejlődő (?) civilizáció az életmódunkra gyakorol? És vajon ki tudunk-e alakítani egy olyan érvényes és a valós értékekre koncentrálnó etikai alapállást, amely segít megtalálni a helyünket ebben az összetett rendszerben? Béres Tamás, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professzora ezekre a nem éppen egyszerű, ám kétségtelenül fontos kérdésekre keresi a választ a vele készült interjúban.

37. oldal

Láthatóan evangélikus

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Törökné Podmaniczki Anna HR-vezető – Mezőtúr. Pár évvel ezelőtt a kislányommal együtt volt a keresztelejtemény. Addig viszont hosszú út vezetett. Korábban munkahelyi stressz és egyéb nehézségek miatt alvászavaraim voltak. Sokféle próbát tettem, számtalan tanácsot megfogadtam, de nem segített semmi. Egyik éjszaka elővettem a Bibliát, és elkezdtem olvasni *Máté evangéliumát*. Arra gondoltam, hogy ezen biztosan el fogok majd aludni. De nem így történt, hanem felébredtem! Napi szinten kezdtem olvasni a Szentírást, és újabb és újabb felismerésre jutottam. Megértettem, miről szól Jézus tanítása, mit jelent a szeretet és a keresztyén megbocsátás. Családom evangélikus, de nem gyakoroltuk a vallást. Többször elindultam istentiszteletre, de nem mertem bemenni. Egyszer a munkahelyről hazafelé menet találkoztam az egyik kedves gyülekezeti taggal, aki éppen a templomba igyekezett. Csatlakoztam hozzá. Megismerkedtem a lelkésznel, akinek jeleztem, hogy szeretném, ha megkeresztelne. Ő szeretettel fogadott, majd tanítani kezdett, és felkészített a konfirmációra. Megtanultam, mit jelent, hogy „ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy!” (Ézs 43,1b). Ettől a naptól kezdve a közösség aktív tagja vagyok. Megtaláltam, amit kerestem: a lelki békémet.

A mai evangélikus arcképcsarnok az interneten a lathatoan.reblog.hu és a [facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Tisztelt Zsinati Elnökség!
Főtisztelendő Püspök Úr!
Tisztelt Tanácsos Úr!
Kedves Testvérek!

Megdöbbenéssel értesültünk arról, hogy tegnap délután súlyos inzultus érte a Magyar Református Egyház három vezetőjét, amint ők a Magyar Országgyűlés alakuló ülését követően a Parlament épületét elhagyták. A tüntetők ilyen cselekedetét mélységesen elítéljük, és testvéreinket – Huszár Pál főgondnokot, Szenn Peter horvátországi püspököt és Gér András zsinati taná-

csost –, valamint az egész református egyházat őszinte együttérzésünkről biztosítjuk. A közélet ilyen eldurvulását és a véleménynyilvánítás szabadságával való ilyen visszaélést elfogadhatatlannak tartjuk. Ebben a helyzetben is az apostoli igét tekintjük irányadónak: „Ne győzzön le téged a rossz, hanem te győzd le a rosszat a jóval.” (Róm 12,21)

Testvéri köszöntéssel:

DR. FABINY TAMÁS elnök-püspök
PRÖHLE GERGELY országos felügyelő
Magyarországi Evangélikus Egyház

Budapest, 2018. május 9.

ORATIO OECUMENICA

Mennyei Istenünk! Pártfogónk érkezését várjuk szívünkbe. Magasztalunk téged azért a nagy csodáért, amelyet az első pünkösdkor megmutattál akkori gyülekezetednek. Kérünk, légy ma is gyülekezeteddel, velünk, töltsd be szívünket a hit lángjával, szereteted örömeivel, kegyelmed dicsőségével, irgalmad hatalmasságával, jóságod fogadásával, karizmáink, lelki ajándékaink felismerésével. Add, hogy ne csak halljuk igédet, hanem értsük is. Add, hogy ne csak halljuk egymást, hanem figyeljünk is oda egymás szavára. Add meg az egyenes beszéd örömét a hirdetőnek és a hallgatónak egyaránt!

Atyánk vagy te mindig! Bűneink elválasztanak minket tőled, de te vagy az, aki közelebb lépsz hozzánk erőddel, Lelkeddel, hatalmadal. A te elhatározott terved irányítja világunkat, és mutatod meg kegyelmedet és örökkévalóságod jeleit. Beléd vetett reménységgel nyugszik meg előtted a mi lelkünk.

Közbenjáró Jézusunk, megváltónk lettél örökre! A te ígéreteidben bízva várjuk mi is lelkünk megújulását. Megmutattad, mekkora a győzelem ereje, segíts meg minket is, hogy veled győzzünk a nehézségekben, a gyászban és hétköznapi küzdelmeinkben. Ismertesd meg velünk elhivatásunkat a munkánkban, reménységünket a kedvező és kedvezőtlen helyzetekben egyaránt. Add, hogy érezzük, értünk küzdöttél.

Vigasztaló Szentlélek, ültess belénk a hitet, és erősítsd is bennünk. Nélküled nem értjük saját céljainkat sem. Te mutasd meg a helyes és kitaró hit örömét, vedd el elbizakodottságunkat, és add az alázat ajándékát is. Ne engedd, hogy az elégedetlenség vegyen erőt rajtunk, de biztass és lelkesíts! Te teszed szívünket nyitottá, fülünket hallóvá, hogy értsük is, amit súgysz. Jöjj, és töltsd be szívünket bőven! Ámen.

Pünkösd ünnepe – ApCsel 2,14–24.29–36

A Lélek születésnap ajándékai

A születésnapokat a kisgyermek nagy örömmel várja. Néhány iksz után már nem ilyen egyértelmű az öröm. Pünkösd az egyház születésnapja, és a kétezres születésnapokat igencsak felnőtt módra ünnepeljük. A múlt idealizált szépsége, a jelen nehézségeinek mantrája és az aggodalom a jövőtől aligha enged helyet a jelen gyermeki örömeinek és a jövővel kapcsolatos bármilyen bizalomnak. Nem véletlen, hogy karácsony történetével tudnak hívók és nem hívők a leginkább azonosulni, húsvét a hívők számára megkerülhetetlenül a legnagyobb, pünkösd pedig marad a kérdés. Tartalmával végképp keveset tudunk kezdeni. Mi teheti ünneppé a pünkösdöt? Igénk válasza: a jól sikerült prédikáció.

A jövő részesei. A sikert a hallgatóság reakciója azonnal mutatja: „Amikor ezt hallották, mintha szíven találták volna őket...” Mitől olyan különleges ez az ígéhirdetés? Múlt, jelen és jövő egyaránt szerepel benne. De ez a prédikáció nem aranyozza be a múltat, nem panaszkodik a jelen állapotán, és nem fél a jövőtől. Ősi szövegeket idéz fel. A mi idézett textusunkban csak Jól próféciáját halljuk, de Dávid zsoldárát is hosszan idézi Péter apostol. Az ősi szöveg kulcsa nem a múltbeli érték emlegetése, hanem az, hogy a szöveg a jelen összefüggésében szólal meg, olyan erővel, hogy a jövő ígérete teljes bizalommal várható, és karnyújtásnyi közelségbe jön hozzánk. Annyira, hogy a szíven talált hallgatóság egy lendülettel a tettek mezejére akar lépni, és a folytatást kéri: „Mit tegyünk...?” Péterék nem kérnek időt, hogy kitalálják a megfelelő feladatot, nem kezdik fékezni az irányításuk alól hamar kicsúszó lelkesedést. Megtérésre, keresztségre és közösségbe hívják hallgatóikat: „...tiétek ez az ígélet és gyermekeiteké...” Az új részeivé, a jövő embereivé válhattok itt a jelenben, a „most”-ban. Pünkösd ajándéka a megtérés és a közösségbe tartozás.

Anyanyelvek ismerői. Pünkösd az apostolok számára az a különleges alkalom, amikor egy idegen nyelven azért tudnak beszélni, hogy a másik számára érthetőek legyenek. Mi is ez az idegen nyelv? A rendszerezett, kikristályosodott teológiai beszéd a szalmaláng-lelkesedésű galileai halász szájából egész biztosan része az idegen nyelven szólásnak. Nagyon komolyan bele kell tudni helyezkedni a másiknak az életébe, hogy erre képes legyen egy beszéd. Mit is jelent úgy szólni, hogy mindenki „a maga anyanyelvén” hallja meg a tartalmat? A számunkra meghatározó élményt, az evangéliumot a hallgató saját nyelvén kell megfogalmazni ahhoz, hogy neki is sajátja lehessen.

Új identitás. Az eredmény lenyűgöző. A különbözőségek nem tűnnek el, de a közös hitélmény összekapcsol, és közösséggé formálja a megtérő embereket. Generációk, népek, nemek, társadalmi és gazdasági különbségek veszítik el identitásformáló jelentőségüket, és egy új identitás, Jézus Úrként való elfogadása jön létre. Ami kevesek ritka ajándéka volt, abból mindenki részesedik. A távoli prófécia a jelen legreálisabb döntése lesz. Ehhez megtérés kell. Az apostol ezzel zárja az ígéhirdetést: „Tudja meg tehát Izráel egész háza teljes bizonyossággal, hogy Isten Úrrá

FRA ANGELICO: SZENT PÉTER IGÉT HIRDET SZENT MÁRK JELENLÉTEBEN (1433 KÖRÜL)

és Krisztussá tette őt: azt a Jézust, akit ti keresztre feszítettetek.” Péter hallgatói felfogják: teljesen félreértettek mindent az elmúlt napokban, ám végzetes hibájuk nem ronthatta el Isten tervét. Egyszeri lehetőséget kapnak: ha képesek a radikális önkritikára, akkor itt és most részeseivé válnak a jelen és a jövő igazságának. A jó prédikáció hitelesen, a saját nyelvemen el tud vinni egészen eddig a pontig. És ez a Lélek ajándéka. A meghozott döntés, az erre adott igaz válasz már az én hangom, és megint csak a Lélek ajándéka. A kérdés is, a válasz is a Szentlélek munkája az emberrel.

Szót érteni életbe vágóan fontos. Ennek lehetőségét kínálja fel pünkösd.

■ DR. SZABÓ B. ANDRÁS

Imádkozzunk! Szentlélek Úristen, mindnyájan a saját nyelvünkön beszélünk, és nem értjük egymást. Add, hogy rád hallgassunk, és elcsendesedjünk. Add, hogy tanuljunk a másik nyelvét, és megértsük egymást! Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (május 20.) Jézus mondja: *Elküldöm [a Pártfogót] hozzátok. És amikor eljön, leleplezi a világ előtt, hogy mi a bűn, mi az igazság, és mi az ítélet.* Jn 16,7–8 (Ézs 59,1–2; Jn 14,23–27; ApCsel 2,1–18; Zsolt 99) A Pártfogó Krisztus mentő szeretetével mutat rá az örökké élőtől és így az élettől elválasztó egyetlen akadályra, a Krisztus iránti bizalmatlanságra. Ez a bűn! Kellene volna még valamit tennie Krisztusnak, hogy reá hagyatkozzunk, és ne vétsük el utunkat? A helyreigazító kegyelem Ura az Atyjához ment. A Pártfogó munkája, hogy Igéjében Krisztus cselekedjen a bűnbocsánat átélésére, vezetésre. Akinek ez kevés, azt megkeresi a már megítéltetett világ fejedelme, hogy hitetésével érzelmekben gazdag átélések útjára csalogassa, mely útnak vége az ő ítéletében való részesedés.

Hétfő (május 21.) *A ti szelidségeitek legyen ismert minden ember előtt! Az Úr közel! Fil 4,5 (Péld 14,31; Mt 16,13–19; 1Kor 12,4–11; Zsolt 81)* A velünk született természet mindenki előtt meg akarja mutatni, hogy ő is valaki. Nem képes háttérben maradni. Látnunk kell Krisztust, aki emberré lett, szolgai formát vett fel, hogy az Istentől igazságos, kárhóztató ítéletünket magára vegye a kereszten, hogy mi is felvehessük hit által az érettünk letett, szelíd, Atyja iránt mindig engedelmes, tervének megvalósulásában örvendező életét. Mivel Feltámadottként van közel hozzánk, úgy tehetjük ismertté beszédünk, tetteink által természetét, indulatát, ha szívünkben vesz lakozást. Az övéi érte tűrnek bántalmazást, és kéri ígérete beteljesedését: „...bizony jövel Uram Jézus!” (Jel 22,20; Károli-fordítás)

Kedd (május 22.) *Legszívesebben tehát az erőtlenségeimmel discszem, hogy Krisztus ereje lakozzék bennem.* 2Kor 12,9b (Zsolt 116,6; 1Kor 14,1–5.27–40; Zsid 10,1–18) Kínosan ügyelünk arra, hogy tudatlanságaink ki ne derüljenek. Testi-lelki bajainkat takargatjuk, míg meg nem látjuk az értünk erőtlenné lett Urat a szegényfán. Ezt látva az apostol is arra törekedett, hogy őt minél hatalmasabbnak mutassa be. A nagyokat szóló száj akkor némul el, amikor felragyog számára, hogy Krisztus erőtlenné válva győzte le a hazugság atyját. Csodáljuk Krisztus erejét, amikor halljuk a beismerést: „Az ördögnek foglya voltam, / [...]. / Jó nem volt az életemben, / [...]. / A jó cselekedet, erény / Nem segített énrajtam, [...]. / De végre nagy gyötrelmemet / Az örök Úr megszánta, [...] / Szívét felém kitárta. [...] / Én földi formám fölvette, / Hogy a Gonoszt legyőzze.” (Luther, EÉ 318)

Szerda (május 23.) *Arra törekedjünk tehát, ami a békességet és az épülést szolgálja.* Róm 14,19 (Péld 16,32; Ef 3,11–14; Zsid

10,19–25) Életünk elfolyt idejében arra törekedtünk, hogy kiépítsük barátaink körét, akik segítségül lesznek elképzeléseink építkezéseiben. De megjelent számunkra Isten üdvözítő kegyelme, amely arra tanít, hogy megtagadván a hitetlenséget és világi kívánságokat, mértékletesen, igazán és szentül éljünk a jelenvaló világon. Mivel munkálhatjuk Krisztus békeuralmának növekedését? Ha bocsánatot kérünk bántásainkért, és elengedjük tartozásait az ellenünk vétkezőknek.

Csütörtök (május 24.) *Boldog, akinek hűtlensége megbocsátott, vétke eltöröltetett.* Zsolt 32,1 (Lk 7,47; 2Kor 3,2–8[9]; Zsid 10,26–31) Vágyaink beteljesedését mulandó, sokszor csak pillanatokig tartó öröm követte, mert rögtön megjelent egy újabb cél, amiért feláldoztunk minden időt, erőt. Az ártatlan drága vér kiontása nélkül nincs bűnbocsánat, de az atyai szív e vért látva kiengesztelődött. Ítéletünk végbement, nem kell ítéletre mennünk! Hűséges Urunkat követve nem törvényszerű többé a döntéseink elvétése, bukásaink. Így éljük át próbatételeinkben Krisztus feltámadásának erejét, ami Krisztusban tesz örvendezővé.

Péntek (május 25.) *Mert jön a Seregek Urának napja minden kevély és magas ellen, mindenki ellen, aki nagyra tartja magát, de majd meg kell alázkodnia.* Ézs 2,12 (Lk 3,8a; Gal 3,1–5; Zsid 10,32–39) Időben kapjuk a figyelmeztetést, hogy ne építsük magasabbra trónusunkat, hanem gyorsan szálljunk alá. Mert egy napon minden általunk ácsolt magaslat leomlik. A legmagasabban lévők zuhannak a legnagyobb mélységbe. Krisztus előtti meghajlás, uralmának elfogadása az egyetlen menekvés az Isten nélküli örökkévalóság szenvedéseitől.

Szombat (május 26.) *A szabadság nehogy ürügy legyen a testnek, hanem szeretetben szolgáljatok egymásnak.* Gal 5,13 (Zsolt 141,3; ApCsel 18,1–11; Zsid 11,1–7) A test gondolata az, hogy milyen messzire mehetek el Uramtól, hogy el ne vesszek; mennyit nyerek meg ebből a mulandóságból úgy, hogy hívó maradjak. Már a kérdés felvetésében megnyilvánul, hogy a kérdezőnek nincs Krisztus-ismerete. Aki követni szeretné Krisztust, az szellemi látást, hallást, értést nyer tőle, hogy felismerje a sokféle hívásból, ajánlatból azt, ami tőle idegen. Ezért ami gonosznak látszik, attól őrizkedjétek! Mindaz, ami Krisztus elé kerül, akár törvény, akár egyházi hagyomány, akár dogma, akár ismeret, elválaszt Krisztustól és az ő gyülekezetétől. De a szeretetben való szolgálat erősíti és építi az önmaguktól szabaddá válók közösségét.

■ DEME KÁROLY

EVANGÉLIKUS Élet | FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!
megrendelheti online is: evangelikuselet.hu/elofizetes

Püünkösöd 2. napja – 1Kor 2,11–16

Önmagunkba zárva

Igénben Pál apostol két világról beszél, amelyeknek megvan a saját működésük. Az egyik az önmagába zárt ember világa. „Mert ki ismerheti meg az emberek közül azt, ami az emberben van? Egyedül az emberi lélek, amely benne lakik.” Ebbe a világba soha nem fog teljes betekintést nyerni egy másik ember. Titkok, régi sebek, örömök, fájdalmas, kedves emlékek, összetört álmok kavarnak lelkünk mélyén. A lelkünk legmélyén csak mi tudunk körbetekinteni. Önmagunkat mi ismerjük legjobban, a többiek annyit látnak belőlünk, amennyit megmutatunk.

akarátát. Egész életében zárt világban marad. De ennek nem kell így lennie, mert Isten világa nem maradt bezárt világ. Isten szeretete, kegyelme kiáradt, és mindez azért történt, hogy ez a szeretet betörjön az ember életébe, lelkébe. A Lélek szét akarja robbantani a mi bűnökkel teli, bezárt életünket. Ha ez megtörténik, akkor új törvényszerűségek kezdenek működni, mert „nem a világ lelkét kaptuk, hanem Istenből való Lelket”. Ez a Lélek tesz alkalmassá, hogy megismerjük mindazt, amit Isten nekünk ajándékozott. Ez a Lélek az, akinek a kiáradására emlékezünk püünkösöd ünnepén. S ez a Lélek az, aki minket is felhasznál az evangélium továbbadásában. „Ezeket hirdetjük is, de nem emberi bölcsességből tanult szavakkal, hanem a Lélektől jött tanítással...” Püünkösöd ünnepének sokféle ajándéka van. Pál hangsúlyoz egyet: a megtért ember részese lehet az evangélium továbbadásának. Nem magunktól tesszük ezt a magunk szavaival, hanem a Szentlélek szól rajtunk keresztül.

Vegyes fogadtatás. „A nem lelki ember pedig nem fogadja el Isten Lelkének dolgait, mert ezeket bolondságnak tekinti, sőt megismerni sem képes: mert csak lelki módon lehet azokat megítélni.” A bizonyágtétel nem egyszerű feladat, ezt már az apostol is tudta. Ahogy Jézus felkészítette tanítványait a feltámadása után rájuk váró nehézségekre, úgy készíti fel Pál a korinthusiakat a püünkösöd után rájuk váró nehézségekre, amelyek a régi és az új szemléletből adódnak: az ember vagy a világ lelkével, vagy a Szentlélekkel nézi az életét. A nem lelki embernek mondhatunk bármit, nem érti, sőt – ahogy Pál mondja – „bolondságnak” tartja. Nekem életem értelme, legnagyobb ajándéka – neki pedig ostobaság. Hogy lehet ekkora különbség? A „különbség” nem más, mint a Lélek, aki kész bennünk munkálkodni, Krisztushoz elvezetni. Amikor ez megtörténik, akkor az ember megérti a helyzetét, meglátja elvesztségét, de meglátja a kegyelem végtelen nagyságát is. Püünkösdkor Isten világa betört a mi bezárkózott világunkba, és ezáltal képesek vagyunk meglátni Isten nekünk készített ajándékait. Ma nem elég meglátni ezeket az ajándékokat, hanem meg is kell ragadnunk őket!

■ DEÁK LÁSZLÓ

Önmagába zárt Isten világa. „Ugyanígy azt sem ismerheti senki, ami Istenben van, csak Isten Lelke.” Ha ennyire kifürkészhetetlen az ember, mennyivel titkosabb a Szentháromság világa? Egy önmagában tökéletes világ. Isten szentsége körbefon mindent, a Szentháromság tökéletes egységben van, ahogy Jézus mondja: „Higgyetek nekem, hogy én az Atyában vagyok, és az Atya énbennem van...” (Jn 14,11) Ebbe a világba az ember képtelen betekinteni, felette van az értelmünknek. Mégis sok mindent tudunk a Szentháromság tagjairól, mert a kinyilatkoztatáson keresztül Isten ezt megengedte. Annyit láthatunk belőle, amennyit Isten jónak látott velünk megosztani az egyetemes s még inkább az igei kinyilatkoztatáson keresztül.

Isten világa kiárad, és betör az ember világába. „Mi pedig nem a világ lelkét kaptuk, hanem az Istenből való Lelket, hogy megismerjük mindazt, amit Isten ajándékozott nekünk.” Ha a világ lelke van az emberben, akkor képtelen felfogni az Isten szavát és

emlőzetét. Egész életében zárt világban marad. De ennek nem kell így lennie, mert Isten világa nem maradt bezárt világ. Isten szeretete, kegyelme kiáradt, és mindez azért történt, hogy ez a szeretet betörjön az ember életébe, lelkébe. A Lélek szét akarja robbantani a mi bűnökkel teli, bezárt életünket. Ha ez megtörténik, akkor új törvényszerűségek kezdenek működni, mert „nem a világ lelkét kaptuk, hanem Istenből való Lelket”. Ez a Lélek tesz alkalmassá, hogy megismerjük mindazt, amit Isten nekünk ajándékozott. Ez a Lélek az, akinek a kiáradására emlékezünk püünkösöd ünnepén. S ez a Lélek az, aki minket is felhasznál az evangélium továbbadásában. „Ezeket hirdetjük is, de nem emberi bölcsességből tanult szavakkal, hanem a Lélektől jött tanítással...” Püünkösöd ünnepének sokféle ajándéka van. Pál hangsúlyoz egyet: a megtért ember részese lehet az evangélium továbbadásának. Nem magunktól tesszük ezt a magunk szavaival, hanem a Szentlélek szól rajtunk keresztül.

Imádkozzunk! Urunk, köszönjük neked, hogy kihoztál minket a sötétségből. Nem kell önmagunkba zárva élnünk, hanem Lelked által új életet ajándékoztál nekünk. Add, hogy püünkösöd evangéliumát tovább tudjuk adni! Légy velünk Lelkoddal, amikor – szóban és tetteinkkel – bizonyágot teszünk rólad. Ámen.

Áldjad, Ielkem, az Urat!

Közgyűlést tartott a Déli Evangélikus Egyházkerület

Utoljára gyűlt össze a tisztújítás előtt a Déli Egyházkerület Közgyűlése. Különleges alkalom volt az április 27-i, hiszen az általános tisztújítással egy időben búcsúzik a kerület püspöke és felügyelője. A rendben lezajlott püspökválasztás után az egyházkerületi felügyelő megválasztása következik, amelynek a folyamatát a közgyűlés hivatalosan is elindította azzal, hogy a déli egyházmegeyék és gyülekezetek ajánlásai alapján elfogadta a jelöltek listáját.

FOTÓ: KISS TAMÁS

Balról: Andorka Árpád, Radosné Lengyel Anna, Gáncs Péter és Lupták György

Gyönyörűen rendben tartott környezetben várták a hartaiak az érkező közgyűlési tagokat. Halasi László helyi lelkész és a gyülekezet hűséges tagjai örömmel üdvözölték az egyházkerület leköszönés előtt álló lelkészi vezetőjét, Gáncs Pétert és a megválasztott, beiktatásra váró új püspököt, Kondor Pétert. Megtiszteltetésnek tekintették, hogy ők adhattak otthont ennek az alkalomnak.

Halasi László a bevezető áhítatban Isten áldásáról beszélt. Valóban jó új visszatekinteni és elindulni, hogy közben az ember Istentől kéri és kapja meg az áldást. Keserűség ellen a legjobb orvoság: Isten áldása és magasztalása – utalt példaként a 103. zsoltárra.

A hartai gyülekezet történetét bemutató rövid előadás után a közgyűlés

meghallgatta és elfogadta Gáncs Péter püspök, Radosné Lengyel Anna egyházkerületi felügyelő, Deák László kerületi missziói lelkész és Káposzta Lajos GAS-felelős (Gustav-Adolf-Werk – Gusztáv Adolf Segélyszolgálat) jelentését. Gáncs Péter a beszámolójában összevetette a püspöki székfoglalójában elmondottakat tizenöt éves egyházvezetői szolgálatának eredményeivel. Számot vetett azzal is, amit nem sikerült megvalósítania, és biztatta utódját a megkezdett gyülekezetplántálás folytatására.

Lengyel Anna első női felügyelőként látogathatta sorra a gyülekezeteket. Ahol tudott, segített, és szíven viselte a kerület közösségeinek sorsát. Deák László a missziói munkájáról szólva hangsúlyozta: nagyon fontos, hogy minden lelkész és

minden gyülekezet szívvel-lélekkel végezze a missziót saját területén belül s lehetőség szerint még azon kívül is.

Andorka Árpád helyettes egyházkerületi felügyelő 2002 óta szembesíti a közgyűlést a statisztikai adatokkal. Mostani összefoglalójából kitűnt, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház Déli Egyházkerületében működő hatvanöt gyülekezet összlétszáma jelenleg 54 251 fő. Mármint ennyien vállalnak részt a gyülekezetek fenntartásában. A jövő szempontjából reménységet jelent az az ezernégyes száz hittanos csoport, amelyeken keresztül talán a szülők is megszólíthatók. A legszomorúbb képet a lelkipásztori beszélgetések csökkenő száma tükrözi.

Káposzta Lajos egyházkerületi GAS-előadó beszámolt a németországi központú lutheránus segélyszervezet tavalyi munkájáról. Mint mondta: jó lenne továbbvinni a GAS eredeti gondolatát. Hogy tudniillik egyik gyülekezet karolja fel a másikat, és együtt segítsünk szeretetotthonaink életében is.

A következő napirendi pont az egyházkerületi felügyelőjelöltek listájának véglegesítése volt. Kendeh György, a jelölőbizottság megbízottja közölte, hogy a gyülekezetek presbitériumai május 8. és 15. között választhatnak egyházkerületi felügyelőt. A jelöltek – névsor szerint: Font Sándor, Haba Gábor és ifj. Zászkaliczky Pál – a közgyűlésen személyesen is bemutatkozhattak. (Krizsán Zoltán, akit nemrégiben erősítettek meg a Pesti Egyházmegey felügyelői posztján, nem vállalta a jelölést. A másik három jelölt elfogadta a jelölést.)

A közgyűlés végén Kondor Péter Isten iránti hálával köszönte meg Gáncs Péter és Lengyel Anna szolgálatát, és hangsúlyozta, hogy ez még nem a búcsú pillanata.

Előttünk áll az egyházkerület legnagyobb, évenként megrendezett eseménye, a családi missziói nap, amely ezúttal Budapesten, a Pestszentimrei Sportkastélyban lesz pünkösdhétfőn, neves előadókkal, tartalmas programokkal, várhatóan több mint ezer résztvevővel.

■ KOSKAI ÉRSZÉBET – KISS TAMÁS

FOTÓ: KOVÁCS DÉNES / BEHIR

Jézus mellettünk jár az úton

Templom-újrászentelés és iktatás Békéscsabán

„Többszörösen kettős” ünnepre gyűltek össze Gáncs Péter püspök szerint a gyülekezet tagjai május 6-án, vasárnap délután Békéscsabán, a jaminai templomban: anyák napján felújított épületekben új vezetőket indíthattak útra. A templom újrászentelésével együtt ugyanis beiktatták a Kelet-békési Egyházmegye elnökségét is.

A Déli Egyházkerület hamarosan nyugdíjba vonuló lelkészi vezetője ebben a minőségében utoljára járt Békéscsabán, ahonnan 2003-ban indult püspöki szolgálata. A visszatekintés azonban egyben előretekintés is volt, hiszen megújult falak között adhatott hálát a gyülekezettel és a két békési egyházmegye lelkészeivel együtt.

„Vannak, voltak és lesznek olyan ott-honok, ahová jó betérni, mert ott az Atya vár ránk” – fogalmazott igehirdetésében Gáncs Péter. Hozzátette: az egyház újjászületésének ünnepe, pünkösöd közeledtével mindezt újra megtapasztalhatjuk. Az új elnökség felé fordulva arról beszélt, hogy nehéz helyzetben, elerőtlenedő gyülekezetek között vállal szolgálatot az esperes és az egyházmegyei felügyelő, ezért fontosnak nevezte, hogy a két vezető között lelki kapcsolat is legyen. Biztatásként arra emlékeztetett: Jézus mellénk szegődik az úton.

Az istentiszteletet követő ünnepi közgyűlésen Ábelovszky László, a gyülekezet felügyelője ismertette a templom és a gyülekezeti ház renoválását; a vetített képeken a kivitelezési munkafolya-

matok mellett a felújítás előtti állapot is látható volt. Fél év alatt új tető- és padló szerkezet, valamint falszigetelés készült, a homlokzaton kívül a teljes elektromos hálózat és a nyílászárók cseréje is megtörtént, és akadálymentesen megközelíthetővé tették az épületeket. A templomtetőre emellett kereszt alakot formáló napelemes rendszert is telepítettek. A felújítás mértékét jól érzékelteti, hogy csak a templom padlójának cseréjekor mintegy százötven köbméter törmelék keletkezett. A beruházás abból a több mint nyolcszázmillió forintos kormányzati támogatásból valósult meg, amely ezenkívül a Nagytemplom felújítását, illetve az egykor magtárként használt épület ifjúsági centrummá alakítását is finanszírozza a belvárosban.

A gyülekezeti közgyűlést egyházmegyei közgyűlés váltotta fel, amelyet az újraválasztott egyházmegyei felügyelő nyitott meg. Liska András két éve látja el ezt a szolgálatot. Az ezalatt megtapasztalt szomorú statisztikai adatok őszinte vizsgálatát és felelősségteljes jobbítását nevezte esperes társával legfőbb közös feladatának.

Az egyházmegye új esperese székfoglaló beszédében Krisztusra mint igazodási pontra helyezte a hangsúlyt. „Én vagyok az út, az igazság és az élet” (Jn 14,6) – idézte Nagy Zoltán a jézusi szavakat, kiemelve, hogy az egyházmegye tagjai együtt haladnak az úton. Rímelve a szószékről hangzott igehirdetésre, úgy fogalmazott: a Mesterrel együtt járva elérhető közelségbe kerülünk egymáshoz. A magunk részigazságai helyett pedig a nagybetűs Igazsághoz való ragaszkodásra buzdított. Végül az egyházi életről szólva azt mondta, a közelgő döntésekhez szükség van tervekre, munkatársakra, de arra a rugalmasságra is, mely meglátatja velünk: a tervünk nem törvény. Az egyetlen, amihez ragaszkodnunk kell, az Krisztus, akiben összetartozunk – zárta szavait.

Az új egyházmegyei elnökséget köszöntötte Radosné Lengyel Anna egyházkerületi felügyelő, Lázár Zsolt, a szomszédos Nyugat-békési Egyházmegye esperese, valamint Kutyej Pál, a békéscsabai gyülekezet igazgató lelkésze, aki búcsúajándékként Várkonyi János egyik festményét nyújtotta át Gáncs Péter püspöknek.

Az istentisztelet énekkari szolgálatát a *Békéscsabai evangélikus vegyes kar* látta el Kutyejné Ablonczy Katalin vezényletével.

■ ZSÍROS ANDRÁS

Keresztény könyvek az utcán

Erdő Péter bíboros, esztergom–budapesti érsek, a Szent István Társulat fővédnöke nyitotta meg május 7-én Budapesten a Szent István Könyvhétet. A katolikus főpásztor fontosnak nevezte, hogy a szervező Szent István Társulat évente egyszer – más egyházi kiadókkal összefogva – „kimegy az utcára”, és ráirányítja az emberek figyelmét a könyvesboltokban a legeladottabb polcokra száműzött, többnyire az ezotéria címszó alá besorolt keresztény irodalomra.

A keresztény szellemiségű könyvkiadók huszonhatodik alkalommal megrendezett, május 12-én zárult seregszemléjén huszonnégy pavilonban harmincegy kiadó – köztük az *Evangelikus Élet* magazint is megjelentető Luther Kiadó – várta az érdeklődőket a budapesti Ferenciek terén.

Mint Erdő Péter is rámutatott, az idén százhetvenedik születésnapját ünneplő Szent István Társulat az alapítók szándéka szerint katolikus szellemiségű kiadó, de a kezdetektől célja volt, hogy igényes és olcsó könyvekkel lássa el a közönséget nemcsak teológiai, liturgikus, hanem más témában is. Megjegyezte: a társulat életében volt olyan időszak, amikor szinte az egyetlen vallásos kiadó volt, és csak korlátozott számú kiadványt jelentetett meg. A rendszerváltás után viszont nőtt a konkurencia, sorra alakultak a vallási irodalommal foglalkozó kiadók is. A kiadványok számának növekedésével párhuzamosan azonban a piacon egyre inkább háttérbe szorult a vallási, főként a

keresztény vallási irodalom. Ezért is fontos a Szent István Könyvhét – mondta a bíboros.

Az idei mustrán a Harmat Kiadó, a Kálvin Kiadó, a Luther Kiadó, valamint a Magyar Bibliatársulat képviselte a pro-

testáns egyházakat a katolikus kiadók mellett, a magánkiadók közül pedig – többek között – az Etalon, a Kairosz, a Kráter, a L'Harmattan és a Tinta Kiadó vett részt a könyvhéten.

Délutánonként író-olvasó találkozók, dedikálások keretében ötvenhat szerzővel találkozhattak a könyvbarátok.

Sarbak Gábor, a Szent István Társulat elnöke a könyvhétre megjelent könyvek közül kiemelte *A magyar katolikus püspöki tanácsok története és jegyzőkönyvei 1892–1918 között* című kötetet. Az Osztrák–Magyar Monarchia utolsó két és fél évtizedében született dokumentumokból fény derül a katolikus püspöki kar állásfoglalásainak és határozatainak számos érdekes részletére.

A Pázmány Péter Katolikus Egyetemen tartott megnyitónemeségen Erdő Péter bíboros és Spányi Antal székesfehérvári megyés püspök, a Stephanus Alapítvány elnöke átadta az ez évi Stephanus-díjakat. Az elismerést Rokay Zoltán katolikus pap, egyetemi tanár, az intézmény hittudományi kara 2-es számú keresztény bölcséleti tanszékének vezetője és Valter Ilona régész vehette át. A Stephanus-díj a Szent István Társulat és a Stephanus Alapítvány közösen alapított kulturális díja, amellyel olyan szerzőket jutalmaznak, akik „magyar nyelven megjelent műveikben, publikációikban az egyetemes keresztény-európai kultúra értékrendjét közvetítik”.

■ Forrás: MTI

Súlyos évtizedek története kötetben

Nemrégiben jelent meg magyarul Helmut David Baer *Kompromisszum vagy kollaboráció? – A magyar evangélikus egyház stratégiai a kommunista berendezkedés idején* című könyve a Kairosz Kiadó gondozásában.

A szerző által vizsgált időszakban a Magyarországi Evangélikus Egyház egy ellenséges politikai rendszerrel került szembe, amely megkérdőjelezte hosszú távú létezését. Ezzel a fenyegetéssel szembesülve a magyar evangélikusok két alapvető kérdést tettek fel maguknak: „Hogyan élhetjük túl?”

és „Hogyan maradhatunk meg egyháznak?” A két kérdés közötti feszültség és kölcsönhatás határozta meg az evangélikus tapasztalat morális körvonalait a magyar kommunizmusban, és formálta az evangélikus egyház kommunista államra adott válaszát.

Amerikai megjelenésekor a műről dr. Fabiny Tibor írt recenziót lapunk hasábjain *A négy száz éves történelem legnehezebb évtizedei – Amerikai könyv a magyar evangélikusok kommunizmus alatti küzdelméről* címmel (*Evangelikus Élet*, 2006. december 10.). ■ E. É.

Isten és a kommunikáció

Ökumenikus képzésen Bajorországban

Gott ist Kommunikation, azaz Isten (maga a) kommunikáció címmel tartott április 16–25. között európai ökumenikus képzést a Bajor Evangélikus Egyház Josefstalban. A kis bajor falu oktatási centrumában rendezett kurzus mintegy negyven résztvevője között épültek a hidak, hiszen tíz nap alatt megismerhettük egymás országait, egyházait és szerteágazó munkáját is.

„Kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige” – szól János evangéliuma 1. fejezetének 1. verse. Ennek az ígészakasznak egy szokatlan parafrázisa lett a josefstali program vezérgondolata: „Kezdetben volt a kommunikáció, és a kommunikáció Istennél volt.” A kurzus középpontjában mindvégig az egyházon belüli és kívüli kommunikáció állt, mivel „Isten maga a kommunikáció, hiszen a Szentháromság is dinamikus kommunikációban van” – hangzott el már az egyik bevezető előadásban is dr. Eike Kohlertől. A Bonni Egyetem Protestáns Teológiai Karának tudományos munkatársa így folytatta: „Jézus beszél hozzánk, szava kapcsolatot épít, általa is Isten gyermekei vagyunk. A beszéd egyértelmű lehetőség a felfedezésre, döntések meghozatalára, egyúttal a beszéd összekapcsol Istennel és másokkal, de el is választhat, hiszen sokszor nem sikerül jól kommunikálnunk, a megfelelő helyzetben a megfelelő szavakat megtalálunk.”

Mit tudunk ilyenkor tenni? Hogyan lehet és kell beszélnünk Istennel és Istentől? – ezekre a kérdésekre keresték a választ a németországi kurzus résztvevői, akik között voltak bajorok, szászok, erdélyi magyarok, erdélyi szászok, románok, szlovákok, csehek, oroszok, lengyelek, szerbek, lettek, litvánok, finnek, svédok és természetesen magyarok is. A nemzetköziséghez hozzájárult a vallási sokszínűség is, hiszen az ökumenikus alkalomra jöttek az evangélikusok mellett ortodox és református résztvevők is. És ha még ez a sokszínűség sem lenne elég, a képzésen lelkésznők, lelkészek, teológusok, teológushallgatók és újságírók voltak együtt.

Kommunikáció Istennel, Istentől, Istenzhez – hangzott a tíznapos kurzus egy másik vezérgondolata. Ennek mentén tartották a reggeli és esti áhítatokat, az istentiszteletek között az előadásokat, műhelyfoglalkozásokat, gyakorlati kép-

zéseket. Az egyik legérdekesebb tréning a testbeszéddel foglalkozott, de a biblia-drámához hasonló, *Bibliolog* elnevezésű bibliagyakorlat is új és izgalmas feladatot mutatott be az érdeklődőknek.

A kurzus egyik legfontosabb kifejezése a felekezetközi és nemzetközi hidak építése mellett a „zuhören” volt, amely magyarul talán a „(meg)hallgat”, „odafigyel” szóval adható vissza. Ahogyan a beszéd összekapcsolhat, úgy el is választhat, és ha nem figyelünk oda, akkor sokkal hamarabb találunk különbségeket, mint közös pontokat egyházon belül és egyházaink között is.

A bajorországi ökumenikus képzés célja tehát elsősorban a felekezeteken

FOTÓ: STUDIENZENTRUM JOSEFSTAL

A német és angol nyelven zajlott foglalkozások jó szervezethez mellett a bajor vendégserzetet nyűgözte le a kurzus résztvevőit. Érdekes volt a különböző kommunikációs helyzetek elemzése közben megtudni, hogy azonos problémákkal küzdünk Európában. Németországban is fogyatkoznak a keresztyény gyülekezetek, évente félmillió hívővel lesznek kevesebben; de mindegyik egyház kihívásokkal néz szembe az egyházi kommunikáció és sajtó megújításának terén is.

és országokon átívelő hidak építése volt. A Josefstalban töltött tíz nap alatt ez nagy részben valósággá is vált (még úgy is, hogy az ortodox testvérek nemigen tartották szem előtt az ökumenét, nagyon sok mindenből kivonták magukat). Mindezek ellenére a kurzus végére értékes szakmai és baráti kapcsolatok születtek, amelyek remélhetőleg egyházaink és országaink között is fontos és hosszú ideig fennmaradó hidakat jelentenek.

■ KÉZDI BEÁTA

Reményt Kelet-Európának

Gondolatok egy menekültügyi tanulmányút kapcsán

40, 6, 5, 3, 1. Öt szám. Akár lottózámok is lehetnének. Az egyhetes tanulmányút résztvevői azonban nem a szerencsében, hanem Istenben bíznak, és szolgálják őt a maguk területén, Nürnbergtől Hamburgig, Theszalonikától Temesváron át Szabadkáig vagy éppen Szegedtől Budapestig. Negyven ember hat nemzetből öt napon át három országban vizsgálta azt az egy kérdést, amelyen kívül mintha nem is lenne más, fontosabb ma: a menekülthelyzet alakulását a térségben.

Fabiny Tamás evangélikus elnök-püspök köszönti a nemzetközi diakóniai csoport tagjait

A németországi Württembergi Diakóniai Szolgálat nemzetközi diakóniai kapcsolatokért felelős referense, Johannes Flothow szervezésében érkezett – többségükben német – diakóniai szakemberek április 23–27. között Magyarországon, Szerbiában és Romániában látogattak meg menekülttáborokat. Találkoztak a helyi egyházi és civil szervezetek, valamint az állami szervek képviselőivel. Fő céljuk az volt, hogy ne csak hírekből, jelentésekből tájékozódjanak, hanem – ahogy fogalmaztak – valódi tapasztalatot szerezzenek, lássák, hallják, „ízleljék” a valóságot, nem mellékesen pedig vizsgálják meg a segítség lehetőségeit a régióban.

Az esemény magyarországi szakaszának szervezői – az Evangélikus Diakónia Integrációs Szolgálatának munkatársai – sűrű és feszes programot állítottak össze, amelyben a katolikus, a református és az evangélikus menekültmisszió meglátogatása mellett a terület legfontosabb szereplőivel, szakemberekkel, újságírókkal való találkozás is helyet kapott.

A köszöntő és a nyitóáhitat szolgálatát dr. Fabiny Tamás evangélikus elnök-püspök vállalta. Meditációjának erős üzenete végig a résztvevőkkel maradt, szövegét a következőkben szinte szó szerint, csaknem teljes egészében idézzük.

A püspök a térség néhány jellegzetességét emelte ki a zsoltárok egyik versén átszűrve, arra kérve a résztvevőket, hogy imádkozzanak és cselekedjenek az itt élő emberek méltóságáért és jólétéért, mert: „Nem marad örökre elfelejtve a szegény, nem vész el végleg az elesettek reménye.” (Zsolt 9,19)

„Szeretem a projekt címét: Hoffnung für Osteuropa – Reményt Kelet-Európának. Egyrészt büszke vagyok arra, hogy itt születtem és itt élek, másrészt a történelmi és társadalmi kapcsolatokat is érzékelem, és érzem, hogy az itt élő embereknek komoly szüksége van a reményre” – mondta a Magyarországi Evangélikus Egyház lelkes vezetője.

Egyet gondoló és együtt cselekedni bíró emberek társasága mindig felüdítő,

főként, ha ez egyben régi barátokkal való találkozást is jelent. A sok német munkatárs között új ismeretségek is köttetnek az együtt töltött egy hét alatt, és lehetőség volt hosszú beszélgetésekre a már ismert partnerekkel. Reményt adott, hogy nem vagyunk egyedül a szolgálatban. Ezt erősítették meg a beszélgetések többiekkel is, akár Nataša Markovskával, a szerbiai ökumenikus segélyszervezet, az EHO, akár Elena Timofticiucsal, a romániai AIDRom munkatársával.

Reményt adott a felismerés, hogy a sajtóból informálódó „külföld” nem általánosít. Miként a csoport vezetője, Johannes Flothow nyilatkozott a hét végén: „Sok egyháztagot és civilt mozgósít a tenni akarás az összes érintett országban.”

Reményt adott Jon Hoisaeternek, az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága képviselővezető-helyettesének előadása és az azt követő beszélgetés. Hallhattuk, milyen felelősséggel és alapos ismeretekkel, a nemzeti érdekek figyelembevételével gondolkodik a világszervezet a menekültek támogatásáról. És mindennél inkább reményt adott a Belügyminisztérium képviselőjében érkezett Miklós Katalin prezentációja, hogy a szakmai munkában részt vevők milyen magas szinten és emberségesen igyekeznek ellátni feladataikat az adott szabályozás keretei között.

„Többször olvashattunk rettenetes híreket például elrabolt és évekig fogva tartott fiatal lányokról, a szülők elfogyó reményéről, hogy újra láthassák őket. De Isten nem felejt a szegényt, nem vész el végleg az elesettek reménye. Vagy a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet Csecsenföldön elrabolt és föld alatti börtönbe zárt, megkínzott munkatársáról, aki evangélikus lelkész nő feleségével a világtól elzárva így imádkozhatott: de Isten nem felejt a szegényt, nem vész el végleg az elesettek reménye. Vagy hallunk egy Romániából érkező teherautóról. A sofőr áthalad Budapesten, hallja a raktérből érkező dörömbölést, de nem akar Ausztria előtt megállni. A megbízás arról szólt, hogy a menekülő iraki és afgán férfiakat Bécsbe szállítja. De közülük sokan megfulladtak, a néhány félholt em-

ber kétségbeesett jeleket adott: de Isten nem felejt a szegényt, nem vész el végleg az elesettek reménye.”

A tanulmányút során nem volt megkerülhető a nehézségek, sőt a kudarcok és szívbe markoló történetek megvitatása. Így annak a fájóan közeli emlékek a felidézése sem, hogy néhány hónapja a kalocsai rendőrségtől érkezett hívás az Evangélikus Diakónia Integrációs Szolgálatához: egy azonosítatlan férfi holttestét találták a Dunában, az egyetlen nyom pedig, amelyen elindulhattak, egy szórólap a tárcájában, az evangélikus integrációs szolgálat elérhetőségével. Nehéz szívvel idéztetett fel a konzultáción a történet, amelyből egy harminckét éves, Afganisztánban született, üzbgé származású és Iránból menekültként érkezett fiatal ember sorsa rajzolódott ki. Egy fiúé, akinek családja Németországtól Belgiumig szétszórva él. Megrendítő volt újra átélni a tragikus esemény valahol mégis fel-emelő részét, azt, amikor az integrációs szolgálat hosszú szervezőmunkája után Magyarországon lebonyolított, muszlim

temető muszlim parcellájában egy hideg januári napon.

„A probléma azonban nemcsak egyénekre vonatkozik, hanem közösségekre is. Nemcsak egy gyermek vagy egy felnőtt, nők és férfiak szenvedhetnek a reményteljes elvesztésétől, hanem egy nemzet is. Ahol tekintélyelvű politikusok uralkodnak a lelkeken, és taposnak a gondolat és a sajtó szabadságán. Ahol félkatonai csoportok menetelnek falvakban, és védelmi pénzt kérnek. Ahol a korrupció elfojtja a gazdaságot. Hogyan lehet enyhíteni a szenvedést? Itt is meg kell szólalnia a zoltár hangjának: de Isten nem felejt a szegényt, nem vész el végleg az elesettek reménye. Vannak városok, melyeket még ma is falak vesznek körül. Gondoljunk csak a közel-keleti palesztin menekülttáborok körül álló falakra, a valódi és szimbolikus falakra gazdagok és szegények között Latin-Amerikában, valamint a kelet-európai roma települések körüli falakra. Ott is kell, hogy hallják az ígéretet: de Isten nem felejt a szegényt, nem vész el végleg az elesettek reménye.”

igazodva megszervezik a tranzitónába jutás rendszerét, tudva azt, hogy a korábbi napi öt ügy helyett csak eggyel foglalkoznak, így belátva, hogy egy öttagú család kérelmének benyújtásával el is telt a hét.

Reménykeltő volt a temesvári konzultáció, a megyei tanács dísztermében az összes állami szervezet helyi vezetőjét, a német konzult, az egyházi és civil szervezetek képviselőit együtt látni a hatalmas asztal körül. Hallani, hogyan működnek együtt rendőrök, bevándorlásiak, városi alkalmazottak és támogató szervezetek a menekülthelyzet kezelésében, mindenki felelősséggel a saját munkáját végezve, a másikat megbecsülve egy működő, a város soknemzetiségű hagyományaira büszke, sokszínű közösség alakításában.

És megerősítette az egyhetes menekültügyi tanulmányút résztvevőit, németet, román, szerbet, görögöt, lengyelt – a hazaiakat kiváltva – a diakóniai munkáért is felelős elnök-püspök gondolata: „Nagyon jól ismerjük a körülményeket, amelyek között élünk, és fontos ezekről tapasztalatcserét folytatni. Ugyanakkor ismerjük Jézust is, aki képes legyőzni az adott kereteket, és aki azt akarja, hogy egy igazságos világban éljünk, és javainkat megosszuk egymással. Helyes, ha megtapasztalásainkat erről a Jézusról itt is megbeszéljük. Mert a radikális Jézus nem tolerálja azt, hogy emberek és nemzetek ilyen eltérő életszínvonalon éljenek, ennyire eltérő lehetőségekkel az oktatáshoz és az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférést illetően. A köztünk élő, feltámadt Jézusra nézve kell mondanunk: de Isten nem felejt a szegényt, nem vész el végleg az elesettek reménye.

Legyünk tehát nyitottak Jézusra, a beszédre és a tettekre is gyülekezeteinkben és személyes életünkben egyaránt. Isten rajta nyugó szelleméért. Ezen a szellemen keresztül tudunk hitelesen cselekedni, hogy kevesebb gyermek legyen megfosztva a szabadságtól, hogy kevesebb menekültet csempészhessenek teherautókban, kevesebb nő bocsássa áruba a testét, hogy kevesebb legyen a szükségét szenvedő gyermek, kevesebb embert üldözzenek hitük miatt, hogy kevesebb nemzetet foszszanak meg szabadságától és függetlenségétől a földön és Kelet-Európában. Ezért mondjuk együtt újra és újra: de Isten nem felejt a szegényt, nem vész el végleg az elesettek reménye.”

Úgy legyen!

■ HAJDÚ TIBOR

FOTÓK: MÉSZÁROS ATTILA

Megbeszélés Temesváron, a megyei tanács dísztermében

előírás szerinti temetési szertartáson az édesanya a diakónia vezetőjének vállán zokogott. Látni a család arcán a gyászban az összetartozás erejét, a meggyőződést, hogy valahol mégis van remény. Hogy bár lehetetlennek tűnt, mégis mindenki ott lehetett, és – a szigorú szabályok teljes megsértésével – az anya ráborulhatott a sírra, úgy búcsúzhatótt szeretett gyermekétől. Mindez a Rákoskeresztúri új köz-

Reményt adott Balogh Barnabástól, a Magyar Református Szeretetszolgálat lelkipásztorától hallani, hogyan segítenek a „falak között” a magyar–szerb határon lévő tranzitónában, látni azt, hogy a sintértelepből átalakított szabadkai menekülttáborban mégsem teljesen apatikus az ott várakozó harminc-negyven ember – főként családok – hangulata. Látni, hogy a magyarországi szabályozásokhoz

Geist der Pfingsten

Du sendest aus deinen Odem, so werden sie geschaffen, und du machst neu das Antlitz der Erde. (Psalm 104,30)

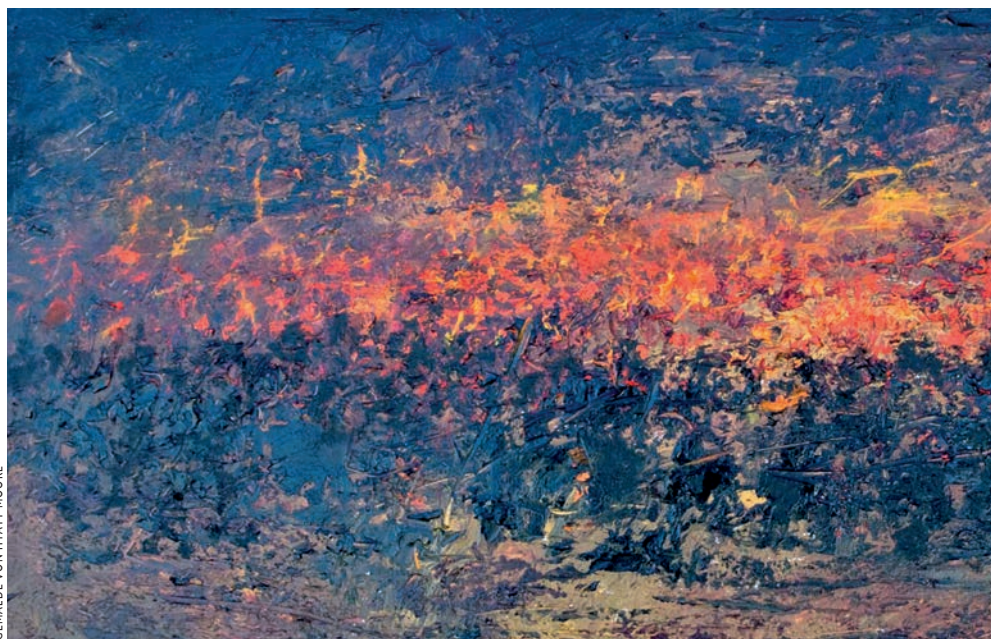
Nach alter Tradition werden dem Heiligen Geist sieben Gaben zugeordnet, die er den Gläubigen verleiht. Ich möchte hier drei Wirkungsweisen Gaben nennen, die wir in der Bibel finden. Die erste hängt mit der Urbedeutung des Pfingstfestes zusammen. Der Name kommt vom griechischen Zahlwort „50“ (*pentekoste*), weil dieses Fest in einem zeitlichen Abstand von etwa fünfzig Tagen nach dem Osterfest liegt und mit der Ausgießung des Heiligen Geistes den großen Bogen von der Fastenzeit über Kreuzigung, Ostern und der Himmelfahrt Jesu beendet. Aber das Wort wurde schon früher benutzt, nämlich für das jüdische Fest *Schawuot* (Wochenfest), das sieben Wochen nach dem Passahfest liegt und an den Empfang der Zehn Gebote am Berg Sinai erinnert. Die beiden Tafeln mit den Zehn Worten haben größtenteils den Weg in die allgemeinen Menschenrechte und in die Verfassungen vieler Staaten gefunden. Aber eigentlich sind sie die Quintessenz der Beziehung Gottes zu seinem Volk Israel, die Urkunde des ewigen Bundes, Gottes Wille verständlich gemacht. Und ist es nicht auch so mit unserem Pfingstfest? – Gottes Geist kommt herab auf uns wie die Tafeln des Bundes und schreibt sich in unsere Herzen ein, damit wir erkennen, was richtig ist und die Kraft bekommen, Gottes Willen zu tun.

Gott hat zu mir gesagt: Lass dir an meiner Gnade genügen; denn meine Kraft vollendet sich in der Schwachheit. Darum will ich mich am allerliebsten rühmen meiner Schwachheit, auf dass die Kraft Christi bei mir wohne.

Aber es geht auch um das *Wie* des Wirkens. Oft genug in der Geschichte hat die Christenheit, hat die Kirche von Macht und Stärke geträumt: ein christliches Weltreich oder zumindest ein christliches Land, ganz unter der Herrschaft Jesu und seinen Gesetzen, ein christliches Abendland. Aber „christliche Herrschaft“ ist schon ein Widerspruch in sich, wenn wir an Jesu Worte denken: *Wer der Größte unter euch sein will, der soll aller Diener sein.*

Die Kirche ist immer dann am weitesten von der Lehre Jesu entfernt gewesen, wo sie mächtig war oder sich mit den Mächtigen verbündet hat. Die Liste ist lang vom Römischen Reich über die Kreuzzüge bis in den Faschismus. Die wahre Stärke der Kirche kommt meist in den Momenten der Verfolgung und der Schwachheit zum Vorschein, wenn sie sich auf ihre wahren Werte besinnt und sich ganz auf Gott verlässt, so wie es z.B. Dietrich Bonhoeffer getan hat oder Oscar Romero. Unser Auftrag lautet: die Verkündigung des Evangeliums von der Gnade Gottes. Es ist die Wirkung des Geistes, der aus uns neue Menschen macht, die eine andere Werteordnung haben und einen anderen Standpunkt als die Macht der Mächtigen. Gottes Macht zeigt

tigen nicht mehr den Mund verbieten zu lassen und mutig für den eigenen Glauben einzustehen. Die Jünger verlieren alle Angst, zumindest gelingt es ihnen, sie zu überwinden. Wie wir aus dem Leben der Apostel wissen, standen sie auch für ihre Gemeinden ein und für die Menschen, die ihnen anvertraut waren. Wie Jesus, ließen sie sich nicht von ihrem Auftrag abhalten, nicht einmal durch Gefängnis und Todesstrafe. Dieser Geist zieht sich neben allem Opportunismus, den es auch gab, durch die Geschichte der Kirche hindurch – von Petrus und Paulus über Franz von Assisi bis Dietrich Bonhoeffer und Martin Luther King. Und auch heute gibt es immer wieder Menschen, die sich aus ihrem Glauben heraus für die Werte des Evangeliums und

GEMÄLDE VON HVATT MOORE

sich nicht in Staaten und mächtigen Organisationen, sondern in schwachen Menschen, die bereit sind, Gott zu vertrauen.

Man muss Gott mehr gehorchen als den Menschen. (Apg 5,29)

Aber der Geist von Pfingsten hat noch mehr für uns zu bieten. Er ist auch der Geist des Mutes, dem Unrecht zu widerstehen und sich für das Gute einzusetzen. Die Pfingstgeschichte erzählt von der Courage, die die Jünger plötzlich überfällt, dem Feuer der Begeisterung, wodurch sie endlich ihr kleines Kämmerlein verlassen und auf die Straßen und Plätze gehen. Und dazu gehört es auch, sich von den Mäch-

für andere Menschen einsetzen. Wir nennen dies auch das prophetische Amt der Kirche, den gesellschaftlichen und politischen Auftrag: selbstverständlich nicht im Sinne einer Partei, aber so parteilich wie Jesus selbst.

Die Gaben des Geistes sind vielfältig und sicher mehr als sieben, aber alle zielen auf eine Veränderung des Menschen und der Welt ab, ohne die es keine Zukunft geben wird. Darum bitten wir mit den alten Worten: *Veni Sancte Spiritu!* – Komm, Schöpfer Geist!

■ MICHAEL HEINRICHS,
Pfarrer von Agendorf und Wandorf

Vom Winde verweht

„Mein erstes Mal mit dem Heiligen Geist?“ – ich wiederhole die Frage der kleinen Gruppe mir gegenüber, die mich mit großen Augen erwartungsvoll ansieht. Diese Frage scheint eine Art Zugangformel zu sein, damit man sich als richtiger Christ zu erkennen gibt – überlege ich – und grübele ob ich eine ernsthafte Antwort darauf geben kann...

Ich bin in eine ur-protestantische Familie hineingeboren worden, das Abendgebet vorm Schlafengehen wie das Gebet oder Lied vor der Mahlzeit gehörten von Anfang an dazu. Ich konnte kaum laufen, da bin ich schon die Stufen zum Kindergottesdienst hinaufgeklettert. Auf dem Schulhof habe ich mich mit den großen Jungs geschlagen, weil ich das Mob-

bing und die Ungerechtigkeit gegenüber den Kleinen nicht ertragen habe. Meinen Zorn, Wut und alles was mich belastet oder gefreut hat, habe ich immer in einem kurzen Gebet, so nebenbei, zum Herrn geschickt. Gab es da je Momente in denen der Herr nicht bei mir war? Und wo ER mich wiederfinden musste? In meiner Jugend?! Das könnte doch sein? Da bin ich mit Rockbands durch die Gegend gezogen und habe Vieles ausprobiert. Aber selbst bei dem Song „Highway to Hell“ von AC/DC musste ich immer an Christus denken, wie er hinunter zu den Toten gefahren ist, um das

ewige Leben zu bringen. Meine Taufe? Ja, da war ich 14, meine Eltern wollten, dass ich mich frei entscheide und das habe ich oft belächelt, denn wer wie ich so eng mit dem Glauben an Liebe und Freiheit durch Christus aufgewachsen ist, der kann eigentlich nicht anders als JA sagen.

Immer noch wird geduldig auf meine Antwort gewartet und ich versuche es, wie so oft, mit der Wahrheit und antworte mit einer Gegenfrage, „Könnt Ihr Euch an Euren ersten Atemzug erinnern?“. Allgemeines Kopfschütteln und mir wird erklärt, dass sie alle erst spät zum Glauben gefunden haben und nun wüssten sie wie man heilig wird und nie wieder scheitern würde. Also der wahre Weg zum Erfolg und zum Glück ... ich müsste nur...! Wohlwollend hebe ich die Hand und oute mich, dass ich bereits schon heilig bin und dem Gott gehöre, der gescheitert ist und der weiß, dass ich immer wieder scheitern werde. Der mit mir aufsteht und wenn es sein muss mit mir in die Hölle fährt, weil er mich gemacht hat und mich liebt. Fragende Gesichter blicken mich an und eine letzte Frage noch „Woher ich wüsste, was der HERR von mir will?“. In dem Moment piept mein Handy. Ich lese es der Gruppe vor: „Es ist die Krisenintervention des Roten Kreuzes, Unfall auf der S4, 2 Kinder sind allein und brauchen Begleitung! Wenn sie mich entschuldigen würden ... der HERR ruft!“ Als ich meinen Wagen starte überlege ich, ob ich Mitleid mit den Suchenden, die nicht gefunden werden wollen haben sollte, doch nehme sie dankbar als Hinweis und Impuls mit in mein Leben und mit in die Pfingstmontagspredigt auf die Kanzel, wenn ich mit Paulus Worten sagen werde „...damit wir nicht mehr unmündig seien und uns von jedem Wind einer Lehre bewegen und umhertreiben lassen durch das trügerische Würfeln der Menschen, mit dem sie uns arglistig verführen...“ (Eph 4,14), also die vom Winde verwehten. Der reale Wind bläst auf dem Weg zum Einsatz heftig und ich muss mich von meinen Grübeleien lösen, damit ich auf dem Weg bleibe und das Fahrzeug sicher auf Kurs halte. Ein klares Ziel zu haben, macht es einfacher dort auch anzukommen wo man hinwill,

denke ich und lenke gegen eine Böe die mich erfasst hat um die Straße nicht zu verlassen. Flexibel sein, im Chaos schnell reagieren können, das sind Talente die ich mitbekommen habe und die ich für mein gesetztes Ziel einsetzen kann. Am Unfallort angekommen, stelle ich fest, dass viele Helfer das gleiche Ziel gehabt haben. So ein Crash auf der Straße sieht verheerend aus, doch mit vereinten Kräften und Struktur ist nach einer Stunde das meiste Sichtbare beseitigt. Was bleibt sind oft die traurigen, klammen Erinnerungen, das Gefühl die Uhren zurück zu drehen, um das Schlimmste ungeschehen zu machen. Aus meiner Erfahrung mit Krisensituationen, weiß ich, dass Menschen die an Gott glauben es ein Stück einfacher haben. Nicht, dass die Trauer weniger wäre oder es weniger Tränen gäbe, doch die Zuversicht und Hoffnung, dass das hier nicht das Ende ist, hilft ein Licht am Ende der Dunkelheit zu erkennen. Dabei weht der Geist Gottes wo und wann er will und es gibt keine Garantie, dass der eigene Glaube einen durch die dunkelsten Stunden trägt. Ein fleißiger Kirchgänger kann daran zerbrechen, ein Atheist kann durch eine Krise zu Gott finden.

Oft frage ich in dunklen traurigen Momenten, ob es OK ist, eine Kerze zu entzünden und wenn dies eine kleine Licht dann brennt, verändert sich der ganze Raum. Erinnerungen werden geöffnet, an schöne Momente oder eine Krise, die man bereits überstanden hat. Dann ist es so, dass ich fühlen kann, wie der Geist Gottes Zeit und Raum durchbricht und uns verbindet mit dem, was da war und mit dem, was da kommen mag. Wenn dies hier nicht das Ende ist, wenn der Tod keine Endgültigkeit besitzt, dann spürt man den Geist Gottes. Dann will jedes gegebene Talent sich für die Liebe einsetzen.

Das ist es woran wir Kirche, Gemeinschaft und uns selber messen können. Was wir für einander Gutes tun können, dass geschehe in seinem Namen. Amen!

■ OLIVER KÖNITZ,

Diakon, Diözesan Jugendreferent im Burgenland und nebenamtlich Notfallseelsorger und Mitarbeiter der Krisenintervention

KISS MÁRTA: VÍZEN JÁRNI TILOS (2011)

Kifutó modell? „„

Gáncs Péter püspök
Déli Evangélikus Egyházkerület

A címben feltett kérdést Paul M. Zulehner bécsi teológus provokatív könyvcíme, az *Auslaufmodell* (Patmos Verlag, 2015) ihlette, amely az egyház jövőjét vizsgálja Európában. Sokan úgy vélik, hogy az egyház kifutó modellé vált az egykor kereszténynek hitt öreg kontinensen. Mindezt a napi hírek is alátámasztani látszanak: brutális templombontás Németországban, feleslegessé vált és ezért eladó evangélikus templomok Norvégiában, muszlim közösségek által megvásárolt néhai keresztény istentiszteleti épületek Hollandiában...

Ha a saját portánkon söprünk, akkor is lassú, de folyamatos fogyást mutató népmozgalmi adatokkal kell szembesülnünk. Például a Déli Egyházkerületben a gyülekezeti tagok száma mintegy ötezerrel csökkent az elmúlt öt esztendőben. Ugyanakkor a teljes képhez az is hozzátartozik, hogy jóval több fiatalat érünk el, mint korábban, hála az iskolai hitoktatásnak és egyházi oktatási intézményeinknek.

Paul M. Zulehner is árnyalja a képet, amikor könyvében rámutat: a „kifutó modell” hasonlat nem jelenti szükségszerűen azt, hogy az egyház véglegesen leszálló ágba került földrészünkön. Ezt a derűlátását hamburgi kikötői élményével illusztrálja, amikor is egy felújítás alatt álló hajót látott a szárazdokkban, amely a nagyjavítást követően újra kifuthatott a nyílt tengerre. Ilyen nagyjavításon esett át az egyház ötszáz évvel ezelőtt a reformációban, és ma is van esélye a megújulásra. A katolikus teológus úgy tekint Ferenc pápára is, mint aki Isten eszköze lehet ebben az új reformációban, nagyjavításban.

Pünkösöd ünnepének közelében, amely az egyház születésnapja, mi is bízhatunk abban, hogy az anyaszentegyház nem válik kiöregedő, magatehetetlen „ómamivá”, hanem kész és képes újjászületni a Lélek ajándékai által.

De ha az egyház, hitünk és reménységünk szerint, még nem „nyugdíjérett” is, egy-egy szolgáló munkatársa viszont természetesen elérheti az „aranyévek” kapuját. *Deo volente*, ez fog történni velem is éppen pünkösöd hétében. Így nem véletlenül választottam az *Égtájéoló* rovatba szánt utolsó írásom címét, hiszen én is egyfajta „kifutó modell” vagyok, aki némi „felújítás” után talán újra kifuthat majd a nyílt vízre, és szolgálhat még valamit egyházunk javára...

Ugyanakkor őszintén örülök, hogy gyülekezeteink bölcs választása nyomán ismerjük már az új, a „befutó modellt” Kondor Péter szolgatársam személyében. Az ő „kikiáltó” és tovább segítő áldásával szeretnék majd elindulni pünkösödhétfőn a Pestszentimrei Sportkastély úrvacsorai oltárától, ahol a missziói nap keretében készülnök hálát adni az egyház Urának és köszönetet mondani egyházkerületünk népének, amiért szeretettel hozdottak közel másfél évtizedes püspöki szolgálatomban.

„Lassú, de folyamatos fogyást mutató népmozgalmi adatokkal kell szembesülnünk, ugyanakkor a teljes képhez az is hozzátartozik, hogy jóval több fiatalat érünk el, mint korábban.

Egyfajta sajátos hitvallásként szeretném majd ott is kivetíteni Kiss Márta szellemes képét, amelyet cikkem mellett láthatunk. A festőművész *Hétköznapi csodák* című sorozatába illeszkedő alkotásának kissé bizzar a címe: *Vízen járni tilos*. Igen, biztos, hogy a vízen járás fizikailag lehetetlennek tűnik, sőt egyenesen kockázatos, ezért a hatósági tábla szerint tilos is. De valódi hétköznapi csodaként megélve – mégis lehetséges!

Ha a Jézus szavának engedelmeskedő Péterhez hasonlóan mi is a Mesterre tekintünk, akkor a lehetetlen lehetséges, a vízen járás nem tilos, hanem megkapható ajándék. Püspöki szolgálatom alatt én is többször megtapasztalhattam ezt a csodát. Sőt a „nullszériás Pétermodellhez” hasonlóan azt is többször átélhettem, hogy amikor nem rá figyelve, kételkedően süllyedni kezdtem, megtartó karja mindig utánam nyúlt, ha bizalommal hozzá kiáltottam segítségért.

Ennek a hétköznapi csodának boldog megtapasztalását kívánom utódomnak is, az új „Péter 2.0-s modellnek”, valamint az *Evangélikus Élet* minden kedves olvasójának sok szeretettel és áldáskívánással. ■

Keressük meg a közös pontokat!

Fekete Adrienn Mercédesz a krisztusi kegyelemről

Sorozatunkban az Evangélikus Hittudományi Egyetem teológusi, lelkeszi hivatásra készülő hallgatóit szívesen megindítatásukról, a szolgálattal kapcsolatos elképzeléseikről, céljaikról. Fekete Adrienn Mercédesz ötödéves teológus-lelkész szakos hallgatót elhívásáról, a hitoktatásról és a lelkeszi feladatokról is kérdeztük.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– Az újpesti gyülekezetből jöttél az egyetemre. Miért a teológiát választottad?

– Anyai ágon evangélikusok vagyunk. Már az általános iskolát is egyházi intézményben végeztem, de igazán meghatározóak a Benkő István Református Általános Iskola és Gimnáziumban szerzett középiskolai élményeim voltak. Hittanárunk, Csoportné Fekesházy Márta nemcsak tanított, de hitet is adott nekünk. A Biblia alapján közösen gondolkodtunk a hitről és az életéről. A pályaválasztáson gondolkodva abban biztos voltam, hogy emberekkel szeretnék foglalkozni. A gimnázium végén azt éreztem, hogy Isten a lelkeszi szolgálatra hívott el.

– A klasszikus lelkeszi feladatok mellé ma számos új kihívás is társul. Mi szerinted ma egy lelkeszi feladata?

– A gyermekektől az idősekig bezárólag nekünk az egyes embert kell megszólítanunk, hogy be tudjuk vonzani őket a gyülekezet életébe. A közös pontokat kell megkeresni. Gyülekezetünkben azt érzékelem, hogy a fiatalok is, és az idősek is érzik: nálunk van egy olyan közös szál, amihez jó visszatérni, és ezt az is megéletheti, aki egy ideig kimarad; ő is tudhatja, hogy számíthatunk rá. A lelkeszi feladata, hogy a gyülekezeti tagokat be tudja vonni a gyülekezet életébe, hogy mindenki érezze, szükség van rá.

– Mítől vonzó egy gyülekezet?

– A vonzósághoz nagyon fontos a nyitottság. Legyünk bátran nyitottak és megszólíthatók! Sokszor úgy érzem, kicsit elmegyünk egymás mellett. Mutassuk meg, hogy mi is ebben a világban élünk, hasonlóak a gondjaink, van közös témánk, és hogy jó nálunk lenni.

– A teológiának mely területe foglalkoztat leginkább?

– Nehéz egyet kiemelni, mert mind egyik tanegység érdekes számomra. Azt hiszem, a teológián az a nagyon jó, hogy alig várjuk, hogy minél több és minél szélesebb körű ismerettel gazdagodhassunk. A biblikus tantárgyakat különösen is szeretem, de őszintén: nem tudok választani.

– Teológiai tanulmányaid mellett hitoktatást is végzel. Mit jelent számodra a tanítás?

– Jelenleg mindegyik hittanórámon egy-egy gyermek van. Ez másfajta oktatást igényel, mint amikor egy osztállyal foglalkozunk. Itt jobban meg tudom ismerni a diákot, és ezáltal sokkal személyesebb lesz az oktatás, amit szeretek.

– Az újpesti gyülekezet családi istentiszteleteinek is közreműködője vagy.

– Lelkészünk, Solymár Péter fogja össze a családi istentiszteleteket. Én a háttér munkában és a lekiólvásban szoktam segíteni neki. A hitoktatói munkaközösségben szoktuk megbeszélni a családi istentiszteleteket is, így lehetőséget kapunk arra, hogy mi is gondolkodjunk róla.

– Melyik a számodra különösen meghatározó bibliai ige?

– „Elég neked az én kegyelemem, mert az én erőm erőtlenség által ér célhoz.” [2Kor 12,9a] Ez az ige megmutatja, hogy Krisztus alkalmatlan embereket állít a szolgálatába, és elegendő kegyelmet ad nekünk ahhoz, hogy elinduljunk ezen az úton. Fel tud tölteni, hogy tudom: Isten engem is elfogad, új életre hív; hogy tudom: én is megkaptam a kegyelem ajándékát.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Luther-keksz és -torta

Megérkezett múltkori felhívásunkra az első recept és fotó – köszönjük szépen! Biztatjuk olvasóinkat, küldjék továbbra is a lutheres, Luther-rózsás sütirecepteket és ételfotókat. Mert mi itt a szerkesztőségben úgy gondoljuk: a reformáció ötszázadik évében is örömmel készítünk finom és a szemünknek is kedves desszerteket. (A szerk.)

Tisztelt Szerkesztőség! Örömmel olvastam felhívásukat, és nagy büszkeséggel osztom meg a mi kőszegi evangélikus gyülekezetünk finomságait. Ezt a Luther-kekszet a gyülekezet tagjainak sütöttük „útravalónak” a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójára tartott istentisztelet alkal-

mából. S bár nem keksz, de Luther-rózsás a torta is, amelyet a hittanversenyes lurkóknak készítettem fődíjként.

A kekszhez szükséges: 500 g liszt; 300 g vaj; 300 g kristálycukor; 2 tojás; 1 zacskó vaníliás cukor; 1 csipet só; 1 citrom héja. A hozzávalókat jól összegyűrjük, majd pár

óra hűtőszekrényben pihentetjük, legjobb egy éjszakán át. Lisztezett deszkán kékhatvastagra nyújtjuk, majd a kívánt formára szaggatjuk. 180 fokos sütőben aranybarnára sütjük. Lekvárral töltve is nagyon izletes! Luther kalapját tojáshabbal festettük: egy tojásfehérjéhez 13 dkg porcukrot adunk, majd pár csepp citrommal jól kikeverve fekete ételfestékkel megszínezzük.

A képen látható torta francia csokikrém marsmallow-ból – mályvacukorból – készült fondant-nal lett bevonva, erre van festve a Luther-rózsza. A hittanversenyes gyerekek nagyon örültek neki, ott helyben el is fogyasztották az egészet.

■ FEHÉR HELGA EDIT

Kőszegi Evangélikus Egyházközség

Mit üzen egy mai fiatalnak a boldoggá avatás?

Idén május 1-jén boldoggá avatták Brenner Jánost. Mit üzen nekünk ma egy boldoggá avatás? Mit üzen nekünk ma egy vértanúhalál?

Egy olyan személyt avattak boldoggá, aki a mai fiatalságtól nincs is olyan távol, hiszen Brenner János 1931-ben született. Élete példaértékű és figyelemre méltó, hiszen egy olyan korban tett tanúságot hitéről, amikor nem volt szabad.

Ma, amikor senki sem tiltja, senki sem nézi rossz szemmel, hogy hittanórákra, ministránsofoglalkozásokra, keresztény közösségekbe, szentmisére járunk, vajon tudunk-e példaértékűen viselkedni? Tudunk-e vonzó, „menő” keresztények lenni a külvilág számára? Tudunk-e az egyetemen, a munkahelyen, a barátaink körében a hitünkről önfeledten és boldogan beszélni?

Úgy gondolom, nehéz feladat ez a mai fiataloknak, nehéz ez, amikor annyi minden körülvesz minket, annyi minden van, ami eltereli a gondolatainkat.

Brenner János boldoggá avatása számomra figyelemfelhívás. Olyan példa, amely megmutatja, hogy igenis szükség van az egyházban a lelkes, szorgos, tanulni vágyó fiatalokra. Szükség van olyan személyekre, akik már korán hívást kapnak a papi életre, akik értik a fiatalok nyelvét, akik foglalkoznak a mai kor gyermekeivel. És mindezek mellett szükség van keresztény közösségekre, baráti beszélgetésekre, keresztény értékrendre.

Brenner János papi jelmondata a mára már elcsépelet, unalomig ismételt Róm 8,28: „...az Isten szeretőknek minden a javukra válik...” Persze könnyű mondani,

„ha Isten szereted, baj nem lehet”, de vajon tényleg megéljük-e ezt tiszta szívből? Őszintén nézzünk magunkba, és tegyük fel a kérdést, hogy kit helyezünk első helyre az életünkben. Sokszor beleesünk abba a hibába, hogy abban a pillanatban fontosabb a barátunk, a családuink, a párunk, a telefonunk (!), mint pár perc csend, pár perc Istenre figyelés. A boldoggá avatás kapcsán gondoljuk át, hogy a mi életünkben mennyire van jelen ez az életszerű kereszténység, a hit megélése.

Kívánom a hit példaértékű megélését a mai keresztény fiatalságnak, hiszen azt gondolom, hogy így tudunk a közös úton együtt haladni.

■ ZITTU

Forrás: szoljbeapapnak.blog.hu/
2018/04/19/

Szomszéd rétje...

Szomszéd rétje címmel indítok ebben az évben egy sorozatot. A szólást mindannyian jó ismerjük: a szomszéd rétje mindig zöldebb. Ez a népi bölcsesség arra utal, hogy más munkáját, életét és lehetőségeit, olykor még eredményeit is jobbnak látja az ember, mint a sajátját. De a szomszéd rétjére azért tekintünk most, hogy tanuljunk, bátorodjunk. Miért ne gondolhatnánk végig azokat a kérdéseket, amelyekben nekünk tanulnunk, fejlődnünk kell? Hogy zöldebb legyen a mi rétünk is...

Vidékre indult volna a fiatalok egy csoportja. Fiam, aki a gépkocsivezető volt, szólt, hogy csak késő este indulnak. Miért? – kérdeztem. Miért nem indulnak el még világosban, jó látási körülmények között? – méltatlankodtam. A válasz egyszerű volt: katolikus barátai még elmentek a szombat esti misére, mert nem tudják, hogy másnap milyen lehetőségük lesz misére menni. Nekik ennyire fontos a misén való részvétel?

Sok ilyen esetnek voltam már tanúja, s gyakran elgondolkodom azon, hogy miként lehetne erősíteni magunkban is a templomhoz, az istentisztelethez való kötődést.

A katolikus egyházban nemcsak a „szenteld meg az ünnepnapot!” parancsolat, hanem a hívekbe kódolt egyházi parancs az egyik motiváló tényező. Az egyház öt parancsa közül az első így szól: „Vasárnap és parancsolt ünnepeken vegyél részt a szentmisén, és tartózkodj a munkától és az olyan tevékenységektől, amelyek akadályozhatják e napok megszentelését.” (uj.katolikus.hu) És a katolikus egyház fe-

gyelmezésében is jelentős szerepe van annak, hogy ki miként „teljesíti” az egyház parancsolatait.

Tudom, hogy mi erre az evangélikus reflexió: „Mi, evangélikusok nem a törvény emberei vagyunk, Istenbe vetett hitünk bizalomra épül. Nehogy kötelezővé tegyék a templomba járást, az mindenkinek a szíve joga! Nincs szükségünk az egyház gyámkodására, arra, hogy megmondja, hogy mit kell tennünk! Az üdvösségünk záloga nem az egyház, hanem Jézus Krisztus keresztje!”

Ezek az evangélikus reflexiók igazak. És keserű miattuk a szájízem, mert mintha az éppen ilyen válaszokra lenne érvényes az, amit Péter apostol a szabadsággal való visszaélésről mond: „...a szabadságot a gonoszság takarójául használják...” (1Pt 2,16)

Mert igaz, hogy egyházunknak nincs olyan parancsa, amelyet kötelező lenne betartani. De ez nem azt jelenti, hogy az Isten szabadságot biztosító tíz parancsolatát nem kell komolyan vennünk.

Igaz, hogy a hitünk bizalomra épül. De vajon miként formálódik az Isten iránti bizalmunk, a hitünk? Pál azt mondja, hogy „a hit tehát hallásból van, a hallás pedig Krisztus beszéde által”. (Róm 10,17) A hit hallásból van, de ha nem az evangéliumot hallgatjuk, akkor milyen beszéd formálja? Vajon nem formálja a hitünket sokszor nagyon egyénivé – szánk ízének megfelelővé – az, amit máshol hallunk?

Igaz ugyan, hogy a templomba járás nem kötelező. Sok mindent teszünk meg kötelezettség nélkül is azért, hogy minőségi legyen az életünk, így nem kellene elgondolkodni azon, hogy nem kötelező,

hanem elkötelezett módon adjunk példát az utánunk jövő nemzedékeknek? És amikor sopánkodva féltjük Európát és benne hazánkat is attól, hogy elveszíti keresztyén karakterét, akkor nem kellene-e megkérdezni, hogy saját hozzáállással megnyit tettem azért, hogy ne kapjanak megfelelő példát, modellt, követendő utat az utánam jövő nemzedékek?

Igaz ugyan, hogy a templomba járás nem kötelező, de vajon lesüllyedhet-e a szent dolgokkal való foglalkozás a szabadidős tevékenységek szintjére? Mintha ez is egy alternatíva lenne: kik a bevásárlóközpontban, kik a természetben, kik a tévé előtt, kik a kolbászfesztiválon vagy a wellnessfürdőben mulatják az idejüket. Nem azt sugalljuk, hogy ha éppen ráérsz, akkor kell csak a lelkeddel foglalkozni?

Egy evangélikus fiatal érvelt így, amikor megemlítettem neki, hogy rég találkoztunk a gyülekezetben: „Nincs szükségem közvetítőre!” Valóban – evangéliumi gondolkodásban – nincs szükségünk közvetítőre, de arra igen, hogy amint Jézus az emmausi tanítványokkal együtt ment, úgy mi is egymásban, a Krisztusban hívők és a Krisztust Úrnak vallók körében kíséretársai legyünk egymásnak.

Igaz az is és teljesen jogos érv, hogy az üdvösségünk záloga nem a templom, nem az istentisztelethez járás, hanem Krisztus. De az egyházképünket is egy kicsit igazgatni kell: az egyház nem az, aki megmondja a tutit. Nem a püspök, a papok, a klérus. Az egyház ott van, ahol a kegyelmet nyert bűnösök Krisztussal közösségben vannak. Így nem feltétele az üdvösségünknek az egyház, a templom, az istentisztelethez való részvétel, hanem következménye: Isten szeret, megáld, segít, ezért vele és a benne bízókval vállalom a közösséget!

Tehát nem teljesíteni kell azért, hogy jó keresztyének legyünk, hanem szeretni azt az Urat, aki áldozatot hozott értünk, és megváltott bennünket. A kötelező helyett legyen elkötelezettségéből fakadó a templomhoz és az istentisztelethez való kötődésünk!

S mielőtt felzúgnának a morajok a kedves olvasóban, hogy „hát a szomszéd rétje nem is zöldebb”, kérem, hogy ne másokhoz mérjük magunkat, hanem tegyünk meg mindent azért, hogy a mi közösségünk viruló, élő és kisugárzó, növekvő közösség maradjon. Igazán krisztusi közösség!

BENCE IMRE *lelkész*

■ Forrás: *Budavári Hírmondó*, 2018/1.

Hittanóra és gyerekszáj

Remek könyvecske jelent meg nemrégiben Kertész Eszter szerkesztésében, a Luther Kiadó gondozásában Isten palota címmel. A hittanos gyerekszajttörténeteket tartalmazó kötetből rendszeresen fogunk „mazsolázni” rovatunk Humorosan evangélikus szekciójában. Íme az első adag.

A legelső hittanórán megtanuljuk az elsősökkel az evangélikusok köszönését: „Erős vár a mi Istenünk!” A második órán megkérdem: „Hogyan köszönünk?” Regina nagyon gondolkodik, látszik, hogy van valami emléke, várok egy kicsit. Bizonytalanul mondja: „Isten palota!” Azóta sokat forgatom magamban ezt a köszönést. Hát nem sokkal szebb Istent egy fényes palotának képzelni, mint egy vastag falú kőerődítménynek?

Attila (hatéves) nézegeti a gyermekbiblia teremtést bemutató képeit. Éva gyönyörű, hosszú szőke hajjal van ábrázolva a kert fái között, nem látszik a lába: „Találtam egy sellőt!” – kiált fel.

Óvodásom mondta egyszer otthon anyukájának, amikor beszámolt a napjáról: „...aztán délután volt *hittan* is...” Azóta így hívjuk a bibliai foglalkozásokat.

Az ötödik osztályosoknál gyorsan írtam a táblára. Az egyik diák nem tudta elolvasni, hogy Názáreti Jézus, ezért megkérdezte: „Mit írt oda, Pali bácsi? Nádaskai János?”

Ádám és Éva története áll előttünk. Kérdezem az elsős Fannitól: „Te mit tettél volna Éva helyében, amikor Isten megszólította őt a szellős alkonyatkor?” „Mentegettem volna: Nem én voltam...! Apa volt!” – szólt a válasz.

Tábita feltámasztása volt a téma. A gyerekek figyelmesen hallgattak, azt gondoltam, egy új és eddig ismeretlen történetre került a sor, ez hozta lázba őket. Ám kiderült, miért tetszett nekik olyan különösen. Az óra végén, amikor megkérdeztem, hogy hívták Istennek ezt a szorgos kis szolgálólányát, azt felelték boldogan: „Bóbita!”

A gyülekezet új orgonát örökölt. Éppen egy májusi, napsütéses hittanóra alatt érkezett meg. Nagyon szerettem volna már látni, így elstájtunk a gyerekekkel a templomhoz. Az izgalmam rájuk ragadt, ők is ott kíváncsiskodtak a hangszer érkezésekor velem együtt. Persze előbb a cipekedést, a helyrerakodást kellett megnéznünk, de nagy sokára aztán kezdték kibontani a csomagolásból az orgonát. Egyik kis elsősöm kicsit csalódott képpel bökött oldalba, amikor meglátta: „Te mit gondolsz: fog ez még valaha virágozni?”

Isten azért teremtette a világot, mert unatkozott. (Tomi, 1. osztály)

■ Forrás: facebook.com/Luthermegmondja

Szeretettel várjuk a gyülekezeti, intézményi híreket, hírleveleket! Kérjük, az elektronikus dokumentumokat – pdf formátumú anyagokat – e-mailben az evtalzo@gmail.com címre, a nyomtatott kiadványok egy-egy példányát a szerkesztőség postacímére szíveskedjenek küldeni: 1085 Budapest, Üllői út 24. Továbbá szívesen fogadunk a Tallózóban a Facebookon vagy blogokon publikált írásokat, amelyekről még nincs tudomásunk. A „felajánlásokat” az említett e-mail-címre várjuk. Köszönjük!

Te Deum laudamus

Pünkösddel – és Szentháromság ünnepével – elérkeztünk az egyházi év harmadik csúcspontjához. Karácsonykor Isten emberi formába öltözése, húsvétkor Jézus Krisztusnak a kereszthalál utáni feltámadása, pünkösdkor a Szentlélek kitöltése: mind olyan jelentőségű esemény, amely kozmikus tágasságú hálaadásra indítja a megváltott embert. Az egyház válasza másfél ezer éve megszületett: ez a csodálatos költemény, a Te Deum mai írásunk tárgya.

Te Deum laudamus – Téged, Isten, dicsérünk: az egyház legrégebb magasztaló-hálaadó éneke a 4. században keletkezett, sőt egyes elemei a vértanúk korába vezethetők vissza. A szöveg a zsolnárok költészetéhez hasonlóan magasrendű, emelkedett próza, rím és szabályos ritmus nélkül; nyelve mégis szárnyaló és ünnepélyesen egyszerű, mint a Biblia és a liturgia többi szövegei – érdemes elmélyülten végigmeditálni.

A himnusz kezdetén ég és föld egyesül egy óriási karban, a teremtés nagy műve zengi a dicséretet: az egész kozmosz, majd az angyalok, aztán az Isten trónjához legközelebb álló kerubok és szeráfok.

E rész középpontjában hangzik föl az Istenhez legméltóbb dicséret, a *Sanctus* (Ézs 6,3). Az énekben ez a vers mintegy Isten személyes jelenlétét idézi. Ezután az apostolok, a különleges szolgálatra kiválasztottak – az ősegyház ezeket hívta prófétáknak –, majd a vértanúk és az egész földön elterjedt anyaszentegyház folytatja a dicséretet. Az első részt a Szentháromság magasztalása zárja.

*Téged, Isten, dicsérünk, téged Úrnak vallunk.
Téged, örök Atya Isten, minden teremtményed tisztel.
Néked mindnyájan az angyalok,
néked az egek és minden hatalmasságok,
néked a kerub és szeráf angyalok szüntelen szóval énekelnek.
Szent, szent, szent a seregeknek Ura, Istene!
Teljes az ég és föld felségednek dicsőségével.
Téged az apostoloknak dicsőséges kara,
téged a prófétáknak dicséretes száma,
téged a mártíroknak fényes serege dicsér.
Téged széles e világon vall és dicsér az anyaszentegyház.
Végzetlen felségű Atya Istent,
a te tiszteletre méltó igaz és egyetlenegy Fiadat,
Szentleket, a Vigasztalót.*

A második szakasz Krisztusról szól. Őt jövendölte a 24. zsolnárt: a dicső királyt. A *Te Deum* már a beteljesülést hirdeti: a dicsőség királya kijött az Atyától, hogy megmentse az emberiséget; a halál és a feltámadás győzelme után neki újból megnyílnak a kapuk, hogy minket is bevigyen magával.

*Te dicsőségnek Királya, Krisztus,
te az Atya Istennek örökkévaló Fia vagy.
Te a megszabadításért fölvevén az emberi természetet,
nem iszonyodtál a Szűznek méhétől.
Te meggyőzvé a halál fullánkját,
megnyitád híveidnek a mennyországot.
Te az Istennek jobbán ülsz Atyádnak dicsőségében.
E világra jövendő bírónak hiszünk téged lenni.*

A harmadik szakasz kéri, hogy a megváltásban részesült hívőket is vigye be Krisztus az örök dicsőségbe.

*Téged azért kérünk, légy segítség a te szolgálóidnak,
kiket szent véreddel megváltottál!
Add meg, hogy az örök boldogságban
a te szenteid közé számláltassunk!
Üdvözítsd, Uram, a te népedet, áldd meg a te örökségedet,
és igazgasd, Uram, és felmagasztaljad most és mindörökké!*

Végül a negyedik rész zsolnárokból vett idézetekkel Isten segítségét kéri földi életünkre.

*Mindennaponként, Isten, áldunk tégedet,
és dicsérjük a te nevedet örökké és mindörökkön örökké.
Méltóztassál, Uram, e mai napon minden büntől minket megőrizni!
Könyörülj rajtunk, Úristen, könyörülj mirajtunk!
Legyen a te irtalmasságod mirajtunk, amint tebenned bízunk!
Tebenned bízam, Úristen, soha meg nem szégyenülök. Ámen.*

Ez az imádság keresztény hitvallás. És hatalmas ajándék, hogy az istendicséret és -magasztalás más dimenzióba emelhet bennünket! Még nagyobb az ereje dallammal együtt: a klasszikus forma a *Gyülekezeti liturgikus könyv* 788. számaként található meg. De énekelhetjük Szentháromság ünnepén vagy tanévzáró istentiszteleten a *Te Deum*-parafrazisokat is: 16. századi magyar elődeink versét (*Téged, Úristen*; EÉ 41 és GyLK 643), illetve Luther változatát (*Dicsérünk, Úristen*; GyLK 789). Merítsünk erőt belőlük, hogy élő egyház maradjassunk! ■ ECSI ZSUZSA

Akadálymentesítés minden szinten

Az Andorka Eszter program gyümölcsei

A hátrányos helyzetű emberek sorsának jobbra fordulása iránt elkötelezett, tizenöt évvel ezelőtt fiatalon elhunyt Andorka Eszter evangélikus lelkesítőnőről elnevezett program 2017-ben támogatott projektjeit május 27-én mutatták be a Deák Téri Evangélikus Egyházközség gyülekezeti termében. Egyúttal bejelentették a 2018-ban odaítélt támogatásokat, amelyeknek célja az elesettek felkarolása, az előítéletek leküzdése és az egyház aktív társadalmi jelenlétének segítése.

Az esemény napján végig Eszter járt az eszemben, számtalan közös kalandunk, élményünk, emlékünknél. És óhatatlanul is felidéződött az a februári nap is, amikor boldogan sétáltam Velence utcáin, gyönyörködtem a Szent Márk téren, riogattam magam mellől a galambokat, fényképeztem kedvemre a csodákat, majd egyszer csak pittyegett a telefonom, és a világ egy csapásra elszürkült előttem. Először nem tudtam értelmezni az üzenetet: Esztust meggyilkolták. Rossz viccnek, képtelenségnek tartottam ezeket a szavakat. Ma is azt érzem, olyan, mintha csak valami irreálisan hosszú külföldi ösztöndíjra ment volna, és nemsokára újra itt lesz velünk.

Leginkább cselekedetekkel

A Deák térre érkezve az Andorka Eszter program első egy évének beszámolójára, két volt nevelőotthonos fiúval találkoztam a kapuban. Nagy örömmel köszöntöttük egymást. Invitáltam őket, jöjjenek be. „Tudod, Zsú, nekünk erőt kell gyűjteni ahhoz, hogy bemenjünk – mondta Dénes. – Nem szeretjük, ha kinéznek bennünket valahonnan.” Pedig Eszter pont ezeket a korlátokat szerette volna lebontani, de halála sajnos sok mindent visszavetett e téren. Talán most ez az új program ismét erőt és lendületet adhat azoknak az ügyeknek, amelyeket ő fontosnak tartott.

„Andorka Eszter evangélikus lelkesítő életét, Krisztus követőjeként, az elesettek megsegítésének szolgálatába

állította. Az egyház által létrehozott támogatás célja olyan kezdeményezések támogatása, amelyek az Andorka Eszter által mutatott példát folytatva tevékenykednek az elesettek megsegítéséért, az előítéletek leküzdéséért, és tevékenységükkel elősegítik az egyház aktív társadalmi jelenlétét. A támogatandó célcsoportok és témák sorában kiemelten szerepelnek: a) állami gondozottak (utógondozás is); b) fogyatékos emberek; c) romák; d) hajléktalanok; e) beteg emberek; f) menekültek; g) a környezetvé-

delmi, illetve ökotémák” – áll a program leírásában. A héttagú kuratóriumban négyen a Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség (Mevisz) delegáltjai, de van az Ararát teremtésvédelmi munkacsoportnak és az Evangélikus Hittudományi Egyetemnek is képviselője. Mindannyian fontosnak tartották azt is, hogy ezek a programok találkozási pontok legyenek a támogatók és a támogatottak között.

A nevelőotthonos fiúknak tehát most sem volt mitől félniük, ismerősök közé jöttek a Deák térre: a Mevisz rendezte alkalmak, mozgássérültek és mágyósok (magyar állami gondozott gyermekek otthonának szlenges rövidítése) számára szervezett táborok segítői üdvözölték egymást, csupa Esztust jól ismerő ember, akik kíváncsian várták, melyek lesznek azok a projektek, amelyeket a kuratórium a támogatásáról biztosított.

FOTÓ: AZ EVANGÉLIKUS ÉLET ARCHÍVUMÁBÓL

Fabiny Tamás elnök-püspök az eseményen elmondta, hogy amikor belépett a terembe, hirtelen egy kacajt hallott, nem olyan harsányat, mint amilyen Esztus nevetése volt, de szimbolizálta számára azt, hogy tizenöt évvel a lelkészno halála után nem gyászalkalomra gyűltünk össze, hanem egy örvendetes esemény hozott össze bennünket. „Amikor az egyház vezetésében, az országos presbitériumban gondolkodtunk arról, milyen módon ál-

Loránd Tudományegyetemen matematikát tanult, de egy félév után úgy döntött, inkább otthagya az egyetemet, és a teológia felé veszi az irányt. Fabiny Tamás maga is tanította őt, és bár olyan emléke van róla, hogy Eszter mindig elkésett az órákról, kissé szétszórta viselkedett, de ezt mindig kompenzálta érdeklődő, jó kérdéseivel. „Mert Esztus rendkívül jól kérdezett” – mondta a püspök. Márk evangéliumának kérdéseivel foglalkozott

A püspök egy képet mutatott, amelyen Eszter éppen Dénest – a korábban már említett nevelőotthonos fiút – emelte fel fogadásból egy mágyós táborban. „A tolerancia azt jelenti, hogy valakit felemelek, valakit magamra veszek. Íme, az Isten báránya, aki elveszi – hordja, fel emeli – a világ bűneit. Fel lehet emelni egy könyvet, fel lehet emelni a bűnösöket, és fel lehet venni mások terheit, azokét, akik rászorulnak, akiket mások leírnak. Harminchárom éven át ezt tette Esztus. Mi is megpróbálhatjuk az ő példáján ezt. Azért találtuk ki ezt az Andorka Eszter programot, hogy továbbvigyük az örökségét” – mondta Fabiny Tamás.

FOTO: ÉLMÉNYEKEL LEKÜNKÉRT, EGYMÁSÉRT, KULTÚRÁNKÉRT EGYESÜLET

Éltető örökség

A 2017-ben megvalósult projektek között van az Élményekkel Lelkünkért, Egymásért, Kultúránkért Egyesület, amelynek programjáról Vigh Laura elnök számolt be. Ők összesen 361 750 forintot kértek arra, hogy sajátos nevelési igényű vagy fogyatékkal élő gyerekeket nevelő rászoruló családok számára olyan programokat szervezzenek, amelyeknek köszönhetően nőhet a résztvevők társadalmi elfogadottsága.

líthatnánk emléket számára, valaki azzal a javaslattal állt elő, hogy ne valamiféle díjat vagy emléklapok készítsünk, hanem Eszter szellemiségét leginkább cselekedetekkel kellene megbecsülnünk. Az ő esélyegyenlőséget, elesetteket, szenvedőket, rászorulókat figyelő magatartása ugyanis arra ösztönöz bennünket, hogy ilyen projekteket támogassunk” – mondta a püspök.

volna az újszövetséges doktori disszertációjában is. Ezt azonban már nem tudta megvédeni. Halála napján a Mevisz-ház tervezéséről tartottak volna egyeztetést Kőbányán, de a megbeszélésre már nem érkezett meg.

A mozgássérültekkel való munka is szívügye volt Eszternek. Alkotott is egy grafikát, amely azt ábrázolja, hogy egy mozgássérült nem jut be a templomba, mert az nem akadálymentesített. Ez a kép végül a *Templomlépcsők* című kiadvány címlapjára került. Munkái mind szimbolizálják a szellemi és lelki akadályok leküzdéséért tett erőfeszítéseit.

Pikniktúrát, közös kirándulást is szerveztek, kiállítás is néztek, közös ebédelések, csapatversenyek is voltak, igazi közösségépítő alkalmak olyan gyerekek számára, akik nemcsak fogyatékoságuk miatt nem tudnának részt venni ilyen alkalmakon, hanem azért sem, mert anyagiilag nem engedhetik meg maguknak.

A másik beszámoló a Budapest-Józsefvárosi Evangélikus Egyházközség adta, amely a nehéz helyzetű, etnikailag és kulturális tekintetben is roppant heterogén VIII. kerületben működik. A közösség nyitott és befogadó, a missziói lelkület elengedhetetlen részeként lassú, de folya-

Tudásvágy és alázat

Fabiny Tamástól megtudtuk, hogy a gyenesdiási Kapernaumban ismerkedett meg Esztussal, aki Augustinus *Vallomásairól* tartott előadása után elkérte tőle a könyvet, és egy éjszaka alatt elolvasta, mert jellemző volt rá a tudásvágy, a teologizálás iránti tudásszomj.

A másik „püspöki emlék” egy Meviszbálhoz fűződik: Esztus bár az egyik szervező volt, nem a táncparketten ropta, hanem a büfében alázatosan szolgálta fel az enivalót. Hogy más felhőtlenül mulatni tudjon. „Ő inkább a mások felé való szolgálást vállalta magára.”

Aztán szóba került az is, hogy Eszter a teológiai tanulmányai előtt az Eötvös

Esztus 1970-ben született rendkívül aktív, jól szituált családba. Ez őt arra ösztönözte, hogy folyamatosan azon gondolkodjon, hogyan tud másokat is részesíteni abból a pluszból, amely neki adatott. Már tizenöt évesen gyerekbibliakört vezetett a Deák téren, az anyagyülekezetében. Sok minden érdekelt, de végül a teológia mellett kötött ki. A Meviszben rengeteg tisztséget töltött be, élete során huszonhét táborban vett részt, és tizennyolc hétvégi táborban volt segítő. Foglalkozott állami gondozottakkal, mozgássérültekkel, szellemi fogyatékkal élőkkel, vakokkal, dolgozott elfekvőrészelegben, hospice-munkatársként. Sokakat kísért el utolsó útjukon. Teológiai ösztöndíjasként élt Németországban és Belgiumban is. 1996. májusi lelkészavatása után Aszódon, Dunaharasztiin segédlelkészkedett.

■ SZÁSZ GIZELLA

Kézdy Pál, az Andorka Eszter program kuratóriumának egyik tagja elmesélte, hogy a „mit tenne Esztus?” kérdés sokszor felvetődik az életében. Legutóbb akkor történt ez, amikor egy nap kapott egy üzenetet, hogy elromlott a lift a kuratórium épületében. A mozgássérült résztvevőket vajon hogyan fogják felvinni az emeletre? Szerencsére végül megoldódott a probléma, a liftet megjavították, nem volt szükség B tervre.

matos gyarapodást tapasztalnak. Változatos programjaiknak fontos része a hetente megtartott gyülekezeti főzés és vacsora, az úgynevezett *Platni* projekt. A kezdeményezésnek az Andorka Eszter program új lendületet adott hétszázezer forinttal. „A közös étkezésen túl a közös imádság, éneklés, kötetlen beszélgetés és az alkalom után játék határozza meg az együttléte – számolt be Liszka Viktor lelkész. – Folyamatosan keressük a nyitás lehetőségét gyülekezetünkben. A főzésben önként jelentkezők segítenek, van, amikor közép-osztálybeli polgár, van, amikor hajléktalan készíti az ételt. A szemünk előtt foszlanak szét az előítéletek. Fontos megjegyezni, hogy itt nem ingyenkonyháról vagy melegétel-osztásról van szó, hanem a másik ember megismerése a cél. Jézus asztalánál komániává, kenyérközösséggé válik minden résztvevő. Ez az a keresztény közösség, amely egymás békés elhordozásához vezet” – hangsúlyozta a lelkész.

Románé Bolba Márta lelkész arról is beszélt, hogy a Mandák Mária Evangélikus Gyülekezeti Házban tartott alkal-

FOTÓ: ÉPÍTÉSZFORUM.HU

makon az integrációs szolgálat ügyfelei, menekültek és hajléktalanok is otthonra leltek. „Enni jó társaságban mindenki tud. Szívesen jönnek ide az emberek, oldottan tudunk egymással beszélgetni” – hangsúlyozta.

A *Perbál építőtábor* 2017 projektre egymillió forintot szavaztak meg a döntéshozók. Kemes Balázs DLA építész, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építésmérnöki Kara Középülettervezési Tanszékének adjunktusa szociális építészeti oktatást, és a hallgatóknak nyári táborokat is szervez. Fontosnak tartja, hogy az építészeti kutatásnak gyakorlati terepet hoz létre, ahol építésként valós megmértetésekkel találkozhatnak a hallgatók. Perbálon a gyermekotthonban 2016-ban járdát építettek, kisebb házat újítottak fel. Az építkezés során nemcsak az ott lakók élete változott

meg, hanem az érzékenyítés hatására az építészhallgatók e téren is megtanultak megfelelni a kihívásoknak.

A *Perbál építőtábor* projektre 2018-ra is kértek támogatást, szintén egymillió forintból további építkezéseket szeretnének megvalósítani a gyermekotthon területén.

Az idei nyertesek között pedig ott van a Pom-Pom bábcsoport *Tavasziünnep* projektje, amely a százötvenezer forint támogatásból hátrányos helyzetű gyerekek számára szervez bábfoglalkozásokat.

A Szellemi Sérült Testvéreinkért Alapítvány a *Tanulmányút egy permakulturális gazdaságban, lakóotthonban élő, szellemi sérült emberek számára* című projekttel pályázott, és százötvenezer forint támogatást kapott. Az összeget lakóotthonban élő szellemi sérült embereknek egy gazdaság megismerését célzó utaztatására fordítják.

Végül pedig a Veled Önállóan Alapítvány munkáját ismerhettük meg, amely a többségi társadalom érzékenyítésével a fogyatékkal élő emberek minél önállóbb, önrendelkezőbb életéért, az érintettek tudatos állampolgárrá nevelésért szeretne tenni. A *Hiedelmek helyett ismeretek* projektben pályorientációs workshopot szerveznének középiskolásoknak, megmutatva azt, hogy bármely foglalkozási területen érdemes fogyatékkal élő embereket is alkalmazni. Erre ők ötszázezer forintot kaptak a kuratóriumtól.

A következő pályázatot október 31-én írják ki, és biztatnak mindenkit: hívják fel a figyelmet erre a lehetőségre, hogy Andorka Eszter szellemi öröksége a cselekedetekben fennmaradjon.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

FOTÓ: ROMÁN PÉTER

Konfirmáló kis herceg

„...jól csak a szívével lát az ember. Ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan.” Talán nincs olyan ember, aki ne ismerné ezeket a mondatokat Antoine de Saint-Exupéry regényéből. Lukács Olivér azonban a színpadon kis hercegeként közvetítheti az ismert mű gondolatiságát, mivel a Vidám Színpad produkciójának, A kis herceg című zenés mesejátéknak a címszerepét játssza. A budavári evangélikus gyülekezet frissen konfirmált tagját a szerepéről, a színészetéről és evangélikusságáról is kérdeztük.

– **Hogyan talált meg ez a szerep?**

– Egy éve járok Földessy Margit színjáték- és drámostúdiójába drámafoglalkozásra, oda jött el Dénes Viktor rendező, hogy megnézzem fiatalokat a címszerepre. Minden improvizatív előadást végignézt, amit aznap játszottunk a drámaórán, így látott engem is, majd a végén behívtak Földessy Margit irodájába, és megkérdezték, hogy lennék-e a kis herceg. Én igent mondtam, és egy nappal később a szüleim már a Vidám Színpaddal tárgyaltak.

– **Korábban olvastad már a regényt, vagy teljesen új volt számodra a történet?**

– Hallottam róla, de a színdarab előtt nem olvastam. Karácsonyra viszont megkaptam a rendezőtől a könyvet, így el tudtam olvasni.

– **Sokaknak kedvence ez a könyv. Milyen volt a te első benyomásod a történetről?**

– Ameddig a forgatókönyvet olvastam, addig még nem állt össze a kép, kavar volt a fejemben, nem tudtam, hogyan fog ez a történet egy egyórás előadásra összeállni, de az utolsó egy hétben kivilágosodott minden.

– **Mi tetszett meg A kis hercegben?**

– Nagyon régóta szerettem volna színész lenni, színpadon állni, és az tetszett, hogy teljesen tudtam azonosulni a kis herceg karakterével. Olyan gondolatok vannak a darabban, amiket én is úgy érzek, gondolok. Nagyon összepasszolt minden.

– **Mely gondolatok voltak ezek?**

– Például hogy a felnőttek a sok munkájuk miatt állandóan fáradtak és hajszoltak, ezért nem figyelnek eléggé sem a gyerekeikre, sem egymásra. Érthetetlen, hogy bár mindig rohannak, sietnek, még

sincs idejük semmire. Állandó nyomás alatt élnek, hajtanak, és nem figyelnek a lényeges dolgokra. Persze biztosan vannak kivételek.

– **Van kedvenc részed is?**

– Az egyik kedvenc részem, amikor a kis herceg a rókával beszélget, mert tényleg fontos, hogy „jól csak a szívével lát az ember”, és „ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan”. A másik, amikor a kis herceg elbúcsúzik a pilótától, akit időközben megszeretett, és igazi barátság szövődött közöttük, és aki megérti, hogy miért aggódik a távoli bolygón hagyott rózsájáért.

– **Ujlaki Dénes, aki a pilótát alakítja a darabban, úgy fogalmazott, hogy egy aranyhajjú, tüneményes kisfiú és remek partner vagy a színpadon. Te hogyan látod őt?**

– Nagyon kedves ember, pedig az elején azt hittem, rosszul fog elsülni, hogy én kezdőként ügyetlenkedem, és húzom majd az idejét a Jászai Mari-díjas színésznek. Nagyon izgultam, hogy majd kapok a fejemre, ha nem tudok valamit, de igazán jólesett, amikor kérdés nélkül is segített elmagyarázni a próbák alatt, hogy miről szól a történet, és hogyan kell átélni a szerepemet. Türelmes, megértő és már a kezdetekkor segítőkész volt.

– **Hány előadás van már mögöttetek?**

– Tavaly december 6-án mutattuk be a darabot, azóta közel hússzor játszottuk, és most két időpont van még előttünk. Az egyik Pécssett a pécsi országos színházi találkozó előtt megrendezett családi fesztiválon, a másik pedig Kisvárdán, a magyar színházak fesztiválján. Utána nyári szünet, és bár szeptembertől is szeretnénk játszani az előadást, az azon múlik, hogy mennyit nővök nyáron, és mennyire passzol még hozzám a szerep alkattilag.

– **A színészkedés, a darabbal való foglalkozás mellett egy másik fontos dologra is készültél az elmúlt időszakban: a konfirmációra. Sikerült a két fontos eseményt összehangolni az életedben?**

– Természetesen, de ez azért is volt könnyű, mert a színi tanoda csütörtöki óráira nem kell nagyon készülni, így tudtam tanulni a pénteki konfirmációs órákra.

– **Hogyan kötődsz az evangélikus egyházhoz és a budavári gyülekezethez?**

– Az egész családom evangélikus. Engem is itt kereszteltek a budavári templomban. És bár kevesen vagyunk evangélikusok, de ez a közösség nagyon összetartó. Jó idetartozni.

– **Miért szeretsz ebbe a gyülekezetbe járni?**

– Nem tudom, ki hogy van vele, de az osztályban és mindenhol máshol mindig fel kell venni egy viselkedési formát, a legjobbat kell mutatni magunkból, itt pedig elfogadnak olyanak, amilyen vagyok. Itt nincs versengés, hogy én vagyok a legjobb, én vagyok a legokosabb, hanem én is okos vagyok, és te is okos vagy. Elfogadjuk a másikat, itt mindenki szeret mindenkit. Számomra ez a kötődés nagyon kellett, jólesik, hogy itt mások az értékek.

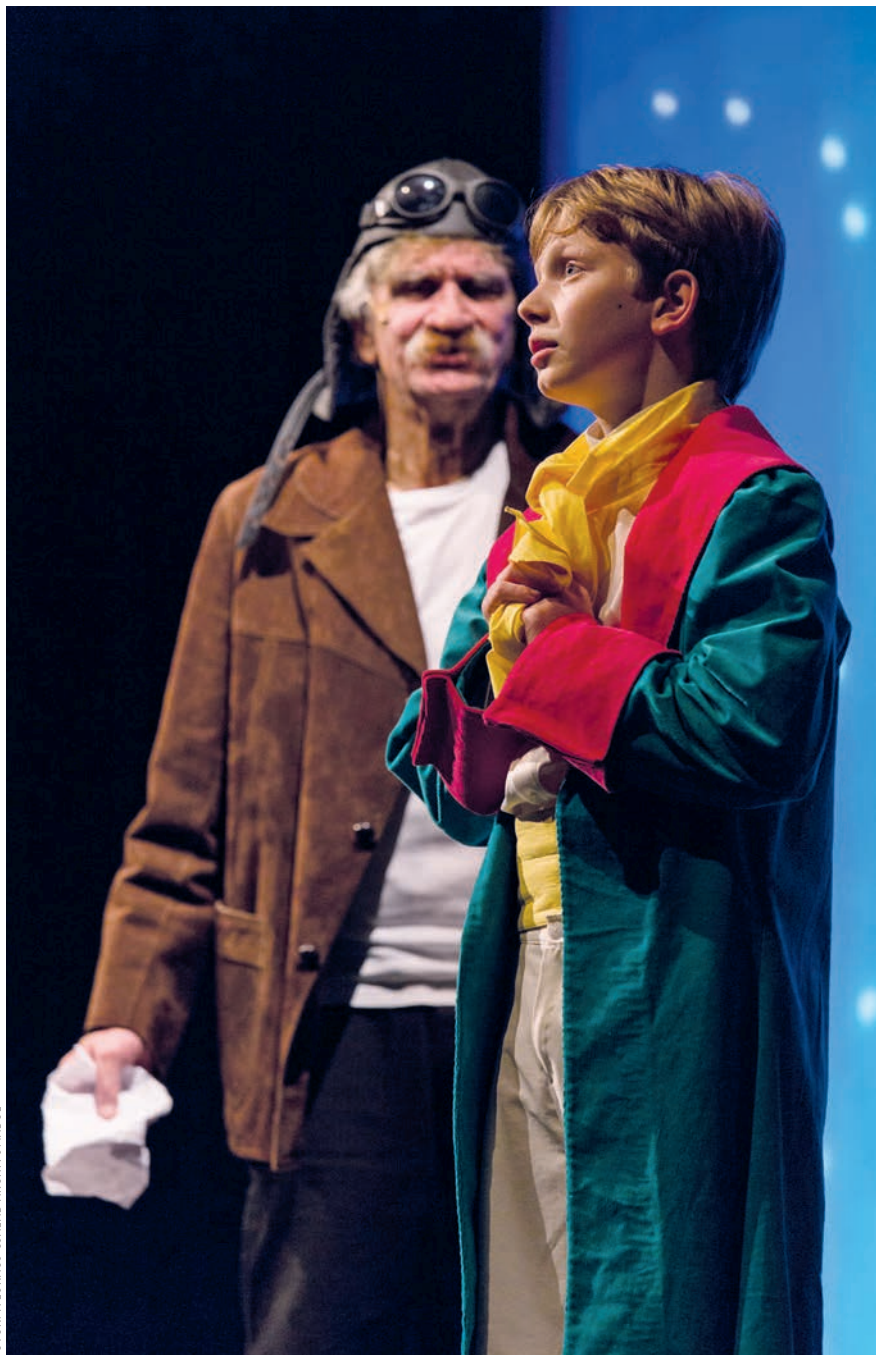
– **Úgy hallottam, nehéz sorsú gyerekeknek is segítetek, hogy láthassák az előadást. Ez miért fontos számodra?**

– A gyülekezetben is hirdetem, hogy segítünk azoknak is jegyhez jutni, akik nem tudják megengedni maguknak a színházba járást. Apukám is szervezi ezeket a jótékonyági alkalmakat gyermekotthonok árva lakóinak, különféle karitászszervezeteknek, alapítványoknak, gyermekgyógyászati klinikáknak, a legéneki – ott született és ott volt kántor – és az ősgárdai gyerekeknek, mert szeretnénk, ha ez a történet sokakhoz eljutna.

■ KÉZDI BEÁTA

Antoine de Saint-Exupéry *A kis herceg* című regényében egy repülőgép-balesetet szenvedett pilótának a sivatagi magánya közepette (vagy inkább a képzeletében) megjelenik egy rejtélyes szöke, kíváncsi, tiszta szívű kisfiú, akinek meghökkenítő a szemléletmódja (látja, hogy mi rejlik a felszín mögött: egy lerajzolt láda belsejében a báránnyt), a lényegre tapintó bölcsessége, kritikája a környező bolygókon élő felnőttek furcsa világáról (amelyet ártatlan szemmel, értetlenül figyel), a szeretete és a felelősségtudata a barátaiért, akikkel kapcsolatba került, és akiket gondoz vagy megszelídített.

A B612-es kisbolygóról érkező kis herceg alakja rohanó, elüzletiesedett világunk emberének ellenpontja, azé, aki azt hiszi, hogy a pénz, a munka, a karrier, az ész fontosabb, mint az odafigyelés, a törődés, a hűség és a becsület. „Ebben a darabban mindenki testközelből megérezheti, hogy a szeretet milyen sokrétű, és hogy ennek a gyakorlása mennyire fontos és nem magától értetődő dolog. A zene az élmény e dimenzióját szélesíti” – mondta Dénes Viktor, az előadás rendezője.

FOTÓK: A LUKÁCS CSALÁD ARCHÍVUMÁBÓL

Miért lépnek ki az emberek az egyházból?

Még a jól működő gyülekezetekben is törvényszerű, hogy bizonyos időszakokban néhányan kilépnek a közösségből. A kérdésre, hogy ma miért hagyják el olyan sokan egyházunkat, természetesen elsősorban maguk a távozók szolgáltak magyarázattal. Érdekes sorra venni néhány jellemző és igen figyelemreméltó indokot az általuk felsoroltak közül.

KEPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Nem találnak igazi közösséget. A legtöbben azért jönnek el a templomba vagy egyéb alkalomra, mert az életük más területein megcsömörlenek a felszínes kapcsolatokról, az üres fecsegtől és az élet terheitől, és vágnak az őszinte, mély kapcsolat lehetőségére egy közösségben. Aki épp ezt nem találja meg egy gyülekezetben, az máshol fogja keresni. A kereszténység mindig közösségben működött, soha nem az egyéni vallásgyakorlásban. Senki sem akar hosszú távon energiát fektetni egy olyan területbe, ahol nem épül valódi kapcsolatokon alapuló közösség.

Nincs szükségük még több drámára. Épp elég dráma van az élet többi területén, senkinek sincs szüksége extra adagra belőle. A gyülekezeti közösséget keresőknek olyan oázisra van szükségük, ahol a mindennapi élet konfliktusaitól mentesek lehetnek, de sokszor épp ellenkezőleg történik: a gyülekezeti élet csak még több feszültséget ad az életükhöz, különösen, ha valamilyen felelősséggel járó feladatot is vállaltak benne. Minden emberi csoportnak vannak konfliktusai, de úgy tűnik, hogy némelyik gyülekezetnek ezekből bővebben mértek. Az, hogy ezeket hogyan kezelik a közösségben, vannak-e megfelelő konfliktusmegoldási módszereik, vagy szőnyeg alá söprik a problémákat, nagyban hozzájárul ahhoz, hogy hányan hagyják el a gyülekezetet. Ha a keresztény közösség csak a drámázás

újabb helyszíne, nem pedig a Jézus által hirdetett béketeremtők otthona, akkor sokan a saját lelki egészségük védelme érdekében fognak elmenni.

Túl sok politika. A választási kampányok időszakát sokan lelki- leg is rendkívül megerőltetőnek találják, hiszen ilyenkor a politika minden médiafelület, baráti, családi beszélgetés központi témájává válik. Nem csoda, ha az emberek belefáradnak ebbe, és nem akarnak még a gyülekezetben is az aktuálpolitikáról hallani. Főleg akkor, ha ott világosan kinyilvánítják, hogy kire kell szavazni. Ha nem akarjuk, hogy az eltérő véleményen lévők elhagyják a közösséget, akkor fel kell számolnunk a politikai nézetek alapján való megosztottságot. Jézus Krisztus követőinek körében sokfajta politikai nézetű ember megfér, és ez így is van rendjén, mert ez csak politika, nem pedig teológia. Ha el tudjuk fogadni a közösségünk politikai sokszínűségét, akkor hamar el tudjuk kezdeni együtt követni Jézust.

Magányosak. A kirekesztettség érzése különösen magányossá tesz. A szembesülés azzal, hogy nem lehet gond nélkül csatlakozni az adott közösséghez, mert a tagjai nem befogadóak, egy idő után a próbálkozás feladását eredményezi. A felismerés, hogy valakinek az istenképe, a hitről alkotott felfogása más, mint a gyülekezet többségéé, szintén a magányosság érzését erősíti. Látni, hogy néhányan hogyan lépdelnek előre a gyülekezet vezetésének számárlétráján, miközben másokat a közelébe sem engednek ezeknek a pozícióknak, csak még jobban erősíti a kívülállóságot. A kirekesztettség érzése pedig hosszú távon elviselhetetlen, és ha a kilépés egyet jelent a magányosság enyhülésével, akkor sokan inkább ezt választják.

Nem találják Jézust. Ha őszinték akarunk lenni magunkhoz, akkor be kell vallanunk: a legtöbben azért hagyják el a gyülekezeteinket, azért utasítják el az intézményes egyházat, mert elsősorban Jézus iránt érdeklődnek, és nem érik be a torzított másával. Az egyház Jézus Krisztus teste! Olyan helynek kellene lennie, ahol az emberek szeretik egymást, megszólítják a kirekesztettet, szolgálják az idegent, az özvegyet, az árvát; ahol nem a hatalom irányít, ahol nem származás vagy nemek alapján ítélnék, s ahol az utolsókból lesznek az elsők.

Jézus történetét nézve látható: sokan az idejüket, energiájukat nem kímélve, a veszélyeket is vállalva minden lehetőséget megragadtak, hogy időt töltsenek vele. Mi nem ezt szeretnénk elérni a gyülekezeteinkben? Ha olyan közösségeket tudnánk építeni, ahol Jézus valóban megjelenik, és amelyeket arról lehet felismerni, hogy úgy szeretik az emberek egymást, ahogyan Jézus parancsolta, akkor nem lennének üres padosorok a templomban. Mert azt az egyházat, amelyik valóban Krisztusra hasonlít, az emberek nem akarnák maguk mögött hagyni.

■ KOVÁCS BARBARA

Ahol a bizalom, ott a szabadság

Szabó T. Anna költő, műfordító és Villányi László költő, a győri Műhely című kulturális folyóirat főszerkesztője volt az Asztali beszélgetések elnevezésű sorozat vendége a Petőfi Irodalmi Múzeumban április 26-án. A József Attila- és más rangos díjakkal kitüntetett két művész egyebek mellett a pályakezdekről, a versírásról, a társművészetek egymásra hatásáról, valamint a Biblia személyes és művészeti szerepéről is szót ejtett.

„A költészet kínálja a legmagasabb szabadságfokot” – írta a Vigília Kiadónál megjelent *Voltaképpen* című kötetében Villányi László. A költő a szabadság és a szabadság hiányának kérdéséről úgy vélekedett, hogy a belső szabadság keresése, feltárása meghatározza a világirodalom költészetét. Az elődök műveire is utalva a politikai szabadság fölé helyezte a lelki szabadságot: „A belső szabadság a fontos! Az ember belül szabad lehet, abba senki nem szólhat bele. Hiába jött a rendszerváltás, hiába változik a hatalom, a belső szabadság tiszta maradhat.”

József Attila *Levegőt!* című verséből idézve – „Az én vezérem bensőmből vezérel!” – Szabó T. Anna hangsúlyozta: „Ott van szabadság, ahol bizalom van. Nem kell szeretni, az már nagyon nagy szó, a bizalom sokkal fontosabb.” A Kolozsvárról, a diktatúrából Magyarországra

költözéséről, annak a pályájára tett hatásáról a költő elmondta: „Nagyon meghatároz a nyelv. Ez annak is köszönhető, hogy mennyire fontos volt a családon belül az anyanyelv. Többszövegű környezetben nőttem fel, máig a versek muzsikája és a nyelvek dallama fontos nekem. Ezért lehettem zenei indíttatású költő.”

A beszélgetőtársak a kortárs művészetéről gondolkodva az ókori görög költő, Szimónidész gondolatának szellemében – „a költészet beszélő festészet, a festészet néma költészet” – a társművészetek hatásáról elmondták, hogy komolyzenei, film- és dzsesszélményeik meghatározóak, de a kortárs képző- és fotóművészet is nagy hatással van rájuk. Olyan inspirációkat nyernek belőlük, amelyek többször saját műveikben is megjelennek. Erre példa Villányi László *Folyótól folyóig* című kötete is – itt a költő a pályatár-

saknak és a szellemileg rokon elődöknek ajánlotta a versciklusát – vagy azok a kiállítások, irodalmi és zenei performance-ok, amelyeknek mindketten rendszeres megnyitói vagy közreműködői. A kortárs líra kérdéséről a költők leszögezték: nem érznek rivalizálást, sokkal inkább bíznak abban, hogy az alkotók egymás ihletőivé válnak. Majd kitértek a fiatalabb költőnemzedék által képviselt újító szellemiség pozitívumaira is.

A Bibliáról vallva Villányi László az *„Idő szerint”* című írásából idézett: „A Bibliát mindig ceruzával a kezemben olvastam, megjelölve az általam költészetnek gondolt sorokat, mert hát a Biblia: költészet (is).” A folyóirat-főszerkesztő szerint a költészet olyan magas szinten jelenik meg a Bibliában, ami által hitbéli élményt is kap az ember. Mint mondta, elképzelhető, hogy valaki „nem feltétlenül a hitbéli tanítások felől érkezik a hithez, hanem a költészet felől”. A költők kinyilvánították, hogy a bibliafordítások meghatározók számukra. „A nyelvben való hitemet is megalapozta a bibliaolvasás. Először áttételeken keresztül ismerkedtem meg a Szentírással. A templomban a Károli-fordítást hallottam, és gyönyörű volt” – elevenítette fel gyermekkori élményeit Szabó T. Anna.

Az est az Ars Sacra fesztivál megnyitójára írt *Az ég zsoltára* című Szabó T. Anna-vers szerzői felolvasásával zárult.

■ GALAMBOS ÁDÁM

(A disputa az asztali beszélgetések YouTube-csatornáján megtekinthető.)

Mocorgás a templomban

Vasárnap reggel Rábászentendrason ragyogó kora tavaszi napsütés fogad. A fiatal parókus lelkész, Varga Tamás barátságosan invitál a parókiára. Az egykori evangélikus sziget, a tanítólak és az evangélikus iskola épülete – az államosítás után mindkettő a helyi tanácsé lett – ma is áll. Az iskola jelenleg a Szanyi Katolikus Általános Iskola tagiskolájaként működik, a tanítólak pedig a helyi klubnak ad otthont. A templomudvar szélénél kút, amelyből ha nem is az élet vize, de különlegesen magas vastartalmú víz folyik. Rábászentendrás korábban színevangélikus falu volt, most fele evangélikus, fele római katolikus – pont mint az itteni lelkészcsalád. Varga Tamással és feleségével, Varga-Patocskai Judittal elsősorban a helyi különlegesség, a Mocorgó istentisztelet apropóján beszélgettünk.

A lelkészcsalád három kisgyereke még nem reggelizett, annyira izgatottan várják az istentiszteletet. Együtt ülve az asztalnál van még idő pár gyors kérdésre a „csibés istentiszteletről”, amelyet egy hónapban egyszer nemcsak a gyerekek, de a felnőttek is várnak.

A kilencórás kezdet olyan, mint más istentiszteleten: mindenki szépen ül a padban. Azonban „Tamás bácsi”, aki az oltárnál köszönti a gyülekezetet, pillanatokon belül hívja is maga köré a kicsik, a picik és a nagyobbacskák – mintegy ötven fő – lelkes csoportját. Igazi mocorgás kezdődik, gitáros fiatalok már játsszák is

az első dalt, és kézzel-lábbal vígan elmutogatva énekelik együtt Isten örömeire és dicsőségére.

Csibe és boci a szószéken

Az istentisztelet után Varga Tamás a kezdetekről mesél. Első szolgálati helye Rábászentendrás. 2012. augusztus 15-e óta dolgozik itt, 2015 pünkösdje óta pedig beiktatott lelkész. Sopronban volt hatodéves. Az elhívás előzménye, idézi fel, hogy a soproni líceumba járt, szerette a hittanórákat, jó szívvel emlékszik hitok-

tatójára, Budaker Dórára. Különös pályafordulásról nem tud beszámolni, „csak úgy engedtem a Jóisten szavának”. Az egyik legfontosabb feladatának azt tekintti, hogy minden korosztállyal megtalálja a hangot, hiszen mindenki más, és a hit útján is ki-ki máshol tart. Tamás ehhez különösen is kikéri mindig az isteni kegyelmet, hogy az igét hirdetve hangot találjon a rábízottakkal.

Hogy ehhez Isten adta tehetsége is van, mi sem bizonyítja jobban, mint a Mocorgó, ahol gyerekek-felnőttek egyforma lelkesedéssel vettek részt az istentiszteleten. Őket, akik több környező településről havonta egyszer eljönnek „mocerogni”, már meg tudta szólítani. De kezdjük az elején: hogyan kerül a csibe a szószékre?

„A feleségem, Judit unszolására kezdődött az egész. Jó két évbe telt azonban, míg Isten munkája megérlelődött bennünk. Kicsi ez a gyülekezet, törtük a fejünket, hogyan szólítsuk meg a gyerekeket. Ráadásul lelkészként egyedül vagyok, vállalni még plusz egy alkalmat, felkészülni, megymás, szintén átgondo-

landó. De azt mondtam neki: jó, de kérem a segítségemet. Judit örömmel vállalta. Az ötlet eredetileg nem a miénk. Katolikus tévéműsorban láttuk meg a két bábót beszélgetni Kálmán atyával, innen lehet ismerős Csibe és Riska. Ezt látva fogalmazódott meg bennünk, hogy valósítsuk meg mi is ezt, átültetve a templomba, az istentisztelet keretein belül. Elneveztük az alkalmat Mocorgónak – a saját három gyermekünk révén is tudjuk, hogy nem könnyű lekötni a kicsiket egy bő fél órára, ha meg sem moccanhatnak –, s a háromnégy évesektől kezdve már aktívan részt vesz rajta minden apróság. Tavaly ősszel kezdtük, azóta havonta egyszer, egyre nagyobb létszám mellett tartjuk a Mocorgót. Az énekek, amelyeket választunk, lehetőséget adnak a mozgásra, a játékra, az oltártérben való nyüzsgésre. A prédikáció alatt is körülöttem állnak, és kapnak bábuakat, rajzokat, mikor éppen mi kell az adott történet jobb feldolgozásához, megértéséhez. Csibe és Riska fent, a szószéken jelenik meg, és a kérdéseikkel vonják be a gyerekeket. Ők pedig amit tanulnak, azt azonnal el is magyarázzák a báboknak.”

Merthogy Csibe sokszor összezavarja a dolgokat, nem érti a történetet, néha meg túl izgága... Bizonyára fontos, hogy a humor is része legyen egy templomi alkalomnak – vetem fel.

„Igen, hiszen fontos, hogy jól érezzék magukat, otthonossá váljon számukra a templom, játékosan pedig sokkal könnyebb valamit megtanulni. Az evangéliumi történeteket is úgy választjuk ki, hogy vagy az ünnephez kötődjenek, vagy

gyerekszemmel kimondottan érdekesek legyenek. Most a nagyhetet vettük éppen, de legutóbb a tizenkét éves Jézus története volt soron, s ez alkalmat adott beszélgetni arról, hogy ő is volt gyermek, hogyan játszott, mit kértek tőle a szülei otthon, volt-e olyan játéka, mint nekünk, és vajon miben különböznek tőle a mai kor gyermekei. Kiderült, hogy ő is futkározott, barátai voltak, esküvőre járt, templomba ment... Ez mind közel hozza a gyerekek világához az evangéliumot. Csibével könnyen azonosulnak, mert a bábok feladata, hogy megkérdezzék, amit nem értenek – néha mi sem értünk mindent, csak nem merjük megkérdezni.

A gyerekek önfelédten, velem és Csibével együtt értelmezik a tanulnivalót. Itt szabad visszakérdezni, nem baj, ha elsőre valami nagyon kusza, a végére minden a helyére kerül. Az, hogy a gyerekek vidámak, felszabadultak, a legjobb, ami történhet, hiszen ez az emlék felnőttkorukra is elkíséri őket. Azért van mindez, hogy a gyerekek is jobban átérizzék Csibe helyzetét, illetve Csibe a gyerekek helyzetét.”

Gyülekezetplántálás a legkisebbekkel

Az internet „áldása”, folytatja Tamás, hogy lehet reklámozni az alkalmat, jönnek hát Győről is meg Szilváskányból, Sopronnémetiből, Szanyból, nem csak evangélikusok, katolikusok is! Tamás szolgálati területe eléggé kiterjedt: az anyagyülekezet, Rábászentandrás „leánya” Sobor, az említett Szilváskányé pedig Sopronnémeti. Szany van a legközelebb, csak egy vasúti sín választja el Rábászentandrástól.

A gyülekezetépítési feladatok hamar megtalálták a fiatal lelkészt: a legkisebbekre alapozva indult a Mocorgó, hogy ők később tényleg belenőjenek a gyülekezetbe, de a szomszéd lelkésszel, Weltler Gáborral nyári ökumenikus (!) napközis tábor is szerveznek, évről évre több résztvevővel. A tábor anno negyven fővel indult, legutóbb pedig Marcaltőről, Malomsokról és Tamás területéről összesen már száznegyven gyermeket fogadtak, katolikusokat is. Itt is az otthonos élmény nyújtása a lényeg. ►

Az elsődleges feladat: az élő kövek építése mellett szükség volt parókiafelújításra is, megszüpült a templom előtti tér, lezajlott a parókiaudvar rendezése, és a gyülekezeti ház tetőszerkezete is megújult, praktikus előtetővel. Nyaranta ugyanis ott remek főzőversenyt rendeznek, nagy beszélgetésekkel fűszerezve. Még várat magára a templomfelújítás – pénzkérdés, de bizakodnak, hogy megvalósul.

A rábaszentandrás gyülekezet százötven egyházfenntartót számlál a környező településekkel együtt, Szilsárkány, Sobor és Sopronnémeti is százötven főt tesz ki – a két anyagyülekezet tud egy lelkészt eltartani. A gyülekezetek nem fogynak, a stagnálás jellemző leginkább, de volt felnőttkeresztelő is. S számítanak a kis „mocorgókra”, ami, látva a lelkesedésüket, nem tűnik álomnak. Tamás hangsúlyozza: a gyermekeken keresztül a nem aktív családtagokat is meg lehet szólítani, bevonni a gyülekezetbe. Nem egy ilyen jó példa adódott már erre ittléte óta.

Gyerekeknek, nem gyermekesen

Fontos, hogy a lelkész nem gügyögve beszél a gyermek-istentiszteleten. Csibe és Riska sem zavarja össze a kicsiket, következetesen használják a keresztény fogalmakat, a gyerekek feleleteiből látják, hogy szépen építkezve tanítja őket fiatal lelkipásztoruk. „Sokat készülünk minden alkalomra, figyelünk arra, hogy a gyerekek ne unják el magukat, de a lényeg benne legyen. És az Isten igéje is mindig megszólal. Ez alap: a Szentírásból mindig felolvasok egy-két verset. Judit a tartalmi háttér munkán felül még a csibés ajándékokat is elkészíti, mára pedig nyuszisimogatót is szervezett.”

A lelkészfeleség, Varga-Patocskai Judit katolikus. Hívó szülők gyermeke, öt testvérével igazi melegsívű, vidám nagycsaládban nevelkedett. Négy évig osztály- és padtársak voltak Tamással a líceumban, a barátságból szerelem lett, aztán házasság. Ökumenikus kettősük a katolikus–evangélikus faluban mintatértékű. A kétdiplomás – környezetgazdálkodási agrármérnök és mérnök tanár – Judit nevetve számol be róla: Csibe és Riska megszemélyesítőjeként ősz óta új nevet is kapott a faluban: „Csibe néni” hívják, és ma már a boltban is előreengedik. A sok éneket, imádságot a szülői házból hozta. Számára ma már természetes, hogy

evangélikus papné, annak idején már járt Tamással szuplikálni. De ha nincs Mocorgó, és ha az ideje engedi, a katolikus misére is jár. Abba a templomba, amelyet néha vele együtt takarít Tamás. Nagyon néznek ilyenkor a hívek: „Jaj, hát, a lelkész úr...?” Természetesen mozognak mind a két felekezetben. Előfordult – meséli –, hogy Judit egyik vasárnapon felolvasó lett volna, de reggelre beteg lett, ezért elküldte maga helyett Tamást, és mindenki meglepetésére a lelkész végezte a felolvasást. Igen jó üzenetük van ezeknek a kis mozzanatoknak az ötszáz lelkes faluban.

A gyerekek – Benedek, Hanna és Fülöp – mindhárman evangélikusok. Judit nem csak szeret, pedagógusként tud is a gyerekekkel bánni, így testre szabott neki a csibenéniség. Saját gyermekei miatt kezdett el egy új gyerekalkalmon gondolkodni, ahol nem kell a szánk elé tartott mutatóujjal folyton azt suttogni a kicsiknek: pszt! A bábok – Csibe és Riska – olyan háziállatok, amelyeket a falusi gyerekek jól ismernek a háztájiból. Van egy leopárdbábjuk is – no, ő már nem annyira háztáji, de róla később. Lényeges eltérés Kálmán atya módszerétől, hogy ott a bábok játsszák el a történetet, itt

pedig be van építve a párbeszédük, de a prédikáció, igeolvasás alatt figyelnek, tanulnak, mint a gyerekek.

Az ökumené szellemében

Tamás szerint az ökumené csak alulról építhető, ezért külön szerencsés a helyzetük, mert megkönnyíti az „átjárást” a hívek között is. „Ha a gyerekek a családban élnek meg az ökumenét, akkor ez lesz természetes számukra. Ez a jövő útja.” Isten megszólítása embereken keresztül történik, ami később beérik. „A vegyes házasságokból kis egyházunk számára sok jó is származhat Isten segítségével. Azt pedig, hogy egy-egy gyermekben mi játszódik le, és az mikor fog megélni, nem tudjuk, bízunk abban, hogy a növekedést az Úristen adja a gyermekek szívében. Az ökumenikus közös alkalmon túl most nyáron közös ökumenikus zárandoklatot, »lelki kirándulást« tartunk. Mi emberileg elvetjük a magot, hirdetjük az igét, a jövőt pedig Istenre és az ő Szentlelkére bízunk. Az ideji tisztújításnál is azért imádkoztam, hogy aktív presbitérium álljon össze, amely jelen van vasárnaponként a

gyülekezet életében. Nagy részük ilyen, hála Istennek.”

A „jövő” addig is a rábaszentandrásai templom oltárterében énekel, imádkozik, Jézusról beszél, és vígan mocorog. Az evangélikus Jakab család (*képünkön*) Szanyból jött, a három kislány, Kornélia, Norina és Abigél a kezdetektől rendszeresen látogatja az alkalmat. Már várják is a hónap második vasárnapját. A kérdésre, hogy miért szeretnek a csibés istentiszteletre járni, jön a válasz: „Mulatságos, jól érezzük magunkat, és a picik is megértik Jézus történetét. Sokat tanultunk már Tamás bácsitól, sokkal jobb így, mint ha végig a padban kéne ülni. Csibe és Riska pedig nem ért semmit, és ez mindig így van. Néha kinevetjük őket, máskor segítünk nekik, és elmeséljük a történetet.” Abigél szerint Riska egy kicsit huncut. A legjobban eddig a tizenkét éves Jézus története tetszett nekik – mondják egybehangzóan. Az apró ajándékokat, mint például a kis imákat tartalmazó könyvjelzőt, nagy becsben tartják.

Az édesapa, Jakab Sándor hozzáteszi: először furcsa volt, hogy két báb beszélget a szószékről a lelkéssel és a gyerekekkel, de ez a játékos forma, a beleélés a gyerekeknek nagyon jó. Leköti őket, és sokkal jobban odafigyelnek a bibliai történetekre, az igehirdetésre is. Végül megerősíti: katolikus gyerekek is járnak ide a környező településekről.

A nagymama szerint...

Isten háza szent tér. Vajon nem sérti-e bárkinek az áhítatát az, hogy gyerekek ide-oda szaladgálnak, fel-felnevetnek, izegnek-mozognak, majd egyszer csak megjelenik egy boci és egy csibe, és izgáskodik a szakrális térben? – kérdezem a templomból kisereglő vidám gyereksereg és a felnőtt kísérők közepette. Bagarus Árpádné, Erzsike rábaszentandrásai, négy unokája közül kettő messzebből jött: Pápakovácsiból. A gyerekeknek is nagyon tetszik Tamás bácsi „mocorgós” istentisztelete. A nagymama szerint nemcsak az evangéliumi történeteket tanulják meg a picik, hanem az alapvető fogalmakat is rögzítik a vidám, mutogatós énekekkel. Például az *Emeld fel a kezed* dal esetében a jobb kéz, bal kéz, jobb szem, bal szem mind újdonság az apróságoknak. A legkisebbik a négyből már várja, hogy „menjenek buliba”. Mira és Nóra szerint „szimpatikus Tamás bácsi és a Csibe is”.

A nagymama a nyári evangélikus tábor is dicséri: „Oda is mind a négy jön, sőt még én is!” Más lelkészeknek is ajánlaná Erzsike a templomi környezetben való bábozós-tanítós módszert; saját tapasztalata szerint így lehet rávezetni a gyerekeket arra, hogy vasárnap reggelente örömmel induljanak a templomba. S ez a lelkesedés később is – adja Isten – megmarad!

A parókián természetesen a lelkészcsalád gyermekeivel, a hatéves Benedekkel és a négyéves Hannával is szót váltok. (Fülöp egyéves múlt, ő jelenleg még nem tud villáminterjút adni.) Nem titok előttük, hogy „Csibét anya bábozza”, Hanna például látta egyszer anya fejét a szószéken. Benedek előrevetíti, hogy

A szilsárkányi gyülekezet felügyelője, Böjtös József huszonöt év sokirányú egyházi szolgálatát ezzel a ciklussal fejezi be, de aktív segítségét ígéri ezek utánra is. Szerinte is jó ötlet volt Csibét bevonni. A legkedvesebb emléke a húsz éve átadott, ezerhetvenegy nap alatt felépített (!) sopronnémeti templom. A tavaly ott kialakított emlékparkról, százharmincöt fa elültetéséről, de a szilsárkányi templom renoválásáról is mesél. Négyunokás nagypapa, rendszeresen hozza a kicsiket a csibés istentiszteletre, akik roppantul várják, készülnek rá. A hatéves már tudja értékelni, nagyon tetszik neki. Utána meg is beszélük otthon, mit tanultak, mit mondott Tamás bácsi, mit kérdezett Csibe, Riska. „Szoktuk a tisztelendő úrral

FOTÓK: KISS TAMÁS

hamarosan ő is beszáll a projektbe: az említett leopárdot anya segítségével ugyanis ő keltené életre. Csintalankodni fog, tehát pont olyan lesz, mint saját bevallása szerint Benedek. Meg persze vicces is, hiszen ő egy mókamester, mondja. A Csibe feladata, folytatja, „hogy kérdezen apától”. Abban egyetértenek, hogy a gyerekek szeretik Csibét és Riskát, és így könnyebb megtanulni a történeteket. Végül abba is beavat Benedek, hogy ha nem kosaras, akkor lelkész lesz, mert tetszik neki, hogy a nagybátyja, Gergő is pap lesz.

értékelni a munkát, ma is ötvenöten voltak. És egyre többen jönnek. Egymásnak mesélik a gyerekek, hogy milyen jó itt.”

Szabad tehát a felügyelő úr szerint is bábozni Isten házában, pedig ő gyerekkorából szigorú tisztelendő úrra, feddésre, egy helyben ülős hittanórákra emlékszik. Még hozzáteszi: „Ma jó ez a szabad, mocorgós légkör. Erre talán idősebb korukban is emlékezni fognak. A gyerekek jó helyen vannak a templomban, jót tesz, ha bevonják őket az istentisztelet handulatába.”

■ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

Újra Tiszadobon

Szeverényi János jegyzetlapja

Itt találkoztunk először 1991-ben. A rendszerváltás utáni lendületben, ébredésben számtalan konferenciát, tábor, képzést szerveztünk. Jó néhányat a tiszadobi Andrassy-kastélyban és gyönyörű parkjában. Itt működött egy állami gyermekotthon. A roma származású kiskamaszokat nem lehetett nem észrevenni. Programjaink alatt megálltak az ajtóban, onnan figyeltek. Meghívtam őket a kézműves-foglalkozásokra, éneklésekre, előadásokra, az esti tábor tüzekre.

Kapcsolatunk, barátságunk évek múlva Budapesten is folytatódott. Mindig Zsolt volt a kezdeményező, a „motor”. Telefonált, meglátogatott. Összehoztam őt az akkori roma önkormányzattal, amely

azonnal vett tőle festményeket. A kelenföldi gyülekezetben szerveztük meg élete első kiállítását. Később bekapcsolódott az ifjúsági közösségbe. Mindig hozott valami ennyivalót a többieknek. Szép ünnep volt a kereszteleje. Hívta, hozta társait, barátait is sorban. Mentünk nyári táborokba a heterogén, lelki ébredést átélő ifjúsággal. Felsőpetényben, Nagyborzsönyben, Bagolyirtáson csodás időket kaptunk az Örökkévalótól. Születtek a festmények, grafikák, énekeltek régi és új keresztyén dalokat és minden mást is.

Kálmánt a nagyborzsónyi evangélikus templom mellett zubogó pataokban kereszteltem meg, Tibit a Mátrában, szintén patakban. És jöttek az esküvők, érkeztek a gyerekek is. Közben a kamaszok felnőttek. Sok küzdelem, siker, kudarc, tanulás, ima és mindezeket átjáró áldás következtében állnak a lábukon, felelős munkát végeznek, segítenek másokon. Zsolt megházasodott. Gyermekeiket, Ádámot a Pilisben kereszteltük. Zsolt most is tele van ötletekkel, munkával. Galériát vezet, pályázatok segítségével hátrányos helyzetű gyerekeknek szervez képzéseket, táborokat. Most költöznek kicsi belvárosi lakásból kertes házba, ahol műterme is lesz. Óáltala ismerem meg Kicsót, Istvánt, Lacit, Sárkányt, Indiánt, Marát és a többieket.

Kálmán, a Duna Tv egykori bemonatója roma szakkollégiumot igazgat, fest,

verseket ír, két gyermeket nevel Mariannal. Tibi diplomás grafikus, érzékeny, nagy művész. Jól énekel. Vele és a többiekkel is többször jártam börtönökben, hajléktalanszállón, gyülekezetekben. Most a tanári diplomát is megszerzi.

Sanyi festő Záhonyban. Lakásokat, de szép képeket, ikonokat is fest. Vera lányuk ballagásán voltunk április 28-án a Nyíregyházi Zrínyi Ilona Gimnázium és Kollégiumban. Vera kislány korától fellép színdarabokban, musicalekben. A ballagás után elmentünk együtt Tiszadobra. Korábbi nevelőjük Angliában élő lányának volt könyvbemutatója (Wheeler-Mezei Virág: *Reményt adó élet – igaz és megható történet a szeretet és a hit átformáló erejéről*). Virág nagy utat járt be. A valamikori tiszadobi diáklány Angliába ment férjhez. Kisfiuk ötévesen elhunyt.

„Sok küzdelem, siker, kudarc, tanulás, ima és mindezeket átjáró áldás következtében állnak a lábukon, felelős munkát végeznek, segítenek másokon.

„Tisztában vagyok a ténnyel, hogy nagyon különleges Luke. Megmutatta nekem, hogy nem kell megijedni semmitől. [...] Luke lelke hatalmas, és megtanultam, hogy bármi történik is vele, illetve velünk – akár a halál is –, minden rendben lesz. Isten soha nem hagy el. Soha!”

Legalább százötvenen jöttek el a kötet bemutatójára. Kálmán mondott beszédet, Tibi keresztyén dalokat énekelte. A szerző édesanyja jóbi szavakat mondott, amelyeket átjárt az ajándékba kapott hit.

Újra Tiszadobon voltunk. A fiúk felnőttek, felelős férfiak lettek. A szívem alig bírta elhordozni a hallottakat, látottakat. „...bár a szívünk elítél, Isten mégis nagyobb a mi szívünkénél, és mindent tud.” (1Jn 3,20) ■

Jövők záloga: a hagyomány

Az is egyfajta lázadás, ha más vagy, mint a többség! – mondja a szlovák evangélikus identitásáért büszke Kiszely András. A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának munkatársát a ma is élő békéscsabai szlovák hagyományokról, a nemzetiségi létről, a város történetét bemutató képregényről és a fiatalok megszólításáról is kérdeztük.

– Mit jelent a 21. században békéscsabai evangélikusnak lenni?

– Minden nap minden percében arra törekszem, hogy hozzávetőlegesen ugyanazt jelentse a számomra, mint amit jelentett háromszáz évvel ezelőtt, amikor az őseink a várost alapították, vagy két-száz évvel ezelőtt, amikor a Nagytemplomot építették. Hiszem, hogy megvannak azok az alapértékek, amelyek állandóak, viszont azt is látom, hogy bizonyos dolgokban alkalmazkodnunk kell a kor kihívásaihoz. Sokan próbáljuk a háromszáz éves csabai hitet, a munkaszeretetet a mai korba applikálni.

– Melyek ezek az állandó értékek?

– Amikor 1718-ban őseink Békéscsabára érkeztek, akkor nem volt másuk, mint a töretlen hit, kezükben pedig az evangélikus szlovák énekeskönyv, a *Tranoscius*. Mindennapjaikat a tenni akarás és a munkaszeretet hajtotta. Azt gondolom, hogy ezek olyan maradandó

értékek, amelyekből ma is meríthetünk: ha van egy cél, amelyet el akarunk érni, azért dolgozunk, és utána hálát adunk az Istennek.

– Mit jelent az ön életében a hagyománytisztelet?

– Ez tölti ki az életemet. Minden embernek szüksége van olyan origókra, ahonnan kiindulva szemléli a világot. Így tudja saját személyes sorsát „igazítani”. Nekem a békéscsabai evangélikus szlovák identitás számít ilyen alapnak. Ez az élet minden területén nagy segítségemre van.

– Fiatalon fedezte fel evangélikus szlovák gyökereit. Mit jelentett ez akkor?

– A tinédzser keresi a helyét a világban. Vannak természetesen otthonról hozott értékek, de a lázadó, felnövekvő lélek egy ideig el akar szakadni ezektől a családi konvencióktól, és újat szeretne alkotni. Ilyen időszakom nekem is volt, de

idővel rájöttem, hogy nem kell ezektől elszakadni, hanem újra kell értelmezni őket. Minden adott a hagyományainkban ahhoz, hogy megtaláljuk a saját identitásunkat. Az evangélikus identitásom és a csabai szlovák identitásom kéz a kézben jár. Békéscsabán ez a kettő elválaszthatatlan egymástól, ezen alapul a háromszáz éves múltunk, és azt gondolom, hogy a jövőnk is. A saját és közösségi identitásunk akkor lesz teljes, ha ezt megbecsüljük.

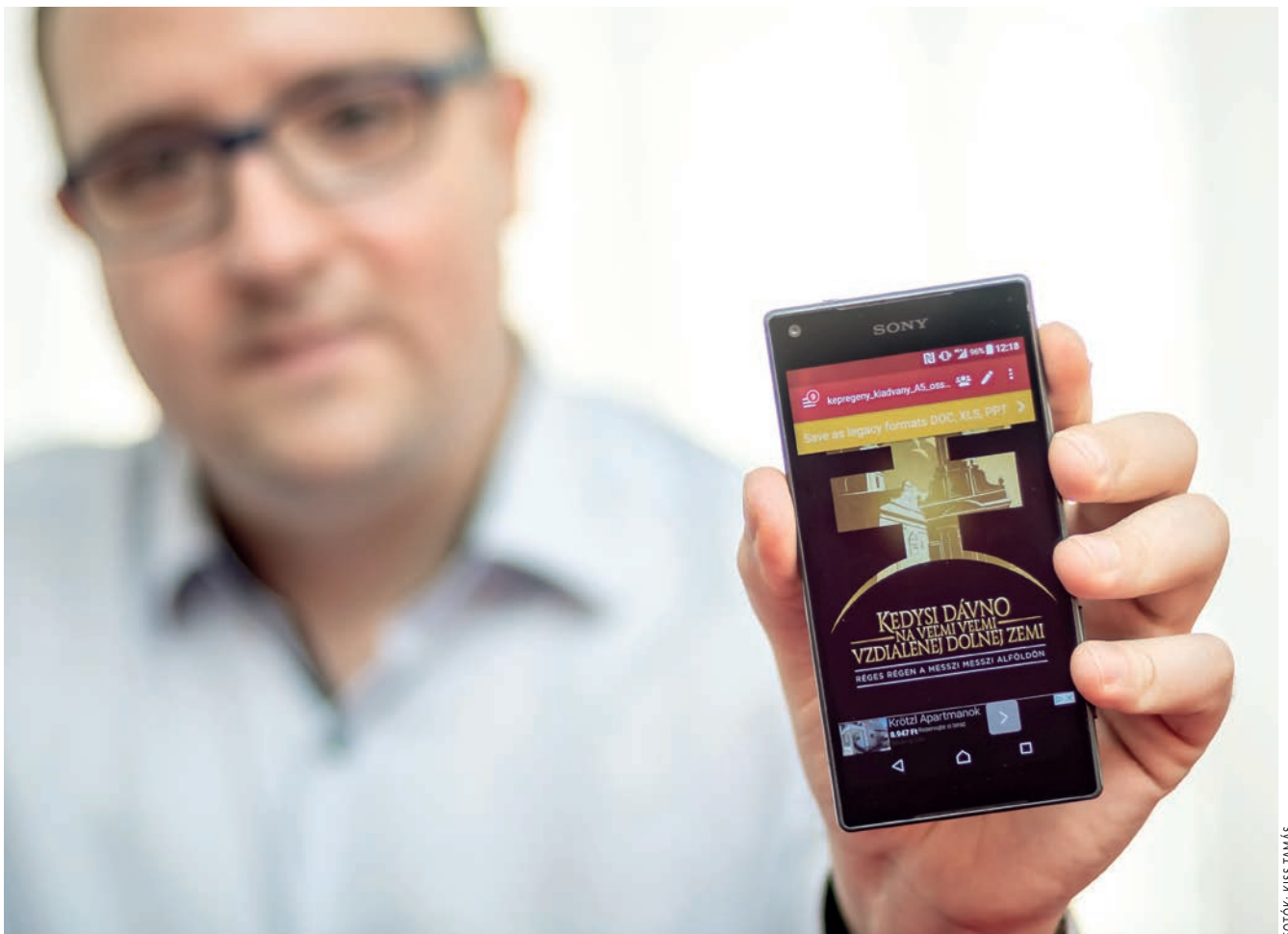
– Több magyarországi szlovák szervezetben dolgozik, a Magyarországi Szlovák Fiatalok Szervezetének elnöke. Évente több száz fős ifjúsági táborot szervez, és számos nemzetiségi rendezvényt is lebonyolít. A fiatalok számára miként lehet ma vonzóvá tenni a szlovák hagyományokat? ►

- Az egyre jobban érték nélkülivé váló világunkban nehéz átadni a hagyományon alapuló identitás értékét. Ez egy pozitív értelemben vett folyamatos harc, amelynek során egyszerre kell megküzdünk saját magunkkal és a fiatalok igen magas ingerküszöbével. Azt próbáljuk velük megértetni, hogy az is egyfajta lázadás, ha más vagy, mint a többség. Már evangélikusnak lenni is eltérést jelent a többségtől, de ezen belül szlováknak lenni külön kuriózum. A fiataloknál nagyon sokszor sikert érünk el azzal, hogy rádöbbenjük őket: ha ebben részt vesznek, akkor már mászt képviselnek, mint a többség.

- A régi szlovák hagyományokról számos feljegyzés született. Milyen élő evangélikus szlovák hagyományok vannak ma Békéscsabán?

- A mi liturgiánk közel háromszáz éves, és bár kicsit változott az évszázadok során, de azóta is archaikus. Ez olyan kuriózum, amelyet máshol a világon, még az alföldi szlovákságon belül sem használnak már. Ezenkívül csak Békéscsabán énekelünk a régi szlovák énekeskönyvből. A régi cseh nyelvű liturgiát

FOTÓK: KISS TAMÁS

is már csak nálunk használják. A lelkész az imádságoktól kezdve a teljes liturgiát végigénekl, amire a gyülekezet még ma is szlovákul reflektál. Mindez mutatja, hogy a békéscsabai egy nagyon összetett gyülekezet, komoly hagyományokkal. Ugyanakkor ennek a szeretetét nehéz megéreztetni a fiatalokkal. De van erre is példa. Nagypénteken egy régi passióolvasást elevenítettünk fel, és erre az alkalomra a gyülekezeten túl további harminc fiatal is eljött, mert érdekelte őket.

– **Az ifjúság és az érdeklődők megszólításának másik módja az a település történetét feldolgozó képregény, amelynek ötletgazdája és szerzője is ön.**

– Mivel az évforduló kapcsán a városban a fókusz egy kicsit eltolódott a szlovák evangélikus gyökerektől, ezért páran csabai fiatalok úgy döntöttünk, hogy indítunk egy *Csaba300* című projektet, amely vissza akarja helyezni a hangsúlyt a szlovák evangélikus kiindulópontokra. Ehhez nem mindennapi eszközöket vetünk be, így többek között képregényben dolgozzuk fel Békéscsaba történetét. Ebben hangsúlyos fejezetként szerepel a csabai és a szlovák identitás kibontása. Különböző képregénykockákon keresztül tárjuk fel Békéscsaba múltját, a városalapítástól a nagy történelmi mérföldköveken át máig jeles lakókat is bemutatunk. Így a képregényben szó lesz az első békéscsabai szlovák evangélikus püspökről, Szerberényi Gusztávról, de Tessedik Sámuel lelkész élete is olvasható lesz benne. A kronologikusan felépülő, a nagy csabai árvizet is bemutató, év végére megjelenő képregényben az idén hetven éve lezajlott csehszlovák–magyar lakosságcsere is megjelenítjük majd.

– **Mi a *Csaba300* projekt célja?**

– Hogy felelevenítsük és élővé tegyük a régi békéscsabai tradíciókat. Ezeket nem színházi előadásként, hanem interaktívan újra előadjuk, így ez nemcsak a hagyomány őrzése, hanem újratevés és újraélesztés is. Nagypénteken például – úgy, ahogy elődeink is tették – a Fő téren lévő kútnál mosakodtunk. A békéscsabai Nagytemplomot helyi szlovák kifejezésekből szófelhő formájában állítottuk össze, és ezt később póllókra nyomtatjuk. A rendezvény csúcspontja a július 7-i ünnepség keretében lesz, erre külön sátorral és számos program-elemmel készülünk. Már tapasztalható a kezdeményezésünk pozitív fogadtatása, egyre többen jelzik, hogy szeretnének

RÉSZLETA KÉSZÜLŐ KÉPREGÉNYBŐL

csatlakozni. Öröm, hogy nemcsak fiatalok jönnek, hanem az idősebbek is örülnek, azt mondják, „de jó, hogy végre újra lehet a hagyományainkról beszélni!”, vagy „milyen jó, hogy újra büszkén fel lehet vállalni, hogy békéscsabai szlovákok vagyunk”. Ami különösen nagy öröm, hogy ha nem is nagy számban, de megnövekedett a szlovák istentiszteletre járók száma is.

– **Békéscsabáról beszélgetünk, de Budapesten, egyházunk országos irodájában ülünk, mert itt dolgozik. Mi itt a feladata, és mit jelent az, hogy az evangélikus egyházban dolgozik?**

– Nagyon nagy megtiszteltetés az országos iroda alkalmazottjának lenni.

Szolálatnak élem meg ezt is, és áldás számomra, hogy itt lehetek. Családom számára ezáltal keresztül presbiterként, kántorként vagy kurátorként *[felügyelő – a szerk.]* szolgálta Békéscsabán az egyházat, így ez a munka számomra a családi tradíció folytatása is. Külön öröm, hogy a pályázati és fejlesztési osztályon belül mi koordináljuk a békéscsabai evangélikus Nagytemplomnak és környezetének felújítását. Kitüntetés, hogy kicsit is része lehetek ennek a folyamatnak. A Nagytemplom ugyanis nemcsak nekem, hanem még a templomban nem járó csabaiaknak is egy olyan központ, amely az életünk része.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Külmissziói konferencia. Szeretettel értesítjük, hogy az Evangélikus Külmissziói Egyesület július 5., csütörtök délután 15 órától július 8-ig, a vasárnapi ebéddel befejezve tartja éves nyári konferenciáját Piliscsabán, a Béthel Evangélikus Missziói Központban. Mottója: *Árral szemben...* A konferencián részt vesz partnerszervezetünk, a bajor Mission EineWelt Afrika-referense és egy misszionáriusa is. Idén nyáron rendhagyó módon szombatn családi napot szervezünk, amelynek programjaira szeretettel várjuk – akár egy napra is – a külmisszióbarát családokat. A konferencia másik különlegessége, hogy vendégül látjuk az április végén fiatalok részére meghirdetett külmissziós vetélkedő nyerteseit. Részleteket az *ekme.lutheran.hu* honlapon olvashatnak hamarosan. Jelentkezni június 15-ig lehet Trifán Krisztinánál az *ekme@lutheran.hu* e-mail-címen, illetve a 20/334-1737-es telefonszámon.

Ökumenikus lelkészi és munkatársi konferencia Révfülöpön. Szeretettel hívjuk a testvéreket ez évi lelkészi (és munkatársi) missziói konferenciánkra, amelyet Révfülöpön, az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban (8253 Révfülöp, Füredi út 1.) tartunk június 25–29. között. A konferencia témája: *„Tegyetek tanítvánnyá minden népet...”* (Mt 28,19a) – *Az evangelizáció gyakorlata.* Jelentkezési határidő: június 8. A jelentkezési lap a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) honlapján (*Meot.hu*) megtalálható letölthető formátumban. A jelentkezési lapokat a következő elérhetőségek valamelyikére kérjük visszaküldeni. Postacím: MEÖT „ökumenikus missziói konferencia”, 1117 Budapest, Magyar tudósok körútja 3.; fax: 1/371-2691; e-mail-cím: *oikumene@meot.hu*. Az evangélikus lelkészek számára a teljes részvételi díjat (28 ezer Ft), a gyülekezeti munkatársak és hitoktatók számára a részvételi díj felét (14 ezer Ft) az evangélikus egyház téríti meg.

■ DR. FISCHL VILMOS FŐTITKÁR

Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa

Program. Hétfő: 16 órától érkezés, a szoba elfoglalása • 18.00: vacsora • 19.00: igehirdetés – Szeverényi János, az evangélikus egyház országos missziói lelkésze. **Kedd:** 8.00: imaközösség – Szeverényi János • 8.30: reggeli • 9.15: igetanulmány (2Kor 5,14) – dr. Fischl Vilmos evangélikus lelképásztor, MEÖT-főtítká • 10.00: szünet • 10.30: előadás: *Az egyéni evangelizáció* – Révész Árpád baptista lelképásztor • 11.15: szünet • 11.30: korreferátum – Pintér Imre pünkösdi lelképásztor, a Magyar Pünkösdi Egyház (MPE) alelnöke • 11.45: fórum • 12.30: ebéd • 17.00: csoportfoglalkozások • 18.00: vacsora • 19.00: igehirdetés – Szeverényi János. **Szerda:** 8.00: imaközösség – Pintér Imre • 8.30: reggeli • 9.15: igetanulmány (Lk 7,36–50) – dr. Khaled A. László metodista szuperintendens • 10.00: szünet • 10.30: előadás: *Nem lelkészi evangelizáció* – dr. Garádi Péter, az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület elnöke • 11.15: szünet • 11.30: korreferátum • 11.45: fórum • 12.30: ebéd • 17.00: csoportfoglalkozások • 18.00: vacsora • 19.00: igehirdetés – Szeverényi János. **Csütörtök:** 8.00: imaközösség – Gyurkó József metodista lelképásztor • 8.30: reggeli • 9.15: igetanulmány (ApCsel 16,11–15) – Pataky Albert pünkösdi lelképásztor, az MPE elnöke • 10.00: szünet • 10.30: előadás: *Az evangelizáció mint integráció* – Hajdú Zoltán Levente szoládi református lelképásztor • 11.15: szünet • 11.30: korreferátum • 11.45: fórum • 12.30: ebéd • 17.00: csoportfoglalkozások • 18.00: vacsora • 19.00: igehirdetés – Szeverényi János. **Péntek:** 8.00: imaközösség – Nemeshegyi Zoltán baptista lelképásztor, a Baptista Teológiai Akadémia docense • 8.30: reggeli • 9.15: igetanulmány (ApCsel 2,14–36) – Papp János baptista lelképásztor, a Magyarországi Baptista Egyház elnöke • 10.00: szünet • 10.30: úrvacsorai istentisztelet – Gyurkó József metodista lelképásztor • 12.00: ebéd – elutazás. **Csoportvezetők:** Gyurkó József, Nemeshegyi Zoltán, Pintér Imre, Prókai Árpád, Szeverényi János.

Hallhatóan evangélikus!

A Magyarországi Evangélikus Egyház félórása

Kéthetenként
hétfőn, 13.30-kor
a Kossuth rádió műsorán
Interneten: Mediaklikk.hu

Megajándékozottként hálásan élni

Béres Tamás professzor a talpra állni képes társadalomról

Hogyan tekintünk a teremtett világra és abban a saját helyünkre? Van-e a kereszténységnek feladata egy, a természetért és a másik emberért felelős etika kialakításában? Miként nézhetünk szembe a globálisan veszélyes életmódjainkkal? Mi lehet a teremtésre való reakciónk? Sok egyéb mellett ezeket a kérdéseket jártuk körül dr. Béres Tamás professzorral, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Rendszeres Teológiai Tanszékének vezetőjével *A hálás élet művészete* című könyve kapcsán.

– *Oikosz*. Ezzel a görög szóval kezdődik *A hálás élet művészete – Bevezetés az ökoteológiába* című könyve. A szó jelentése: ház. Ez a társadalom alapsejtjét jelöli, ahogy fogalmaz: „Ezen múlt a közösség boldogulása is.” Mennyire érvényes ez ma?

– A mai társadalmak szerkezete már messze nem tükrözi ezt a mintát. Mostanában atomizálódó, individualizálódó, mozaikmentalitáson alapuló társadalmakat hozunk létre annak ellenére, hogy az ember „eredeti” állapota a közösségi lét. Lehet, hogy ha sok időnk lenne rá, megtalálnánk a tömegesen elszigetelt élet titkát. De hogy mennyire nincs időnk

kényelmes kísérletezgetésre, arról szólnak a napi hírek.

– Mire gondol?

– Biztos vagyok benne, hogy az agresszivitás különféle formái mögött az esetek jelentős részében az elkülönülés szándéka vagy története áll. Az így kialakuló helyzet nem feltétlenül függ a népsűrűségtől, viszont próbára teszi együttélési kultúránkat. Az általunk létrehozott technikai világ elvileg a megélés és együttélés hatékonyságát lenne hivatott szolgálni. Ma mégis sokfelől szorongat és részben el is zár már attól, hogy felismerjünk és helyén kezeljünk számos nélkülözhetetlen, természetes vágyat és

szemléletet. Érdekes példája ennek a természetközelség. Az emberi alkalmazkodóképesség egyik nagy előnye, hogy viszonylag mostoha körülmények között is kibírjuk egy ideig. Ezért a képességünkért viszont nagy árat fizetünk. Például hiába magyarázzuk meg magunknak észszel, hogy gazdaságilag milyen előnyös lenne betonfelületekkel borítani a lehető legtöbb városi parkot, az orvosi leleteinken olvasható növekvő számú kedélybetegség erről nem nagyon akar tudomást venni. A görögök olyan választ adtak az *oikosz* fogalmával az ember alapkapcsolatainak egészséges megélésére, amelyet még az európai, köztük a magyar kultúra is jól ismert egy évszázaddal ezelőtt.

– Ezt a szemléletet a mai fogyasztói világ a régmúltba helyezi, de a valóságban ez nem is olyan távoli tőlünk...

– Egy kortárs írónk mesélte, hogy megtalálta nagyapjának régi feljegyzéseit: azt írta, hogy amikor visszatér a frontról, pénzt gyűjt és házat épít majd. Vissza is tért, félre is rakta a pénzt, és amit először megépített, az egy istálló volt. Tudta jól, hogy az istállóban az ember is ellakhat, egy lakásban azonban az állatnak nincs helye. Érdekes, hogy néhány emberöltővel ezelőtt még úgy gondoltunk, hogy az embernek van helye az állat mellett, ugyanakkor az állatnak az ember körüli gazdaságban van helye, és ez így fenntartható. Ez nekünk ma furcsa, de évezredek óta ez volt az élet szabálya. A legtöbb ember mai állatállománya kimerül a lexikális ismeretek, a „jaj, de cuki!” és a „jaj, de büdös!” kapcsolati háromszögben. Elődeink ezzel szemben jól tudták, hogy az ember rá van utalva az állatokra és a növényekre. Ma úgy gondolkodunk, hogy elég nekünk a négy fal, amelyek között élünk, és a falak között az egyre rafináltabb funkciókra képes tévé. Furcsaságnak érezzük a lovasterápiát vagy az állatsimogatásban rejlő gyógyító erőt, és nem nagyon értjük az erdő emberi többletét. ▶

– A keresztény embernek kötelessége a természet óvása és ápolása. A fenntarthatóságról való gondolkodás ugyanakkor nem jelenik meg olyan markánsan a gyülekezetek hétköznapijaiban, mint ahogyan az ebből következne. Miért?

– A természetet ki lehet zárni az életünkben rövidebb-hosszabb időre, de ezzel mindig mi járunk rosszul. A természetvédelem lényege az *embervédelem*. Azért kellene elég bölcsen berendeznünk az életet a földön, ápolni kapcsolatainkat, és akit csak lehet, megtartó kapcsolatépítésre gyámolítani, mert ez felel meg a teremtés rendjének. Sokszor az egyszerűbb utat választjuk, és inkább eltechnizáljuk a kereszténységet magát is. Technikai jellegű szakkifejezésként kezdünk beszélni a megtérésről, a Bibliáról meg a gyülekezetépítésről ahelyett, hogy a Jézus-követés lelkületét keressünk, és tennénk meg mindent általános érvényre jutásáért. A környezetünk tudatos építésének, az embervédelemnek az alapjai nagyon hangsúlyosak a Bibliában és a teológiai hagyományokban. Ám hogy valóban kapcsolatépítésre kerülhessen sor, ahhoz nélkülözhetetlen lenne a megbízható, fenntarthatósággal kapcsolatos szakmai források ismerete és használata is.

– Régóta beszélünk arról, hogy valamit nagyon másként kellene csinálni, de még mindig nem tartunk ott, hogy tényleg máshogyan éljünk.

– Valóban így van. Terjedelmes tudományos művek szólnak ennek magyarázatáról részben kommunikációs problémák, részben a kényelemszeretet, részben a rövid távú nyereség, részben a mesterségesen fenntartott feledékenység oldaláról. Etológiai és teológiai magyarázatot is találunk természetesen. Az ember, akit az utánzási hajlama miatt a „legnagyobb majomnak” nevez Csányi Vilmos etológusprofesszor, tetteit tekintve is csoportosan szeret mozogni. Az utánzásban pedig nem az erkölcs játsza a főszerepet, hanem fajunk ösztönei. A teológia rámutat ugyan arra, hogy a bibliai erkölcsiség a saját önzésünkön való felülemelkedés útján át vezetne, de a keresztény hitélet számos esetében kényelmesebbnek látszik tálcán kínálni egymásnak a megbocsátás steril ígét, mint megélni a bűnbánat és a bűnbocsánat életformáló erejének lehetőségét. És akkor a pénz szerepét még nem is említettük. Tizenöt évvel ezelőtt nagyon büszkék voltunk arra, hogy a hazai egyházak

közül épp az evangélikus nyitott először környezettudatos termékeket áruló és a közvetlen kereskedelmet támogató boltot Budapesten, de ez a kezdeményezés pénzsűke miatt hamar elhalt. Nem véletlenül írta le az Európai Keresztény Környezetvédelmi Hálózat a kétezres évek közepén, hogy a környezetünkkel kapcsolatos kérdéseket az egyházak lehetőség szerint akkor is kezeljék kiemelt ügyként, ha történetesen nincs rá elég pénz. Jelenleg sincs mindenütt azonos mértékben szem előtt ez a kérdés, de mindhárom egyházkerületünk vezetői folyamatosan támogatták-támogatják

a kibontakozását. Aki ma Magyarországon tényleg többet szeretne tudni arról, hogy az egyházak egyenként és együtt mit tesznek és mit tehetnének még a fenntarthatóságért, számos fórumon, honlapon és kiadványban megtalálja az erről szóló információkat.

– Az elmúlt évtizedekben szinte megszámlálhatatlan nyilatkozat született a túlfogyasztás ellen. A könyvben az Egyesült Nemzetek Szervezetének Föld-csúcstalálkozóján túl számos ilyenről olvashatunk, ugyanakkor ha körbenézünk, azt látjuk, hogy a pozitív előremozdulás még várta magára. Mi az akadály?

– Ennek elsősorban lélektani okai vannak. Sokan már azelőtt le tudják magukat beszélni mindenfajta jobbításról, mielőtt nekifognának. Nem könnyű új utakat vállalni, és keresni még nehezebb. A könyvben is említek ilyeneket. Az egyik legelterjedtebb téves vélekedés például sokszor úgy fogalmazódik meg, hogy „akárhogy élünk is, minden az Úr akaratából történik; ha úgy akarja, élhető marad a világ, ha pedig nem, akkor meg úgyszincs mit tennünk”. Ilyen fatalista gondolkodással nem leszünk képesek bármit is tenni életkörülményeink jobbításáért sem a közvetlen környékünkön, sem az ajándékba ka-

pott, gondjainkra bízott Földért. Sokszor az a gond, hogy a lehetséges lépéseket azért nem tesszük meg, mert túlságosan kicsi dolgoknak gondoljuk, és leragadunk a technikai részleteknél. Ahelyett, hogy élneink lehetőségeinkkel, inkább azt mondjuk, hogy az biztosan nem elég, ha holnaptól csak én használlok kevesebb nejlont, és itt el is bukott az ügy. Amikor látjuk az óceánokban a szemétszigeteket, akkor esetleg felsejlik bennünk, hogy talán az enyém is ott van közöttük, de ez alig hat meg valakit. Érdemes lenne itt jobban figyelni Luther gondolataira, aki szerint a hála nem csupán érzés, hanem aktív cselekvés is.

– A kötetben fontos tényezőként esik szó az egyéni felelősségről és ezzel kapcsolatban a bázisközösségek fontosságáról is. Mit jelentenek ezek?

– Az ember alapvetően másokra utalt közösségi lény. Egyedül nem vagyunk hatékonyak, és nincs kellő információnk. Ha valaki ma arra kíváncsi, egyedül mit kellene tennie ahhoz, hogy hatékonyabban tudja védeni a környezetet, akkor információtengerben találja magát, amelyből nem vagy alig tudja kiszűrni a választ. Ennek sokszor manipulatív okai is vannak. Ezért van szükség azokra a közösségekre, ahol ismerik ennek az elvét is. Az euró-

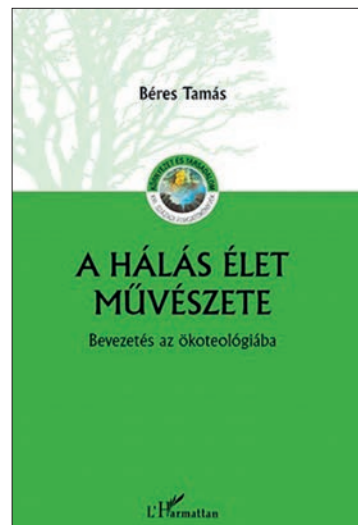
FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

pai politikai hagyományban ezt a funkciót általában a civil szervezetek végzik el. Ma Magyarországon a civil szervezeti kultúra az állami rendelkezések következtében gyakorlatilag nem tud fejlődni. Ez azért jelent nagy problémát, mert a környezeti tanulmányokban gyakran említett *reziliencia*, a talpra állás képessége az önálló helyi kezdeményezéseken alapuló közösségekben alakítható ki. Nagy eredmény, hogy az utóbbi években a környezettudományok egyre jelentősebb helye van az oktatásban; hogy a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács célul tűzte a szemléletváltás elősegítését a társadalom minden szegmensében, és hogy a

Köztársasági Elnöki Hivatalban létrejött a Környezeti Fenntarthatóság Igazgatósága, de a kisközösségek önkezdeményező erejét hosszabb távon nem nélkülözheti egy megerősödni vagy talpra állni képes társadalom.

– Az utolsó fejezet a háláról és a megajándékozottságról szól. Mennyire éljük meg a megajándékozottságunkat ahhoz, hogy hálásan és felelősen tekintünk a világra?

– A hála szemlélet, amelyre el lehet jutni. Feltehetjük a kérdést, hogy a kereszténység mi maradandót alkot. Nehéz ezt múlt időben feltenni, mert bár a tradíció lényeges, de azért mindig létrehozunk valami újat is. Kevésnek tartom, hogy rámutassunk a múlt egy pontjára, és azt mondjuk, hogy ott létrejött már minden, ami az egyház számára lényeges és fontos. Az egyház az időben folyamatosan élő közösség, és még a bibliai Jézus-történet is szüntelen megértést igényel részünkről. A keresztény gondolkodás és életfolytatás történetében vannak olyan pontok, ahol a hála kerül előtérbe. Nem ez az egyetlen út természetesen, de úgy gondolom, ez volna az egyik legerősebb eszközünk a jelenlegi, globálisan veszélyes életmódjainkkal való aktív szembenézésre. A keresztény elmélyülés alapvető kérdései közé tartozik, hogy mi az élet, miért van egyáltalán, és miért jó. Hogyan juthatott el a kereszténység addig, hogy az egyik meghatározó középkori hagyományában Istent úgy definiálja, mint a legfőbb jót? Mi az egyáltalán, hogy jó? Amennyiben az ember ezeken kezd el gondolkodni, hamar rájön, hogy a kereszténység nem technikai vallás. Nem az a lényeg, hogy hova érkezzünk, hogy milyen lesz a mennyország, és hogy ki áll majd mellettünk a mennyi kórusban, hanem az az igazán nagy kérdés, hogyan élünk. A hála olyan válasz, amelyben benne van a teremtésre való reakciónk. Nemcsak az ujjongás és az öröm, hanem a felelős válasz megtalálásának igénye is, amely mögött ott van az egész életünk. Az, hogy a lehető legszélesebb távlatokban igyekszünk gondolkodni, és ami eközben megfogalmazódik, az a mindennapok feladataként lefordítható a hétköznapok nyelvére. Ez olyan hagyomány, amelyet messze nem használunk ki. A nagy kihívás igazából a hála mint életforma megvalósítása. A jó cselekedetek természetének vagy az üdvösség lényegének lutheri értelmezésére gon-

Béres Tamás: *A hálás élet művészete.* L'Harmattan Kiadó, 2017. Ára 1800 forint.

dolva nyugodtan nevezhetjük Luthert a hála teológusának. A könyvben is idézek tőle egy részt erről, nem volt nehéz ilyen találni az írásai közt.

– Keresztény értelemben mit jelent hálásan élni?

– Ebben nem tudnék a felekezetek között különbséget tenni. Tudom, hajlammunk van arra, hogy identitásunkat a másokkal való szembeállítás útján erősítsük. A hála viszont az a pont az életben, amelyet ha megérttek, nem fogom tudni, sem akarni ezt az utat követni. A hála egyik következménye az a felismerés, hogy többre teremtettem, mint hogy szembenállásaim összessége legyenek. Tényleg van egy olyan világ, amelyikre engem meghívnak? Tényleg lehet ebben szabadon, kreatívan, felelősen gondolkodni és következetesen élni? Tényleg van életváltató hatása annak a hitnek, hogy az Úr földi életünkre nekünk ajándékozta teremtését? Ezek olyan lehetőségek, amelyek legtöbbször azok is maradnak. Pedig mindenki élhetne velük szabadon. Ez egy hatalmas mozgástér, amelyet nem teszünk teljesen nyilvánvalóvá saját magunk számára. Közösségileg úgy válhat ez egyértelművé, ha erről beszélünk; ha nem az tart minket össze, hogy kitől vagy mitől félünk, hanem az, hogy milyen óriási, értelmes szabadságot jelent a jézusi út.

■ GALAMBOS ÁDÁM

(Az interjút teljes terjedelmében az *Evangelikus.hu* oldalon olvashatják.)

Időutazás Kárpátalján

Időutazás! Ezt ígérte-ajánlotta az apuka, amikor az általam a Deák Téri Evangélikus Gimnázium diákjainak tervezett utazás helyszínének Erdély helyett Kárpátalját javasolta. Időutazás! – mondta újra. Azt hittem, tudom, miről beszél. Láttam már ökrös szekeret, lovas kocsit, házi barkácsban átalakított Daciát.

Időutazás. Valójában erről szólt az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett *Határtalanul!* pályázaton elnyert utunk. A schengeni határon, bár csak mi voltunk, kilencven perc alatt értünk át. Majd hamarosan elkaptok

patai, itt küzdött a szabadságért Thököly Imre, Zrínyi Ilona. Itt kezdődött a Rákóczi-szabadságharc. Munkácson raboskodott sok forradalmár. A felsőgerebeni Árpád-vonal – amelyet a Vörös Hadseereg áttörni nem, csak megkerülni tudott – védte hazánkat. Itt adta Bartók Béla első koncertjét. A szolyvai gyűjtőtáborban kezdődött több ezer magyar és német civil számára a sokuk számára végtelennek bizonyult málenkij robot. Ennek a tájnak a legidősebb lakói elmondhatták, hogy öt ország polgárai voltak, pedig sohasem költöztek.

nem győztük csodálni. Falain belül kedves park, alatta skanzen helyezkedik el. A skanzenben minden kárpátaljai népnek megtalálható a háza, benne a használati eszközök sokaságával. A házak között iskolát is találunk régi felszereléssel, golyós számolóáblával, kis padokkal és palatáblákkal.

Munkács vára messziről látszik. Uralja a tájat. Az Alföld és a Kárpátok találkozását őrzi ma is. Azon a lépcsőn mentünk fel, arról a teraszról tekintettünk le, amelyen Zrínyi Ilona és fia, a leendő fejedelem bátor szavaival, imádságával lelket öntött a vár védőibe. A magas tornyok, az erős falak és az erős lelkű védők 1685–88 között több hosszú ostromot is kiálltak. A városban középkori kápolna, szecessziós városháza, kedves utcák, hangulatos kávéházak mellett a Fejérház, az egykori Rákóczi-kastély is megtekinthető. Vidám hangulata van a *Boldog kéményseprő* és *macskája* elnevezésű Ivan Brovdi-szobornak és történetének.

Időutazás az iskolákban, skanzenben, falvakban. Nagyberegen technikaórán tanulják a beregi szőttes készítésének csodáját. Az iskola alagsorában – helyhiányában, mint egy zsúfolt raktárban – a szőtteskészítés és az ehhez szükséges használati tárgyak láthatók.

Csetfalván, a fából készült harangtoronnyal őrzött gyönyörű református templom mellett magyarországi adományokból tengődik az iskola. Alig több mint hatvan diákja ragaszkodik az anyanyelvén való tanuláshoz. Nehéz körülményekre jellemző, hogy tanáraik legtöbbször fizetés nélkül tanítanak, és második-, harmadállásukból élnek. A diákok szívszorító műsorral vártak minket: megénekeltek életük, magyarságuk nehéz sorsát. De vidámak, mosolygósak, nyílt tekintetűek voltak.

Talán Nagyborzsova került hozzánk a legközelebb. Az első esti fogadtatás. Nem szállást kaptunk a pénzünkért, hanem vendégül láttak minket. Nagy szeretettel, örömmel befogadtak az otthonukba. Úgy, mint egy régen látott, kedves rokont, aki már nagyon hiányzott nekik. Kemény kézfogásokat kaptunk. Ott még így pecsételik meg az elhangzottakat.

■ ZENGŐ BALÁZS

A SZERZŐ FELVÉTELE

minket a beregszászi forgatag: Zsigulik, Zaporozsecek, Volgák, füstölő szovjet buszmatuzsálemek. Balkáni nyüzsgés. Barátságosan mosolygó, gyakran intgető emberek. Elképesztő szegénység. Romos házak az út mellett, hatalmas kátyúk az úton.

Időutazás, amelynek során a magyar történelem meghatározó eseményeivel találkozunk. Itt lépték át a Kárpátok gerincét a honfoglaló Árpád fejedelem csa-

Időutazás a városokban. Beregszász sétálóutcája 19. századi hangulatú. A házakon ukrán–magyar feliratok. Mindenhol magyar beszédet hallunk. Az egykori törvényházon gyönyörű magyar címer. A Bethlen–Rákóczi-kastély homlokzatán jókora repedés, omló vakolat, termeiben hatalmas helytörténeti gyűjtemény található. Magyar nyelvű feliratok, versek és imák.

Ungvár nyüzsgő belvárosa felett koronán őrökdi a vár. Gazdag kiállításait

Német egyházak a menekülthelyzetről 1.

Csak a radikális iszlám hordoz veszélyeket

A bajor, a szász, az észak-elbai, a Rajna-vidéki, a württembergi és a hessen-nassau tartományi egyházak evangélikus és református felekezetekhez tartozó képviselői érkeztek hazánkba, hogy tájékozódjanak a menekülthelyzetről, és segítő kezet nyújtsanak a magyar egyházaknak. A bajorországi evangélikus diakónia munkatársát, Fritz Blanzot, a közel negyvenfős német csoport egyik vezetőjét szólaltattuk meg eddig szerzett benyomásairól és magáról a projektről, amelynek keretében hazánkba látogattak.

– Hogyan jött létre a Hoffnung für Osteuropa, azaz a Reményt Kelet-Európának kezdeményezés mostani találkozója?

– Egy bajor delegációval 2015-ben jártunk Budapesten, amikor a nagy migrációs hullám elérkezett Magyarországra is, és elhatároztuk, hogy nemcsak bajor forrásból szeretnénk segítséget nyújtani, hanem kiterjesztjük a kezdeményezést több német tartományi egyházra is. Bevontuk a szászokat, az észak-elbaiakat, a Rajna-vidékről is jöttek egészen sokan, Württembergből, Hessen-Nassauból, egyszóval rengeteg közösség vesz részt most ebben, majdnem harminc képviselővel.

– Miről szól ez a kezdeményezés valójában?

– Egyfajta segély-, segítségnyújtási akció, keresztény kezdeményezés. Bajorországban böjti akció, *Fastenaktion* a neve. Ennek jegyében találkoztunk most egymással, és szeretnénk megbeszélni, hogyan tudjuk a Magyarországi Evangélikus Egyházat támogatni a menekültek között végzett munkájában.

– Miért fontos ez a német egyházak számára? Németországban jelenleg nagyobb problémát jelent a menekültekérdés, mint nálunk...

– Nincsen nagyobb problémánk a menekültekkel, mint más, szociálisan érintett csoportokkal. Azt gondolom, hogy ha gon-

FOTÓ: HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

dok adódnak, akkor azokat meg tudjuk oldani. Büszkén mondhatom, hogy 2015-ben nyolcszáz ezer menekült érkezett Németországba, és csak egészen kevés esetben akadtak gondjaink. Hogy mi miért vagyunk most itt, annak az az oka, hogy Európában azt mondjuk: egy közösség vagyunk, mi különösen is a kereszténységünk, evangélikusságunk, protestáns mivoltunk miatt. Számíthatunk egymásra, közösek a feladataink. Amiben mi hozzá tudunk adni a tudásunkat, támogatásunkat, azt szívesen tesszük. Azt szeretnénk, hogy országonként vagy tartományonként ne külön-külön dolgozzunk, hanem itt, Európában közös kezdeményezések szülessenek. A migráció kérdése közös ügyünk.

– Milyen benyomásai vannak a magyarországi beszámoló meghallgatása után?

– Egyfelől a kormányzat részéről nehézkesnek tartom a menekültekhez való hozzáállást. Sajnos nem látják, hogy a menekültekérdésben esélyek is vannak. Sok esetben igen intelligens, tanult menedékkérőkről van szó, akik el tudnak helyezkedni, és tudásuk révén hasznos tagjai lesznek a társadalomnak. Másfelől azt is tapasztaljuk, hogy bár a kisebb civil szervezetek rengeteget tesznek e téren, de a helyzetük egyre nehezebb. ►

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Ezek a szervezetek meglátják a menekültben az embert, aki az életét mentve hátrahagyta a lerombolt környezetét, és élni akar.

– A menekültek tömeges érkezése biztonsági kockázatot is jelent. Mi erről a véleménye?

– A Németországba érkezett egymillió menekült a nyolcvanmillió német lakoshoz képest még mindig elenyésző. Minden második általános iskolai osztályba kerül egy menekült gyerek. Ez relativizálja a helyzetet. Nem félünk az iszlamizációtól, hiszen keresztényként már régóta foglalkozunk az iszlámmal, különösen a vendégmunkások évtizedekkel ezelőtti megjelenése miatt is ez már téma volt nálunk. Az iszlámban is meg kell különböztetnünk radikális és toleráns ágat. Ha foglalkozunk ezzel a témával tudományos alapon meg az emberekkel való kapcsolatunkban is, akkor elmúlnak a félelmeink. Azt hiszem, hogy bár tudjuk, vannak szélsőséges csoportok Németországban is, de a háttérbe szorulnak, és kisebbségben vannak.

– A bajor egyházban működik az egyházi menedékjog, a *Kirchenasyl* intézménye. Mit lehet erről tudni?

– Ez nemcsak keresztények, hanem bárki számára nyitott. Ha valakinek veszélyben lenne az élete a kiutasítása után, azt befogadhatja egy egyházi közösség, vallásától függetlenül. Nemrégiben a saját gyülekezetemben jelentkezett egy fiatal lány, aki egyedül utazott, de kiutasították. Melléálltunk, és jelentettük a kormánynak, hogy befogadjuk őt. Most szakmát tanul, és reméljük, hogy el fog tudni helyezkedni.

– Egy egyházközség mi módon vállalhat ilyen szerepet?

– Először is a gyülekezeti vezetőknek dönteniük kell arról, hogy gyakorolják-e ezt a fajta egyházi befogadást. Tehát a lelkes egyedül nem dönthet a kérdésben. Nem mondom, hogy az állam elfogadja, de tolerálja ezt az egyháznak.

– Hogyan értesülnek ilyen esetekről az egyházközségekben?

– A bajor egyháznak van egy tanácsadói hálózata. Kétszázötven teljes állású munkatársunk végez tanácsadást menekültek számára, többségében állami finanszírozással: kilencven százalék állami és tíz százalék egyházi hozzájárulással. Értesülnek a menekültek kérelmeinek alakulásáról, és tudják, hol van szükség további egyházi segítségre, ha a menedékkérőt esetleg kiutasítanák Németországból.

■ H.-B. Zs.

Német egyházak a menekülthelyzetről 2.

Bíznunk kell az emberekből

Johannes Flothow, a Württembergi Diakónia nemzetközi diakóniai kapcsolatokért felelős referense egyházunk vendégeként a magyarországi menekülthelyzetet tanulmányozta a diakóniában dolgozó mintegy negyven német szakemberrel együtt. A találkozó második napján tapasztalatairól, benyomásairól és a hazájában végzett menekültügyi munkáról kérdeztük.

– Mit tesz a Württembergi Protestáns Tartományi Egyház a menekültkérdésben?

– A legfőbb ténykedésünk az, hogy támogatjuk a Németországba menekültek felvételét. Ötvenhat egyházkerületünkben hoztunk létre tanácsadói állást, ahol munkatársak segítik a gyülekezeteket a menekültekkel kapcsolatos munkában. Sok olyan baráti kör is van gyülekezeteinkben, amelyeknek tagjai nem egyesületként, hanem önkéntes alapon tevékenykednek a társadalomban, a menekültek iránti szolidaritásból. Együttműködünk civil szervezetekkel, és egyes szociális munkásaink a traumatizált menekültekkel speciálisan is foglalkoznak. Azt gondolom, hogy a menekültkérdésben a különösen nagy kihívást Németországban is az integráció fogja jelenteni.

– Milyen benyomásokat szerzett Magyarországon a menekültkérdésről?

FOTÓ: ARDMEDIATHEK.DE

– Attól tartok, a társadalom migránsokkal foglalkozó civil tagjai nem kapnak túlzottan nagy támogatást, és harcolniuk kell a jogaikért.

– Hogyan segíthetnek nekünk ebben a német egyházak? Lehetnek hidak az egyházak e kérdésben?

– A menekültkérdés európai kérdés, és európai módon kell erről gondolkodnunk. Württembergi protestáns egyházunknak nincs közvetlen kapcsolata Magyarországgal. Van viszont Szlovákiával, Szerbiával és Romániával, ezekben az országokban tanácsadással és anyagiakal is nyújtottunk segítséget. Bizonyos esetekben az egyház tanácsot tud adni, segítő kezet tud nyújtani. Jó az, hogy hálozatosak vagyunk a szociális területen is, de a politika terén is azok tudunk lenni, valamint gazdasági, anyagi vonatkozásban is. Regionálisan gyors és aktív részesei tudunk lenni a folyamatoknak.

– A magyar kormánynek a menekültekkel kapcsolatos kommunikációs stratégiájáról is hallottak. Mit tudnak felhozni a biztonsági kockázatot és Európa fokozatos iszlamizációját hangsúlyozó érvekkel szemben?

– Németországban azokon a területeken tapasztalható a legnagyobb félelem a menekültektől, ahol a legkevesebben vannak. Baden-Württembergben, Stuttgartban például a lakosság ötven százaléka nem Németországban született, mégis büszkék vagyunk arra, hogy nemzetközilek vagyunk, és nincsenek súlyos problémáink az integrációval. Mindenkire szükség van, aki hozzánk jön. Némelyek iskolázottabbak, mások kevésbé. Sok területen szükség van munkaerőre. Egyeseket az idősek ápolásában, másokat a gépgyártásban tudunk alkalmazni. De számos értelmiségi is dolgozik. A munkájuk hasznos és a társadalom számára szükséges.

– Magyarországon a roma integrációt sem sikerült megoldani. Hogyan lehet

elősegíteni teljesen idegen kultúrájú emberek beilleszkedését ?

– Érdekes, hogy említi ezt az összefüggést, mert már nekem is eszembe jutott. Magyarországon az emberek félnek a romákat általában érintő extrém szegénységtől, attól, hogy ennyire le lehet sülylyedni. Németországban azonban ez nem fenyeget, mert a szociális háló megvéd a

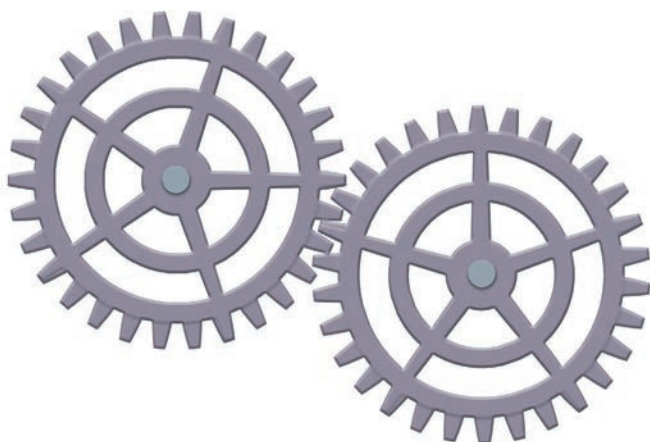
mélyszegénységtől. Nálunk az emberek többsége nem tart ettől és a hajléktalanságtól, mert bízik a társadalomban, a szociális háló rendszerében. Azt gondolom, hogy a mélyszegénységben élők, így a romák megmentése is összeurópai feladat. Sokkal jobb lenne, ha a magyarok erről beszélnének, és abban kérnének tanácsot tőlünk, hogy Németország miként tudná megsegíteni a mélyszegénységben élőket. Szerbiában a helyi szervezetekkel együtt számos lépést tettünk a romák támogatására. A württembergi egyház természetesen nem tudja teljesen megoldani a problémát, de apró lépéseket lehet tenni. Különösen a szakképzést és az oktatás támogatását tartjuk fontosnak. Nagy, közös, európai feladatunk ez. És nem utolsósorban: bíznunk kell az emberekben! A nevelés szempontjából is tudjuk, hogy a gyerekek akkor tesznek jót, ha bíznunk benne. Persze meg kell húzni a határokat, le kell fektetni a szabályokat, de bíznunk kell abban, hogy jól fogja végezni a dolgát. A menekültekkel és a romákkal kapcsolatban is igen fontos szabály: legalább mi, keresztények bíznunk bennük!

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

KÉPEINK ILLUSZTRÁCIÓK

Fogaskerekek és ékezetek

Apukám igazi ezermester. Nagyon szeretek mellette ser-tepértelni, amikor dolgozik. Nem is nevezném én ezt munkának, olyan élvezettel szed szét és szerel össze dolgokat. Az apró alkatrészeket finoman válogatja, tisztítgatja, rendbe rakosgatja. Mindig tudja, mit honnan vett, ki és hova kell majd annak a dolognak visszakerülnie. A foglalkozása lakatos, de szívesen javít órákat és háztartási gépeket is.

Nézem az arcát, látszik, hogy töpreng, megfontol és mér-legel. Néha már a tekintetéből látom, hogy talált valami figye-lemre méltót. Váratlan dolgot vagy épp a keresett hibát, a meg-oldást egy-egy helyzetre.

Az alkatrészek között vannak nagyobbak, kisebbek és egé-szen aprók is. Némelyik alig is látszik. Apukám nagyító alatt szedegeti ki őket a szerkezetből egy csipesszel. A nagyító alatt a csipesz is óriásinak tűnik, pedig az se olyan hatalmas. És még annál is sokkal pirinyóbb egyik-másik fogaskerék. Ő azonban pontosan tudja, hogyan fogja meg, hogy ne sérüljön.

Tudjátok, mi az a fogaskerék? Kis kerek valami, amelynek az oldala csupa fogascskából áll. Ezek a fogascskák beleillenek egy másik kerek alkatrész szélének a mintáiba. Ha az egyik mozog, a másikat is mozdítja. Általában egész sor van összekapcsolva. A régi órákban egy picurka ilyesmi olykor az egész szerkezetet működésben tartja. Néha megsérül egy-egy fogaskerék. Ilyen-kor hiába működnek jól a többiek, nincs, ami továbbítsa felé-jük azt a mozdulatsort, amelytől járna az óra. Minden megáll. Egyetlen aprócska alkatrész miatt.

Tanárként elég sok dolgozat kerül a kezembe. Igyeksem mindig azt nézni, amit a gyerek írni szeretett volna, mégis, néha nagyon elvonja a figyelmemet egy-egy ékezethiba. Egyetlen kis vessző vagy pontocska, és a szó már egészen mást jelent. Tudjátok: cipő vagy cipő. Élét vagy élet. Fel vagy fél. Vet vagy vét. Ezek az írásjelek igazán aprócskák, mégis fontos feladatuk van. Ki hin-né, de nagyon is számítanak. Az üzenet nélkülük egészen mást jelent. Ha nincsenek a helyükön, az megtéveszt bennünket.

Mire ezt a szöveget olvasni fogjátok, valószínűleg egyetlen hiba sem lesz benne. Egy kedves barátom ugyanis átnézi, és rendbe teszi a számotokra, hogy minden mondat érthető legyen. Mert töredelmesen bevallom, vesszőhibákat én is ejtek bőven. Pedig

sok függ tőle, hogy ezek a csöpp írásjelek a megfelelő helyre kerülnek-e, vagy sem.

Fennmaradt egy levél az 1200-as évekből a Gertrúd magyar királyné elleni merénylettel kapcsolatban. Nézzétek csak, így szól: „A királynét megölni nem kell félnetek jó lesz ha mindenki egyetért én nem ellenzem.”

A mondat értelme kétféle lehet, attól függően, hogy hová tesszük benne a vesszőket. Ez az egyik értelmezése: „A királynét megölni nem kell, félnetek jó lesz, ha mindenki egyetért, én nem, ellenzem.” A másik értelmezés a vesszők áthelyezésével az előbbivel éppen ellentétes: „A királynét megölni nem kell félnetek, jó lesz, ha mindenki egyetért, én nem ellenzem.” (Az eset történelmi háttéréről olvashattok a *Wikipédia.hu*-n is, a *Reginam occidere* szócikkben.)

Milyen furcsa, hogy ilyen picit dolgok mekkora galibát tudnak okozni, ha nem teljesítik a feladatukat, ugye? De hát miért is beszélünk ilyen jelentéktelen apróságokról? Apróságok a fogas-

keretek, kicsinységek az ékezetek, semmiségnek tűnnek a vesz-
szők a mondatban, mégis egy egész oldalt szentelünk nekik.

Nos, ez nem véletlen. A kis dolgok is fontosak. Isten pon-
tosan ilyen fontosnak tart téged is.

Gondolkodtál már rajta, hogy miért éppen abban a család-
ban élsz, amelyikben; miért abba az osztályba jársz, és abba a
gyülekezetbe tartozol, ahová? Lehet, hogy Isten tervében pon-
tosan úgy számolnak veled, ahogyan a kis fogaskerékkel, az
írásjellel vagy éppen az ékezettel.

Néhány bibliai történet jutott eszembe, amelyekben csak
úgy mellékesen szerepel egy-egy jelentéktelennek tűnő kis-
gyerek, akinek azonban nagyon is fontos helye és feladata van.
Remélem, sikerül rájuk ismernetek a képek alapján, amelyeket
fiatal barátaim készítettek el nektek.

Merész dolog olyat gondolni magunkról, hogy nagyon fon-
tos feladatunk van? Nos, én sem mindig látom, hogy pontosan
mi a szerepem egy-egy helyzetben, de mindig hálás vagyok ér-
te, amikor valamit – gyakran csak utólag – megláthatok abból,
amire Isten használni tudott a helyemen.

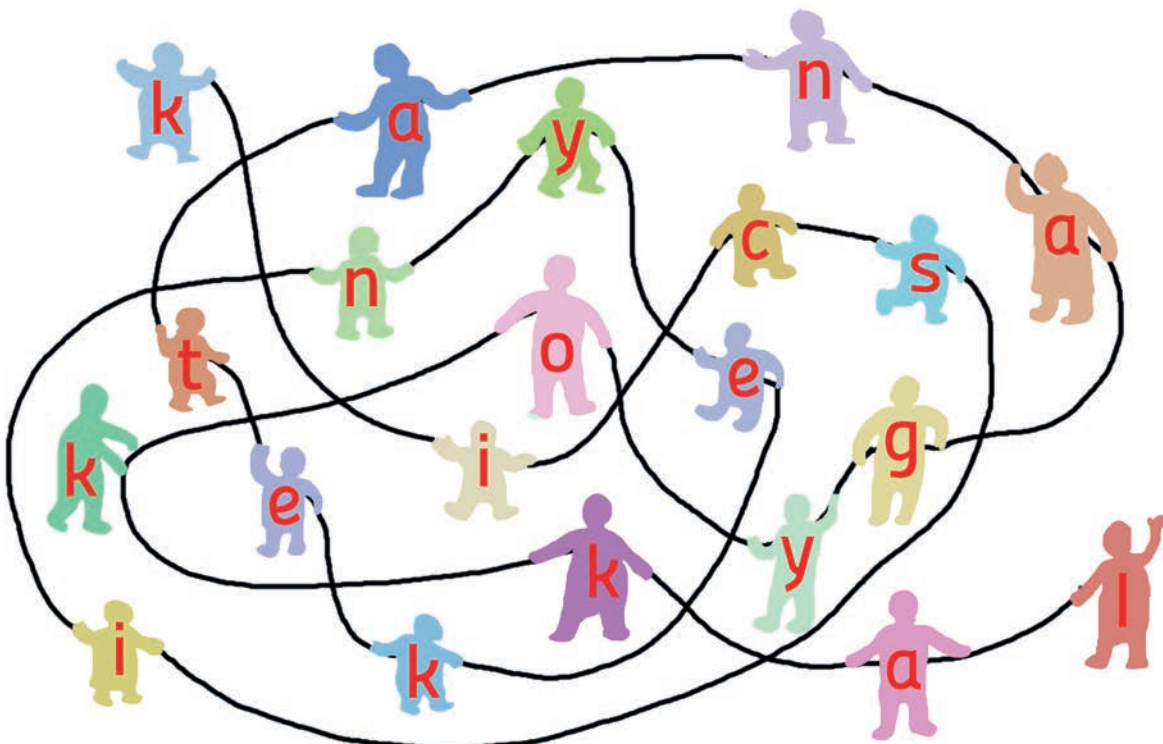
Egy biztos: bármilyen kicsinek, akár jelentéktelennek érzed
is magad, tudd, ő figyel rád, tervez veled, számontart, és örül
neked. Nekí fontos vagy. ■

Ajánló. Szeretettel ajánlom figyelmetekbe Döbrentei Ildikó
A hajómanó meséje című írását. Max Lucado meséi is hasonló
üzenetet hordoznak: *Értékes vagy!*, *Különleges ajándék*, *Az
enyém vagy!* Ezeket meghallgathatjátok-megnézhetitek a
YouTube-on is. „Ki vagyok én, hogy a mindenség Ura hallja
a hangomat?” – ez egy keresztény ének egyik mondata.
Nézzétek meg ezt is, több előadótól elérhető.

Megáldja azokat, akik félik az Urat, a.....együtt

Zsoltárok 115, 13.

RAJZOK: BÓDI KATALIN

Ha a megfelelő sorrendben olvassátok össze a betűket, megkapjátok a bibliai igéből hiányzó szót.

Zamyslenie nad Božím slovom:

1. slávnosť svätodušná (Text: Jn. 14, 15–19.)

„Nie vojenskou mocou, ani silou, ale mojím Duchom...“ – hovorí Hospodin mocnosť (Zachariáš 4,6)

Ježiš povie: „A ja budem prosiť Otca, a dá vám iného Radcu, aby bol s vami navždy-Ducha pravdy, ktorého svet nemôže prijať, pretože Ho nevidí, ani nepozná.“

Kresťan je v Božom slove nespočetne veľakrát vyzývaný, aby počúval svojho Pána a aby bol každý deň vykonávateľom Božej vôle. Učeníci videli Božieho Syna, Pána Ježiša, žili denne v Jeho prítomnosti. Počúvali, čo im hovoril. Teraz Ježiš odchádza k Otcovi a prednáša akúsi povzbudzujúcu rozlúčkovú reč. Učeníci sa doteraz naučili pozorne Božie slová počúvať, ale už o chvíľu, po Ježišovom odchode, sa budú učiť, čo znamená Jeho slová naplňať. „Ak ma milujete, zachovávajúte moje prikázanie.“ (Jn 14,15) Pán Ježiš ich však nádherným spôsobom upokoju-

je a uistuje, že síce teraz fyzicky odchádza, no v skutočnosti s učeníkmi zostáva. Pán Ježiš sa tu stavia do role Príhovorca za svojich učeníkov, za nás. On prosí Otca o to, čo je pre nás potrebné, nevyhnuté. Vyprosuje nového Príhovorca, Ducha Svätého, ktorý nám bude pomáhať a oddelí nás od sveta.

Kto tu komu slúži? Často sa správame, akoby Duch Svätý bol vykonávateľom našej vôle, našich túžob, našich predstáv. Bože, Ty o mňa stojíš, tak o mňa zápas! Daj mi Ducha Svätého, daj mi dary Ducha, daj mi to, čo potrebujem. Pán Ježiš však hneď v úvode svojich slov hovorí, že vykonávateľmi vôle sme tu my, keď hovorí: „Ak ma milujete, zachovávajúte moje prikázania.“ Ako vykonávateľ vôle, nie našej, ale tej Božej vôle, je tu skutočne Duch Svätý. Duch Svätý robí nie to, čo chceme my, ale to, čo na čo je poslaný. On je pre nás Radca, teda niekto, kto nás

vedie. On je Utešiteľ, Pomocník, Obranca, Obhajca, Advokát, všeličo ďalšie, ale nie sluha. Budme preto vnímaví na vedenie Ducha Svätého. Áno, prosme o Jeho dary. Nikdy však nezabudnime, že práve Duch Svätý nám pomáha správne milovať a verne Kristovi slúžiť, aby sme Ho milovali, aby sme boli vykonávateľmi Jeho vôle a aj týmto boli oddelení od sveta. Amen.

■ MGR. VLADIMÍR KUNOVSKÝ
zborový farár – v CZ ECAV Veličná

Modlitba: Duchu Svätý, prichádzam k Tebe s veľkou vďakou. Ty vo mne pôsobíš, aby som môjho Pána a Záchrancu Ježiša Krista mohol poznať, počíť a Jeho vôľu plniť. Prosím, konaj vo mne dobré Božie dielo, aby som sa Krista nikdy nepustil. Preved ma cez chvíle, v ktorých som náchylný byť rovnaký ako svet. Posväť si ma, oddel ma od sveta, zbav ma môjho hriechu. Pomôž mi žiť podľa Božej vôle. V mene Pána Ježiša. Amen.

Poznanie premieňa na osobnú skutočnosť

Vianoce, Veľká noc, zoslanie Svätého Ducha – to sú tri hlavné okruhy kresťanských sviatkov. Spomedzi nich je zoslanie Svätého Ducha najslabšie zapísané vo všeobecnom vedomí. Je to škoda, lebo poslanstvo tohto sviatku je rovnako závažné a dôležité ako poslanstvo ostatných dvoch. Menšia pozornosť je možno spôsobená tým, že si pri Vianociach a Veľkej noci vieme urobiť celkom konkrétne predstavy o ich obsahu, zatiaľ čo pri svätodušných sviatkoch – tak sa môže zdať – ide o niečo nenázorné, abstraktné, ťažko predstaviteľné.

Túto situáciu presne opísal Pán Ježiš, keď naznačil, že pôsobenie Ducha sa podobá vetru: „Vietor veje, kam chce, počuje jeho hlas, ale nevieš, odkiaľ prichádza a kam ide.“ Nedokážeme teoreticky uspokojivo opísať podstatu Svätého

ho Ducha, ale výsledky Jeho pôsobenia sú konkrétne a zvrchovanie dôležité.

Biblickým podkladom svätodušných sviatkov je v prvom rade správa o zoslaní Svätého Ducha na apoštolov v 2. kapitole Skutkov apoštolov, ale okrem toho množstvo biblických výrokov o tom, čo všetko On koná, ako sa prejavuje v živote jednotlivcov a živote cirkvi ako spoločenstva. Naše poznanie o Svätom Duchu by sa obohatilo, keby sme si vo svojej Biblii nejakou výraznou farbou podčiarkli každú zmienku o ňom. Vedeli by sme, aké široké je pole Jeho pôsobenia, a zatúžili by sme, aby čím viac z neho bolo vidno aj na našom živote.

V liste Galatským je zoznam toho, čo apoštol nazýva ovocím Ducha. Ide o vlastnosti, ktoré majú charakterizovať každého skutočného kresťana. Keby stále, neprestajne pôsobili v živote všet-

„Ale ovocie Ducha je: láska, radosť, pokoj, zhovievavosť, nežnosť, dobrotivosť, vernosť.“
(Gal 5,22)

kých, ktorí sa hlásia ku kresťanstvu, keby ich pôsobenie bolo vidno na osobnom, individuálnom správaní, keby pôsobili v našich rodinách, ale aj vo všetkých ostatných spoločnostiach, v ktorých sa kresťan pohybuje, bol by to cenný príspevok k ozdraveniu a obohateniu života v spoločnosti. A všetko toto, také dôležité, životne dôležité aj pre nás každodenný život, je odvodené od pôsobenia Svätého Ducha.

Akého rázu je toto pôsobenie? Ide azda o nejaké magické pôsobenie, ktoré by sa dalo dosiahnuť magickými praktikami a ktoré by malo vplyv na človeka bez ohľadu na to, či to chce alebo nechce? To určite nie. Pán Boh berie vážne ľudskú dôstojnosť a slobodu, ktorou On sám, obdaril nás ľudí. Svätý Duch určite neláme a neponižuje osobnosť človeka, ale naopak, pomáha jej k skutočnej

DANIELA HORÍNKOVÁ
Prídi, Požehnaný!

*Znej Bohu chvála, Bohu sláva skvelá,
z úst cirkvi zaznej hymnus vďačnosti.
Duch Svätý ohňom pozazíhal celá
i srdcia verné mužom dvanástim,
z výsosti zoslaný.*

*Neohybné pery učil Slova tajom,
zapálil viery, lásky svetlá jasné,
bezbrannú hrstku vyslal k sveta krajom
plamenné semä siať, čo nevyhasne,
dar hlbky poznání.*

*Osvietil umy, hladné sýtil duše
a putom Krvi spájal národy,
nádejou v radosť menil doby krusné,
k slobode ducha dvíhal z poroby
a naplňal chrámy.*

*Jak niekedy ožiaril hlavu Kristovu
za zvukov hromu v rieke Jordáne,
tak svieti, krstí, odvtedy vždy znovu,
dokiaľ sa Božím všetko nestane,
pred mocou zla chráni.*

*Nuž zlietni, zostaň, holubica biela!
Plamienkom z neba horúcim, prosím,
dnes môjho dotkni sa chladného cela,
rozvlazuj srdce čistotou rosy.
Prídi, Požehnaný!*

plnosti a slobode. V jednom liste apoštola Pavla čítame krásne slová: „Kde je Duch Pánov, tam je sloboda.“

Ale ako potom vedie Svätý Duch človeka k tomu, aby sa v ňom pekné vlastnosti stali fungujúcou skutočnosťou? Čítaním a štúdiom Biblie sa môže každý do podrobností zoznámiť s tým, čo je skutočná láska, radosť, pokoj, zhovievavosť, nežnosť, dobrotivosť, vernosť, krotkosť, zdržanlivosť. Naozaj by sme to mali urobiť, aby sme si osvojili čím presnejšie a podrobnejšie poznanie o tom, ale tieto vlastnosti chápe Sväté Písmo. Lebo láska, radosť, pokoj a všetko to ostatné je niečo celkom iné, keď o tom hovoríme bežným svetským spôsobom, a niečo celkom iné, keď pri týchto úvahách vychádzame zo zvesti Ježiša Krista, z posolstva prorokov a apoštolov. Toto všetko si môžeme a máme osvojiť usilovným štúdiom Božia láska. Môžeme presne vedieť, čo znamená, že nás Pán Boh miluje absolútnou

láskou a že nás z Jeho rúk nikto nemôže vytrhnúť. Ale ak začneme pocitovať nesmiernu radosť z toho, že sme takto milovaní a chránení, ak nás táto radosť bude sprevádzať cez všetky životné situácie, tak je to dielo Svätého Ducha v nás.

Láska k iným. Môžeme presne vedieť, čo znamená milovať druhých ľudí: mať pre nich otvorené srdce, vedieť sa cítiť do ich položenia, vedieť ich pochopiť, a aj robiť konkrétne veci, aby sme im pomohli. Ale ak sa toto poznanie premení na skutočnosť, a my sa naozaj začneme podľa toho správať, každom stretaní s druhými, tak si môžeme byť istí, že je to dielo Svätého Ducha v nás.

Radosť. Môžeme presne vedieť, čo je kresťanská radosť: že je to radosť z Pána Boha, a to nie iba pre dary, ktoré nám dáva, ale radosť z Neho samého, radosť z toho, že sme Jeho deti a že môžeme na

Neho orientovať svoje myšlienky a túžby: radosť z Pána Ježiša Krista, radosť z toho, že v Jeho spoločenstve môže človek cítiť lásku a pokoj.

Ale ak sa toto poznanie stane živou skutočnosťou v našom živote a my budeme radosť prežívať vo všetkých situáciách – ešte aj v ťažkostiach a utrpení – tak si môžeme byť istí, že ona je dielom Svätého Ducha v nás.

Pokoj. Môžeme presne vedieť, čo je pokoj duše. Môžeme naspamäť poznať Ježišovu ponuku pokoja: „Pokoj vám zanechávam, svoj pokoj vám dávam: nie ako svet dáva, vám ja dávam. Nech sa vám nermúti srdce a nestrachuje.“ Ale ak tento pokoj skutočne pocítime a budeme ho nosiť vždy so sebou, a začne z nás žiariť aj do nášho prostredia, tak je to určite dielo Svätého Ducha v nás.

■ JÁN GREŠO,
bývalý vedúci Katedry NZ EBF

Gyülekezeti munkatársak képzése. Minden testvérünket szeretettel hívjuk az ez évi első gyülekezeti munkatársi konzultációra és továbbképző tanfolyamra június 1–3. között a Béthel Evangélikus Missziói Otthonba (2081 Piliscsaba, Széchenyi u. 8–12.). A konferencia költségtérítés-mentes. Bibliát, derűt, jókedvet hozunk magunkkal! Jelentkezni május 25-ig lehet a klara.ecsedil@lutheran.hu e-mail-címen, a 20/444-0009-es telefonszámon vagy levélben a 1085 Budapest, Üllői út 24. címen.

Program. Június 1., péntek, 15.00: érkezés, szobafoglalás, kávé • 16.00: áhítat, ismerkedés – dr. Percze Sándor • 17.00: *Az énnel való szembenézés Luther és a szerzetesek lelkiségében* – dr. Percze Sándor • 18.00: vacsora • 19.00: *Melanchthon reformációja* – dr. Korányi András • 20.00: áhítat – D. Szebik Imre. Június 2., szombat, 8.00: reggeli • 9.00: áhítat – Gáncs Péter • 10.00: *A reformáció fél évezredes ünneplésének értékelése* – Gáncs Péter • 11.00: *Az Efezusi levél és mai üzenete* – dr. Bácskai Károly • 12.00: *A Prédikátor könyve és mai üzenete* – Balicza Iván • 13.00: ebéd • 14.00: *A helyes bibliaértelmezés szempontjai: értékei és mértékei* – dr. Reuss András • 15.00: *Napjaink megváltozott családmoddellje és a keresztény nevelés* – dr. Frenkl Szilvia • 16.00: *„Hasznos” kereszténység a mai társadalomban* – D. Szebik Imre • 17.00: *A pietizmus áldása és kísértése* – D. Keveházi László • 18.00: vacsora • 19.00: *Lelkész és munkatárs kapcsolata* – D. Szebik Imre (gondolatcsere, ötletek) • 20.00: áhítat – Kézdy Péter. Június 3., vasárnap, 8.00: reggeli • 08.30: *A gyülekezetplántálás új ösvényein* – Horváth-Hegyi Olivér • 10.00: istentisztelet, úrvacsora – Kézdy Péter – D. Szebik Imre • 11.30: *A jövő kereszténysége* – D. Szebik Imre • 12.15: ebéd • 13.00: úti áldás – D. Szebik Imre.

Testvéri köszöntéssel:

D. Szebik Imre nyugalmazott püspök, tanfolyamvezető

A teremtés ünnepe. A környezetvédelmi világnap alkalmából huszonnyolcadik alkalommal rendezzük meg a teremtés ünnepét *Vágyak és valóság* címmel. A programok május 24-én, csütörtökön 18.30-kor, 25-én, pénteken 14.30-kor, 26-án, szombaton 10 órakor kezdődnek. Helyszín: egyházunk országos irodája (Budapest VIII. kerület, Üllői út 24., bejárat a Szentkirályi utca 51. felől). Témák: fényképek Wittenbergről, előadások a teremtés lényegéről, a fenntarthatóságot képviselő gondolkodásmód.

Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rend

Luther és Hamlet? Az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány a Petőfi Irodalmi Múzeummal együttműködve szeretettel várja az érdeklődőket következő disputájára a múzeumba (Budapest V. ker., Károlyi utca 16.). Időpontja: május 31. (csütörtök), 18 óra. Fabiny Tibor irodalomtörténész, teológus, a Károli Gáspár Református Egyetem egyetemi tanára, a Magyar Shakespeare Bizottság elnöke és Nádasy Ádám nyelvész, költő, műfordító, esszéista, az Eötvös Loránd Tudományegyetem professor emeritusa beszélget. Téma: *Luther és Hamlet?* Moderátor: Galambos Ádám evangélikus teológus. A rendezvényre a belépő felnőtteknek 600 Ft, diákoknak, nyugdíjasoknak 300 Ft. (A belépő megvásárlói a Petőfi Irodalmi Múzeumot támogatják.) A beszélgetés élőben is követhető a Petőfi Irodalmi Múzeum YouTube-csatornáján.

A keresztény értelmiségi fórum következő alkalmán a budapesti evangélikus templomban (Budapest XII. ker., Kék Golyó u. 17.) május 28-án 18.30-kor *Irodalom, emlékezetpolitika, identitás – Mi értelme van az évfordulós megemlékezéseknek?* címmel Pröhle Gergelynek, a Magyarországi Evangélikus Egyház országos felügyelőjének, a Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatójának előadása hangzik el.

Bach-hét Budapesten. Szeretettel várjuk az érdeklődőket a 29. Bach-hét programjaira június 4–10. között a Deák téri evangélikus templomba (1052 Budapest, Deák Ferenc tér 4.). Műsor: június 4.: zenekari est – csembalóversenyek és kantáták • június 5.: orgonaest • június 6.: zenekari est • június 7.: orgonaest • június 8.: kamaraest • június 9.: csembalóest • június 10.: kantátaest. A koncertek 19 órakor kezdődnek. A Lutheránia énekkart dr. Kamp Salamon országos egyházzenei igazgató, a Bach-hét művészeti vezetője vezényli. A Bach-hét rendezője a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Egyházközség és a Magyar Bach Társaság. A belépés díjtalan, adományokat köszönettel elfogadunk. Templomunk hagyománya szerint a zeneszámok között rövid igehirdetés hangzik el. A hangversenyek helyszíne a templom udvari bejáratán keresztül kerekesszékekkel is megközelíthető.

22. KÖSZI Napvető mesetábor 1–6. osztályosoknak. Budapest, július 9–13. A tábor mottója 2018-ban: *Vándorúton.* A KÖSZI Napvető mesetábor 1–6. osztályos gyerekek számára szervezett napközis tábor, amely egész hetes felejthetetlen

élményt nyújt a résztvevőknek. Célunk, hogy a Hűvösvölgy zöldjében töltött napokat a gyerekek éppúgy nyaralásnak éljék meg, mint az utazásokat, miközben játszva, énekelve, táncolva, mesét hallgatva, kézműveskedve, kirándulva fejlődnek. A mesék birodalmában minden lehetséges, a vándorút pedig lehetőséget ad az új élmények szerzésére, új társak megismerésére és új dolgok tanulására. A kis vándorok biztosan boldogan térnek majd haza! A költség-hozzájárulás, a kedvezmények és a technikai részletek pontos leírása a KÖSZI honlapján található: *Koszi.net*. Információ: Szeredi Anna, telefon: +36-70/244-4921; e-mail: *koszi@koszi.net*.

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÖRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Levélcíme: 2162 Örbottyán, Rákóczi u. 134. Pf. 10.

Telefon: 28/360-170, 30/948-9575, 30/728-8161.

E-mail: gombosmi@harangontes.hu, info@harangontode.hu.

Sikeres doktori védés

Mézes Zsolt ünnepélyes vizsga keretében április 26-án, csütörtökön védte meg a gyakorlati teológia témakörében benyújtott, Láthatóvá tenni a láthatatlant című doktori értekezését az Evangélikus Hittudományi Egyetemen.

A doktorjelölt az általa évtizedes távlatban művelt és támogatott Láthatatlan Színház pasztorálpszichológiai tapasztalatait dolgozta fel tudományos munkával, amelyet egyszerre járt át a személyes elkötelezettség és az idők során közel hatezer résztvevőt elérő kezdeményezés kapcsán szerzett széles körű tapasztalat. A látásélmény kizárásával a többi érzéken keresztül ható Láthatatlan Színház sajátos lehetőségeket kínál elsősorban az egyéni tapasztalatszerzésre, amely mind az önreflexióban, mind a terápiás gyógyítás területén segítheti a résztvevőket.

A vizsgabizottság – dr. Hézsér Gábor pasztorálpszichológus-professzornak és Seresné dr. Busi Etelkának, az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) Valáspedagógia Tanszéke docensének bíráló véleményezése, dr. Joób Máténak, az EHE Gyakorlati Teológiai Tanszéke oktatójának és dr. Orosz Gábor Vikornak, a Rendszeres Teológiai Tanszék docensének szakértői részvétele, valamint dr. Korányi Andrásnak, az egyetem rektorhelyettesének elnöklelete mellett – elismerő értékeléssel zárta a nyilvános védést.

FOTÓ: MOLNÁR ANITA KATA

Az immár teljesen abszolvált doktori cselekmény eredményét az intézmény doktori és habilitációs tanácsa fogja megállapítani hamarosan, amelyet Mézes Zsolt doktori avatása követ.

■ K. A.

Teológustalálkozó Sárospatakon

A már hagyománnyá vált Kárpát-medencei protestáns teológustalálkozót április 27–29. között tartották meg. A háromnapos rendezvényen, amelynek idén a Sárospataki Református Teológiai Akadémia (képünkön) adott otthont, hasznos előadások és lelki feltöltődés mellett lehetőség nyílt kapcsolatok teremtésére, ápolására is.

FOTÓ: PATAKCOLLEGE.HU

Ebben az évben a Debreceni Református Hittudományi Egyetem, az Evangélikus Hittudományi Egyetem, a Károli Gáspár Református Egyetem, a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet, a Pápai Református Teológiai Akadémia és – házigazdaként – a Sárospataki Református Teológiai Akadémia képviseltette magát a találkozón.

A rendezvény fő témájáról, az Y generáció megszólításáról íj. Csomós József, a Tiszáninneri Református Egyházkerület ifjúsági referense tartott előadást. Ezt

követően a hallgatók is feltehetők kérdéseiket, megoszthatták tapasztalataikat, majd a sárospataki egyetem tanárai reflektáltak ezekre. A résztvevők az elméleti alapok mellett számos gyakorlati tanáccsal is gazdagodtak, amelyek későbbi lelkesítő szolgálatukban jelentősen segítségükre lehetnek.

Az előadás mellett színes programok sorozatán vehettek részt a jelenlévők, az iskolák összemérhették röplabda-, illetve focitudásukat, majd együtt indultak Sárospatak nevezetes tereinek és épületeinek felkeresésére.

Esténként kötetlen beszélgetésre, kapcsolatteremtésre is jutott idő. Régi ismeretségek felelevenítésére, új barátságok kialakítására is remek mód kínálkozott, a teológusok örömmel osztották meg saját élményeiket, és kíváncsian figyelték egymás tapasztalatait. A különbségek felfedezése kitűnő alkalom volt arra, hogy tanuljanak egymástól, vagy adott esetben jobban megbecsüljék saját értékeiket.

A vasárnap délelőtti istentisztelet koronázta meg a találkozót, amikor az úrvacsorai közösség különösképpen erősítette az egységet – nem csupán a részt vevő teológusok, hanem a felekezetek között is. Ezáltal az összetartozás felemelő érzésével megerősödve térhetett vissza mindenki a maga otthonába.

Úgy vélem, ezek az alkalmak nemcsak a résztvevők közti jó viszony ápolásának színterei, hanem hatással vannak a jövő egyházára is. A felnövekvő lelkészgeneráció tagjai közötti kapcsolat az ökumené alapjául szolgálhat, ami erősíti a Krisztusban hívők összetartozását Isten dicsőségére.

■ TAKÁCS HAJNALKA

Egyház a Securitate szorításában

Könyvben a romániai evangélikusok közelmúltja

Egy kevésbé misztikus egyház? – Széljegyzetek egy számadáshoz a Román Népköztársaságban lévő Evangélikus Zsinatpresbiteri Egyházzól (1948–1956) címmel jelent meg Csendes László könyve, amely az erdélyi magyar evangélikusok első számadása a kommunista múlttól. A Securitate Irattárát Vizsgáló Országos Tanács volt elnökének, jelenlegi tagjának kötetét április végén mutatták be Kolozsváron. A mű a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház közelmúltját tárja fel, megnevezve azokat az ügynököket, akik rendszeresen jelentettek a román kommunista rendszer politikai rendőrségnek.

Az erdélyi magyar történelmi egyházak a rendszerváltás óta eltelt huszonkilenc évben változó módon gyakoroltak önvizsgálatot, és tarták fel az egyház és a kommunista politikai rendőrség viszonyát. Többnyire a téma kényességének megfelelően fokozott óvatossággal ismertették a közösségük tagjai közé beépült ügynökök vagy azzá vált emberek nevét, akik más-más motivációval – kényszerből, félelemből vagy önérdékből – jelentettek a Securitaténak.

A Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház 2007-ben zsinati határozatban döntött arról, hogy a levéltári források alapján tényszerűen feltárja a második világháború után berendezkedő kommunista rendszerrel való viszonyt, kibogozza a Securitate gyakran manipulatív, torz képet nyújtó szálait. A kutatással megbízott Csendes László a könyvbe foglalt megállapításait egyházpolitikai háttérirattal és levelezésekkel kiegészítve adta közre.

Harc az egyház ellen

A könyvbemutatón Adorjáni Dezső Zoltán, a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspöke mondott bevezetőt, és Benkő Levente történész beszélgetett a szerzővel.

Csendes László a romániai egyházak és a kommunista államhatalom viszonyával kapcsolatban kifejtette, hogy az ortodox egyházat Sztálin teljesen a politika szolgálatába állította, ami – figyelembe véve a bizánci hagyományokat, amelyek szerint az egyház feltétel nélkül köteles engedelmessé válni a mindenkor császárnak – nem számított meglepő fordulatnak. Ugyanez a művelet nem sikerült azonban az ellenálló római katolikusokkal szem-

ben. A Vatikánt az Amerikai Egyesült Államokkal való kapcsolata miatt tekintették fő ellenségnek, annak ellenére, hogy a Szentsek 1867 óta nem ápolta diplomáciai kapcsolatot Amerikával. A protestáns egyházakra a kisebbik ellenségként tekintettek a kommunisták, pedig az Egyházak Világtanácsának 1948-as megalakulása után egységesen sorakoztak fel a kialakuló új világrénddel szemben.

Eleinte Gavrila Birtaş volt az, akit megbíztak az egyházellenes harccal. Feladata az volt, hogy embereivel épüljön be az egyházakba, és belülről bomlassza szét a közösségeket. 1948 után, a népi demokráciának csúfolt diktatúra idején frontálisan és alattomos módon zajlott a támadás a parókiák ellen, a gyülekezeteket kiforgatták a javakból, heti egyszeri alkalomra, vasárnapra redukálták a vallási életet, nem engedélyezték a nemzetközi kapcsolatok ápolását.

Csendes László szerint a legnagyobb veszteség a szórványközösségeket sújtotta, miután az akkor még más típusú rendszerben működő egyházmegyékben egyik napról a másikra megszüntették a szórványtelepüléseken tartott istentiszteleteket. 1948 augusztusában felszámolták a felekezeti oktatást is. Mindennek nemcsak vallási alapon voltak következményei, hanem az egész erdélyi magyarságra nézve is.

A püspököket már az „újrakezdés évében”, 1948-ban megfenyegették, amikor is április 1-jén Petru Groza miniszterelnök előtt kellett hivatali esküt tenniük. Érdekesség, hogy akkor még nem tűnt ördögtől valónak, hogy a hivatalos román nyelv mellett a miniszterelnök magyarul beszéljen a magyar egyházak képviselőivel. Tulajdonképpen ez csak annyit jelentett, hogy a miniszteri tanács elnöke

anyanyelvükön fenyegette meg az egyházak képviselőit: magukra vessenek, ha egyes tisztségviselők börtönbe kerülnek.

„Nehézségek még lesznek, azonban a mi célunk az – és kérem, szeretettel kérek mindenkit, segítsenek –, hogy a bajok minél kisebb számban jelentkezzenek, és azokat időben el lehessen simítani. Felesleges áldozatok nélkül is elérhetjük azt az új történelmi fejlődésfázist, amelybe, miután országunk már elhelyezkedett, magunknak is el kell helyezkednünk” – fogalmazott Petru Groza a beszédében, amely érdekes módon csak a Magyar Országos Levéltárban maradt fenn.

Az evangélikus egyház nevében Argay György püspök mondott beszédet, aki 1944-ben már megtapasztalt egy minden jogi alapot nélkülöző letartóztatást, de nem ismerhette még a későbbi „harcos ateizmus” durva megnyilvánulásait. Csendes László szerint Argay püspök megítélése kettős, hiszen volt, amiben ellenállt a román kommunistáknak, és volt, amiben engedett nekik. Minden erejével meg akarta menteni a harminc erdélyi magyar evangélikus gyülekezetet, és bár rendszeresen tárgyalt a kultuszminiszterekkel, nem volt hajlandó alapvető kérdésekben engedni. A szerző úgy vélekedett, Argay vezetői habitusa és helye valahol Ordass Lajos és Túróczy Zoltán püspökök között jelölhető ki.

Leleplezés óvatosan

Csendes László a könyvében három ügynök – Schindler Béla (Sinai ügynök), Rapp Károly (Radu Ioan) és Matos Gyula (Vass Ignác) – jelentéseivel foglalkozik részletesebben. Számos beszervezési kísérletről kapunk tájékoztatást, volt, akit a sötét hírszerzés módszerével igyekeztek a Securitate szolgálatába állítani, sikertelenül. Bizonyítást nyer, hogy Rapp Károly évtizedeken át volt uszító beépített ügynök (románul *agent provocator*) és befolyásoló ügynök, aki az állami parancsokat maradéktalanul, ahogy ő fogalmazott, „végkimerülésig” hajtotta végre. Schindler Béla püspöki tanácsosként Argay György bizalmasan megosztott gondolatait adta tovább a politikai rendőrségnek, jelen-

tései nyomán emberi jogokat korlátozó intézkedéseket léptettek életbe a püspökök ellen. Matos Gyula egyházkerületi könyvelőként jelentett, ő szintén Argay baráti beszélgetéseit tolmácsolta a Securitaténak.

A szerző szerint az ügynökkérdésben az igazság árnyaltabban mutatja meg magát, mint más kérdésekben, hiszen muszáj különbséget tenni az ügynökök között a motiváció alapján: nem mindegy, hogy valaki zsarolás miatt vagy önértékből jelentett. Az óvatosságot indokolja, hogy voltak esetek, amikor ugyanazt a fedőnevet használták két informátor megnevezésére is.

A frusztrációkat csak növeli, ha kiragadunk a kontextusból és a nyilvánosság elé tárunk neveket, ahogy nemrég a Revista 22 című politikai és kulturális magazin tette. Csendes szerint a leleplezéseket nehezíti, hogy az 1950-es elközbzás után hézagosan maradtak fenn az egyházi iratok, de a Securitate Irattárát Vizsgáló Országos Tanács sem kapta

még meg a politikai rendőrség összes iratát. Egyébként arról, hogy valaki besúgó volt-e vagy sem, nem az említett tanács, hanem a törvényszék dönt, ha akar.

Tökéletes látélet

A kötetéről mind a könyvbemutatón jelen lévők, mind a szakmai bírálók nagy elismeréssel nyilatkoztak. Benkő Levente történész szerint Csendes László etalonként állhat a kutatók előtt. Egyszerre felkavaró és megnyugtató olvasmányélményt nyújt az olvasónak, nemcsak az egyházzal kapcsolatos eseményeket ismerteti, hanem kelet-közép-európai kontextusba helyezi a történeteket, segít megérteni a histográfiai hátteret, tökéletes látéletet ad a szekus időkről.

A könyvbemutató, illetve a könyv – amelynek készül a folytatása – egyik tanulsága, hogy az egyház a körülmények ellenére ellátta a feladatát, nem roppant össze a diktatúra nyomása alatt. Igazi csoda és isteni kegyelem, hogy az egy-

Könyvében Csendes László így fogalmaz: „Einkről és rólunk egyaránt valának a most kötetbe gyűjtött állami és egyházi számadások, remélhetőleg úgy, hogy nemcsak a pillanat érdekeinek megfelelő »igazság« kerül felszínre, hanem érzékelhetővé válik közös múltunk éltető fénye és melegsége. Emellett szeretném, ha egy olyan szemlélet terjedne el, mely szélesebb történelmi kontextusba helyezi a történeteket, nem pedig megrendezett látszatokat vagy látható (vissza)rendeződések szolgál. [...] Szükség van pillanatnyi számadásokra, még ha azok nem is lehetnek sem hibátlanok, sem (mindent) átfogóak. Elvégre a rossz térkép is jobb, mint a térkép hiánya.”

ház és a hit végül győzedelmeskedett, túlélte a kommunista terrort – hangzott el a könyvbemutatón.

■ Forrás: Mészáros Tímea / Főtér.ro

Lelkészként a kitelepítettek mellett

Emlék-istentisztelet Levélen

Paul Fischer egykori (kitelepített) levéli lakos kezdeményezésére – a Levéli Német Nemzetiségi Önkormányzat szervezésében – április 22-én istentiszteleten adóztak Hans Schrödl lelkész emlékének születésének nyolcvanhatodik évfordulóján. Ez az istentisztelet egyúttal ismét a levéliek testvér találkozásának bizonyult. Azoké a levélieké, akik itt maradtak, és azoké, akik külföldön találtak új hazát.

Az 1932. április 23-án Levélen született Hans Schrödl müncheni lelkész (édesapja levéli lelkész volt) családjával 1946-ban kitelepítették Németországba. A levéliek azonban sokat köszönhetnek neki, mert az ő segítségével, adománygyűjtésével sikerült templomukat helyreállítani, tatarozni. Segítette szülőfaluját a kitelepítettek találkozásának szervezésében, vagyis a hagyományteremtésben is. Huszonnyolc éven át minden év augusztus

utolsó vasárnapján – ökumenikus istentiszteleten – hirdette az ígét Levélen, részesítette áldásban az itt élő evangélikusokat csakúgy, mint a megszűről jött hittestvéreket. Utolsó alkalommal 2017. augusztus 26-án teljesített szolgálatot, ugyanis egy hónapra rá az Úr magához szólította. A reá való emlékezést is magában foglaló istentiszteleten zsúfolásig megtelt a levéli evangélikus templom.

Az Európai Unió himnuszának elénekelésével kezdődött az alkalom, majd Kiss Miklós mosonmagyaróvári lelkész köszöntötte mindazokat, akik személyes jelenlétükkel tisztelték meg az ünnepi együttlétet – Ausztriából, Mosonmagyaróvárról, Hegyeshalomról, Rajkáról. A Győr-Mosoni Egyházmegye esperese arról a különleges, bensőséges kapcsolatról is szólt, mely közte, hittestvéreink és Hans Schrödl lelkész között kialakult.

Kiss Miklós mellett ígét hirdetett Silvia Nitnaus, az ausztriai, burgenlan-

di Zurndorf lelkésze, valamint Othmar Amtmann atya a szintén burgenlandi Zeiselhofból, aki prédikációjában felidézte, hogy Hans Schrödl mint lelkipásztor támogatta a kitelepített levélieket, mint börtönlelkész lelki támogatást adott a fegyházak rabjainak, nem utolsósorban pedig támogatta volt osztálytársait, barátait, az egész levéli közösséget.

Az úrvacsorás istentiszteleten közreműködött a zurndorfi evangélikus templomi kórus és harsonazenekar, a hegyeshalmi Hajnalcsillag énekkar és a levéli Heideboden énekkar. Külön köszönet illeti a szervezésért Burda Évát, a tolmácsolásért Domonkos Sándort, valamint természetesen Paul Fischert és a német nemzetiségi önkormányzatot.

Az ünnepi istentiszteletet a helyi kultúrotthonban követte szeretetvendégség, de a kicsiny levéli gyülekezet tagjai számára a zsúfolt templom önmagában felejtethetetlen emlék maradt.

■ ROSENBERGER ANDRÁS *felügyelő*

BEMUTATKOZIK A GYULAI EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG

Befogadó, sokszínű közösség

1517 után hamar eljutott a reformáció Gyulára is. Olyan neves protestáns prédikátorok működtek a városban, mint Gálszécsi István, Szegedi Kis István vagy Sztárai Mihály, akiknek a helyi munkásságát a tavalyi reformátusokkal és az önkormányzattal közösen felállított reformációi emlékoszlop is hirdeti. Sajnos az 1566-os török ostrom és a vár eleste véget vetett az egyébként virágzó gyulai evangélikusság életének. A török elűzése után hosszú ideig nem tudunk gyulai evangélikusokról. Az újratelepítés protestáns részről a református egyházat erősítette meg. Csak a 20. század elején mutatkozott igény az evangélikus egyház-község megalapítására. Az ekkor alakult főkegyház az állami iskolától bérelt helyet az évi öt istentiszteletre, amelyeket az akkori békéscsabai lelkészek tartottak.

A város fejlődésének köszönhetően egyre többen érkeztek a környékről, akik itt, a megyeszékhelyen vállaltak munkát. Közöttük szép számmal voltak evangélikusok is. Ennek köszönhetően a főkegy-

házból hamarosan önálló egyházközség vált, bár az 1913-as szándék megvalósulását akadályozta az első világháború, ezért az csak 1924. augusztus 12-én alakult meg.

Az egyházközség létrejötte után komoly összefogással, külföldi és országos adománygyűjtés eredményeként 1927. december 18-án szentelte fel az újonnan felépült evangélikus templomot Raffay Sándor püspök. Tavaly, advent harmadik vasárnapján ünnepelte a közösség a felszentelés kilencvenedik évfordulóját. Erre a szép ünnepre alapította a gyülekezet presbitériuma egykori lelkésze iránti tiszteletből a Benkő István-díjat azzal a szándékkal, hogy elismerje a közösségben áldozatos munkát vállaló tagjainak szolgálatát.

A világhírű gyulai kolbász a százharminc éve született és hetven éve elhunyt Stéberl András személyében kötődik a gyülekezethez, hiszen a márkát megalakító hentesmester az evangélikus közösség aktív tagja, nagy mecénása volt.

Evangelikus istentisztelet a Magyar Rádióban

Június 3-án, Szentháromság ünnepe után az 1. vasárnapon 10.04-től istentiszteletet közvetít a Kossuth rádió a gyulai evangélikus

templomból. Igét hirdet Pápai Attila lelkész.

A szószéken kis réztábla hirdeti, hogy az ő adománya, valamint az egyházközség alapítványa is az ő nevét viseli.

2017 augusztusa óta Pápai-Tóth Orsolya és Pápai Attila látja el a lelkészi szolgálatot Gyulán és a hozzá tartozó két szórványban, Eleken és Kétegyháza. A körülbelül száz családot számláló közösségre a nyitottság, a befogadás és a sokszínűség jellemző. A gyülekezeti tagok zömmel a megye többi nagy evangélikus településéről származnak, akik Gyulán találták meg otthonukat. Lelkesen vesznek részt a város pezsgő kulturális életében. Minden Gyulán üdülő kedves vendéget szívesen látnak a változatos gyülekezeti alkalmakon. ■

Bűnbánat és hálaadás 213 éve

A hagyományokhoz híven május 1-jén ökumenikus istentiszteletet tartottak a somogydöröcskei evangélikus templomban. Az ünnepi alkalmon Galbavy Jenő SJP római katolikus pap, a Szent János apostolról és Remete Szent Pálról nevezett közösség priorja és Sándor Zoltán református lelkipásztor szolgált, ígét hirdetett Arató J. Lóránd evangélikus lelkész.

„1805 tavaszán nagy elemi csapás érte a döröcskei evangélikus gyülekezetet: április 27-én óriási, rendkívüli méretű felhőszakadás zúdult a községre, amely hatalmas károkat okozott. Főképpen a felhőszakadással érkező jégeső, hiszen galambtojás nagyságú jégdarabok hullottak. A sebes áradat [...] magával ragadta a hegyoldalokban legelésző, békés állatokat. [...] A faluban rengeteg házat elöntött a víz. [...] A lelkipásztor és a hívek a nagy csapás közepette Istenhez fordultak, és Őt hívták segítségül az újrakezdéshez a nagy pusztulás után. [...] 1805. április 28-án a községi bírósági esküdtek összegyűltek a parókián, és bűnbánatot tartottak, majd fogadalmat tettek. [...] ezt követően – a lelkész (Horváth József) javaslatára – május 1-jét fogadalmi ünnepé és bűnbánati nappá teszik, amit köteles mindenki szigorúan

megtartani” – írta Szerdahelyi Pál egykori somogydöröcskei evangélikus lelkész.

A hagyományokhoz híven idén május 1-jén is megtartott ökumenikus istentisztelet ígéhirdetési alapigéjéül Arató J. Lóránd evangélikus lelkész Pál apostol rómaiakhoz írott levele 8. fejezetének 28. versét választotta: „...akik Istent szeretik, azoknak minden javukra szolgálnak...”

Prédikációjában a lelkész először rávilágított arra, hogy mindenkinek voltak és vannak álmái, de nem biztos, hogy azok úgy teljesülnek, ahogyan megálmodták. Nagyon sok megkeseredett és léleklében megszorodott ember él ma a világban, de valóságosan megtapasztalható, hogy akik az Istent szeretik, akik az Istenhez kötődnek és ragaszkodnak, azoknak valóban minden – még a legnagyobb szenvedés és tragédia is – javukra válik. A prédikáció végén buzdításként

elhangzott, hogy legyünk mi is boldogok és szentek, akiknek hite és Istenhez való ragaszkodása példaértékű lehet minden ember számára.

Az alkalom végül szeretetvendégséggel zárult.

■ Forrás: tabevgyul.blogspot.hu

Ökumenikus dicsőítő koncert

Június 2-án újra Ez az a nap! a Budapest Arénában

Az Ez az a nap! programjait 2000 óta szervezik meg azzal a céllal, hogy minden évben legyen egy olyan nap, amikor a keresztyény hívők – felekezeti hovatartozástól függetlenül – összegyűlhetnek Jézus Krisztust keresztyény könnyűzenével dicsőíteni, illetve kifejezni egységüket és egymás elfogadását. A már hagyományosan tavasz legvégén, nyár elején esedékes nemzetközi ökumenikus rendezvénynek június 2-án ismét a Budapest Aréna ad otthont.

Az *Ez az a nap!* stábja a korábbiakhoz hasonlóan idén is neves külföldi előadókat és – keresztyény körökben – szinte mindenki által ismert hazai zenei szolgálókat hívott meg a délután 14 órától kezdődő alkalomra.

Az est fő fellépője az egyik legnépszerűbb kortárs keresztyény énekes, David Crowder, a dicsőítő koncertre pedig az angliai Worship Central csapat érkezik Budapestre. Fellép továbbá Pintér

Béla, valamint Balogh Mihály, Prazsák László, Oláh Gergő, Dobner Illés, a PZM zenekar, Csiszér László, Eddy, Andelic Jonathan és a Hidden Kingdom.

A gyermekek számára most is külön programmal készülnek a szervezők, a Misszió Expón pedig a különböző missziói szervezeteknek nyújtanak lehetőséget a bemutatkozásra. Szerveznek huszonnégy órás dicsőítést is, a programot megelőző napon pedig a június 2-i

dicsőítésben szolgálók számára rendeznek konferenciát.

Várják mindazokat, akik szeretnének együtt ünnepelni keresztyény testvéreikkel, és közösen kívánják megélni az összetartozás örömét felekezeti hovatartozástól függetlenül. Várják azokat, akik a szívükön viselik országunk sorsát, a keresztyények egységét, és készek együtt imádkozni ezért. Várják azokat, akik tartalmas programra, színvonalas zenei élményre, lelki feltöltődésre vágnak. Várják az Istent keresztesítőket, az elfáradtakat, akik felrészülésre vágnak; várnak egész gyülekezeti közösségeket, imacsoportokat, ifjúsági csoportokat is. Várják a kicsiket, nagyokat és még nagyobbakat.

■ EVÉLET-INFÓ

Európai „miheztartás” az evangélikus dómban

Nem felelős Karl Marx a rémtettekért, amelyeket elkövettek mindazok, akik örökösének és követőinek vallották magukat – jelentette ki Jean-Claude Juncker, az Európai Bizottság elnöke május 4-én a németországi Trierben, a filozófus születésének kétszázadik évfordulójára szervezett rendezvénysorozat megnyitóján. A luxemburgi kereszténydemokrata politikus az evangélikus egyházhoz tartozó Konstantin-bazilikában elmondott beszédében kiemelte, hogy „valószínűtlenül sok” tiltakozó levelet kapott Kelet-Közép-Európából, Németországból, Trierből és még Európán túlról is, amiért elvállalta a város díszpolgáraként kapott felkérését az ünnepi beszédre.

A nagyjából ezer meghívott vendég jelenlétében tartott ünnepségen részt vett számos evangélikus és katolikus egyházi vezető, tartományi és szövetségi politiká-

ban tevékenykedő politikus, diplomata és külföldi vendég, köztük a kommunista Kína kormányának magas rangú képviselői, akiknek jelenlétében szombaton felavatták Karl Marx 4,4 méter magas bronzszobrát, a Kínai Népköztársaság évfordulós ajándékát.

Karl Marx filozófus, közgazdász, szociológus 1818. május 5-én született Trierben, és élete első tizenhét évét itt is élte le. Az évfordulóra – a városvezetéssel, Rajna-vidék-Pfalz tartomány kormányával és a trieri római katolikus egyházmegyével együttműködve – az SPD-hez közel álló Friedrich Ebert Alapítvány (FES) nagyszabású rendezvénysorozatot szervezett, amelynek központja a FES által működtetett Karl Marx-emlékház, Marx múzeum-má átalakított szülőháza.

■ Forrás: MTI

ORATIO OECUMENICA

Mennyei Szent Felség, Szentháromság egy igaz Isten! Térdre borulunk, imádunk téged, aki kikutathatatlan titkaidat kinyilatkoztattad nekünk Jézus Krisztusban. Hozzád fordulunk könyörgéseinkkel.

Felséges Úr, aki megáldottál minket! Teremtett világot benépesítésére, abban való munkára hívtál el. Könyörülj rajtunk, hogy az örökségül kapott világot életvitelünkkel és tehetségünkkel ápoljuk és gyógyítsuk.

Felséges Úr, aki kiválasztottál minket! Szent népeddé tettél, hogy nevedet magasztaljuk és irgalmat hirdessük. Könyörülj rajtunk, és tégy késszé bennünket, hogy tanítványaidként lábad nyomában járjunk, és apostolaidként éljünk embertársaink között.

Felséges Úr, aki gyermekeiddé fogadtál minket! Könyörülj családjainkon, hogy neked tetsző életet éljünk. Add békességedet és szelidségedet! Add, hogy az apák a te ismeretetre neveljék gyermekeiket, az anyák a te gondoskodó szeretetedet, a nagyszülők megtartó kegyelmedet hirdessék övéiknek!

Felséges Úr, aki megajándékozta minket! Egyházadba gyűjtöttél, és közösségre hívtál gyülekezetünkbe. Könyörülj rajtunk, hogy otthonunk legyen e templom, családunk legyen e közösség, ahol hitünk láthatóvá válhat a te kegyelmed jó cselekedeteinek gyümölcseként.

Felséges Úr, aki megismertetted velünk akarodat! Életünk minden napján a te kezében vagyunk. Könyörülj rajtunk, hogy minden örömet és szomorúságot hálás szívvel vegyünk el a te kezedből. Add, hogy betegségeink, magányunk és gyászunk egyaránt a te ölelő karodba tereljen bennünket.

Atya, Fiú, Szentlélek! Kísérj bennünket életünk minden napján, hogy majdan beléphessünk örök hajlékba, ahol vég nélkül magasztalhatunk téged a mi Urunk, Jézus Krisztus által. Ámen.

Evangelikus Élet

A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

- E-mail: evelet@lutheran.hu
- EvÉlet online: www.evangelikuselet.hu
- Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
- Előfizetés: kiado@lutheran.hu
- Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
- Főszerkesztő: ILLISZ L. LÁSZLÓ (laszlo.illisz@lutheran.hu)
- Magazinszerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu)
- Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu)
- Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
- Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com)
- Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu)
- Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

FÜLLER TÍMEA – Gyermekeknek (f.timea.71@gmail.com),

TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu),

DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu),

KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu),

STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA – Életem igéje, Tallózó (evtallozo@gmail.com)

- Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518

- Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER (peter.kendeh@lutheran.hu)

- Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.) Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN

- Árusítja a kiadó.
- Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál.
- INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

- Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft (167 euró), egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft (195 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

- Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza.
- Címlapfotó: KISS TAMÁS

9 770133 130004

Szentháromság ünnepe – Ef 1,3-14

Kötelező olvasmányok

Légy jó mindhalálig. Az Áldott megáldott áldásával. Micsoda felütés, micsoda alaphang Szentháromság ünnepén! Tudatosulhat bennünk, hogy milyen fantasztikus csoda maga az áldás. Isten megáld minket, mi áldottak vagyunk, és mi magunk is áldjuk az Istent. Az áldás az a fundamentum, amelyre felépíthetjük nemcsak ünnepünket, de az egész életünket is, mely alapvetően törekszik a jóra, arra, hogy Isten akarata szerint éljen. Pál csoda szépen fogalmazza meg, mint is jelent ez: „...szentek és feddhetetlenek legyünk előtte szeretetben.” Sokan sokféleképpen fogalmazták már meg, mit is jelent jónak lenni, az Isten szerint jónak, de az egyik legfontosabb éppen e páli summa. Mert benne van a lényeg: szeretetben lenni. Az atyai ölelő szeretet ez. A fiúi odaadó szeretet. A „lelkes” vigasztaló szeretet.

A kőszívű ember fiai. Nagyon sokat ír a Szentírás arról, hogy milyen is az ember szíve. Arról sem hallgat, hogy szüksége van az ember kőszívűnek az Istenhez térésre. Napról napra. Óriási reményt villant fel Pál, amikor így ír: „...fiaivá fogad minket Jézus Krisztus által...”, mert ezzel éppen azt az esélyt fogalmazza meg, hogy Jézus által, miatt van realitása annak, hogy új szívet kapjunk, „gyermeki” szívet. Ez lehet a hiteles és hitteljes újrakezdés záloga. Hisszük, hogy Isten a keresztség szentségében – az Atya, Fiú, Szentlélek nevében – gyermekévé fogad minket. Szentháromság ünnepének egyik meglepetése lehet újragondolni saját keresztségünket, úgy is mint megszólítottaságunk, elköteleződésünk, kiválasztottságunk jeles pillanatát. Kőre, fára vagy papírra, de véssük fel ma: „Meg vagyok keresztelve!”

Vörös és fekete. Művészek sokat vitatkoznak arról, vajon a megváltásnak mi lehetne a megfelelő színe. Pál mai alapigénkben hitvallást tesz arról, hogy a mi megváltásunk és bűneink bocsánata is Krisztusban, az ő vére által történik meg velünk és bennünk: „Őbenne van – az ő vére által – a mi megváltásunk, bűneink bocsánata is...” Nagypéntek színei sok-sok templomban a vörös és a fekete. A vörös rózsza az oltáron és a fekete oltárterítő felkavaróan mutatja meg a megváltás mélységeit. Benne az Isten szeretetét és az ember gyűlöletét. Az Isten kegyelmét és az ember árulását. A vér ezernyi jelentését és a bűnbocsánat misztériumát. Vörös és fekete. Két szín, egy ünnep. A megváltás drámája. De, kérдем én, testvérem az Úrban, vajon ott ül-e a galamb a kereszten? Vajon megszólal-e a hang az Égből ott és akkor is, hogy „ez az én szeretett Fiam, akiben gyönyörködöm”? (Mt 17,5)

Az apostol. Pál apostol palackpostát küld nekünk Szentháromság ünnepére, 2018-ban. Nekünk, örökösöknek, akik „előre reménykedünk Krisztusban”. Nekünk, akiknek olyan természetes

kimondani és hallani is, hogy a mai istentisztelet is az Atya, Fiú, Szentlélek nevében kezdődik el. Nekünk, akiknek a jelen világunk összetett valóságában kell helytállnunk és egységesen hitvallást tennünk a Háromságról, aki Egy. Ő, aki egyszülött Fiát adta, hogy életünk legyen. Az apostol himnikus levélrészlete egyfajta küldetésként is írja számunkra is, „hogy dicsőségének magasztalására legyünk”. Olvassuk, halljuk Pál „dogmatikai sűrítmenyét”, melyben óriási íveket ír le, és részletezi Isten attribútumait a szabad akarattól az előre tudásig, tervének megvalósításától az elpeccsételésig. Olvasás közben szinte érezzük, ahogyan

ALBRECHT DÜRER: A SZENTHÁROMSÁG IMÁDÁSA (1511-1514)

az apostol fejében, lelkében, szívében összeáll, hogy mit is tett a Szentháromság egy igaz Isten az ő népével. Megszabadította, megváltotta, megmentette. Ez a mai nap evangéliuma. Az üdvösség evangéliuma. Áldunk téged, Krisztus!

■ GÁNC S TAMÁS

Imádkozzunk! Vallom előtted, szent és örök Isten, hogy nem mindent értek a Szentháromság titkaiból. Bocsáss meg nekem! Vágyódom kegyelmedre! Nem is bízom másban, mint abban, hogy atyai jószágod átölel, hogy nemtudásomat elfeded, hogy megélhetem: ígéretednek én is örököse lehetek. Jöjj, Atya, Fiú Lelke, szállj reám, és add, hogy gyermekedként hűséges maradhassak hozzád, és dicsőségednek magasztalására lehessenek. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (május 27.) Gondoljatok a távolból is az Úrra, jusson eszetekbe Jeruzsálem! Jer 51,50b (Ef 6,18; Jn 3,1–8[9–15]; Róm 11,[32]33–36; Zsolt 145) Jeruzsálem a zsidóság szent helye, vallási központja volt. A jeruzsálemi templomot Isten lakóhelyének hitték. A babiloni száműzetést Istentől való elszakíttóságként élték meg. Életünk során oly gyakran távol kerülünk az Úrtól. Van úgy, hogy az Urat érezzük távol magunktól. Megélünk mélységeket és magasságokat. De tudnunk, éreznünk, hinnünk kell, hogy Isten ott van velünk akkor is, amikor mélységeket élünk meg, amikor nagyon távolinak érezzük őt. És akkor se feledkezzünk meg róla, amikor magasságokban érezzük magunkat, vagyis minden rendben van körülöttünk és bennünk. Az Úr mindenhol és mindenkor megszólítható. Babilonban is, a gyülekezetben is, a belső szobában is.

Hétfő (május 28.) Így szól az Úr [...]: Meghallgattam imádságodat, láttam, hogy könnyeztél. Meggyógyítalak. 2Kíri 20,5 (Jn 11,2–3; 2Móz 3,13–20; Zsid 11,8–22) „Először sírsz. / Azután átkozódsz. / Aztán imádkozol...” (Részlet Reményik Sándor *Kegyelem* című verséből) Ezékiás király halálosan megbetegedett. Az Úr Ézsaiás próféta által üzentte meg neki, hogy rendelkezzen a háza felől, mert meg fog halni. Kórházi folyosók, betegekkel zsúfolt orvosi rendelők várószobái, kétségbeesett, sápadt arcok... Imádkozz! Sírj bátran, ha úgy esik jobban. Isten látja a könnyeidet, a gyötrődésedet, és meggyógyít. Lázárt a sírból is kihozta az Úr. Krisztusnak a halál felett aratott győzelme reménységgel töltsön el. Nem a halálé az utolsó szó.

Kedd (május 29.) Simon így felelt: Mester, egész éjszaka fáradoztunk ugyan, mégsem fogtunk semmit, de a te szavadra mégis kivetem a hálót. Lk 5,5 (4Móz 9,18; Ézs 43,8–13; Zsid 11,23–31) Olvassuk szorgalmasan a Szentírást. Minden reggel kíváncsian kutatjuk, mit üzen nekünk Isten igéje által. Aztán munkához látunk. Tesszük a dolgunkat legjobb tudásunk szerint, a magunk tervei, elhatározásai, célkitűzései szerint. Vajon elég-e a sikerhez a szaktudás, a rátermettség, az igyekezet? Simon Péterék vállalkozása csak akkor járt sikerrel, amikor engedelmesen, az Úr szavára vetették vízbe hálóikat. Így az emberi tudás szerint kudarcos vállalkozás is sikeres lehet. Terveink, céljaink, eszközeink vajon belesimulnak-e az Úr akaratába? Céljaink elérése közben hallgatunk-e az Úr szavára, és megteesszük-e, amit mond?

Szerda (május 30.) Teljete meg Lélekkel, mondjatek egymásnak zsoltárokat, dicséreteket és lelki énekeket. Ef 5,18–19 (Zsolt 103,22; ApCsel 17,[16]22–34; Zsid 11,32–40) „...amivel csor-

dultig van a szív, azt szólja a száj.” (Mt 12,34b) Érzed-e, mennyi jót kapsz az Úrtól naponként – érdemtelenül? Felfedezed-e a próbás napokon is az Úr áldását életeden? Ha igen, beszélj róla bátran, a Lélek erejétől áthatva másoknak is. Hadd teljen meg az ő szívük is panasz és elégedetlenkedés helyett hálával Isten iránt.

Csütörtök (május 31.) Boldogok vagytok, ti szegények, mert tiétek az Isten országa. Lk 6,20 (Zsolt 140,13; Ef 4,1–7; Zsid 12,1–11) „Szegények.” Jézus korában ez a szó már nem a külsőleg látható szegénységet jelentette, sokkal inkább az Istent keresők lelki magatartását, alázatosságát. Akkoriban kik remélték, hogy elnyerik Isten országát? Akik valamilyen vallási teljesítményt fel tudtak mutatni. Jézus nem feltételeket szab, hanem evangéliumot, örömezenetet hirdet – személyre szabottan. Isten kegyelme azok felé fordul elsősorban, akiket a vallásos teljesítményekkel dicsekvők méltatlannak mondanak erre a kegyelemre, Isten országára. Nincs semmi az életedben, amivel Isten előtt büszkélkedhetnél? Csak egy kétséggel küszködő, istenkereső, nyomorult embernek érzed magad? Boldog vagy! Isten jóakaratára, amely Jézusban jött közel hozzánk, a tiéd is.

Péntek (június 1.) Isten elküldi szeretetét és hűségét. Zsolt 57,4b (1Jn 4,14; 2Pt 1,16–21; Zsid 12,12–17) Amit a zsoltáros csak remélt, mi már tudhatjuk. Isten szeretete és hűsége Jézus Krisztusban megjelent a világban. Jánosék, az apostolok és még sokan mások szemtanúi lehettek mindennek, és a látottak alapján tehettek bizonyosságot Isten szeretetéről és hűségéről. Nekünk a Szentlélek segít meglátni az Isten szeretetét és hűségét, és ő tesz minket alkalmas eszközökké szeretetének és hűségének láttatására az emberek között, egymás javára, Isten dicsőségére.

Szombat (június 2.) Ha pedig azt reméljük, amit nem látunk, akkor állhatatossággal várjuk. Róm 8,25 (Zsolt 25,5; Jn 14,7–14; Zsid 12,18–24) Sem várakozni, sem várakoztatni nem szeretek. Tétlenül várakozni pedig számomra kész téboly. Bizonytalanul várakozni, az maga a megsemmisülés. Mi azonban Isten országának kiteljesedését várjuk, amikor nem lesz kín, fájdalom és szenvedés. Erre kaptunk reménységet Jézus Krisztus által. Visszaáll a harmonikus rend. Csend, béke, nyugalom. Pál apostol cselekvő várakozásra hív minket. Tegyük azért, hogy körülöttünk és bennünk már itt és most érezhető valósággá váljon Isten országa.

■ KOVÁCS ERZSÉBET

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

JÚNIUS 2.

KAPUNYITÁS: 14:00

PROGRAM KEZDÉS: 16:00

EZ AZ NAP! 2018

"ÉN VAGYOK AZ ÚT, AZ IGAZSÁG ÉS AZ ÉLET."

JÁNOS 14:6

LAZ ÚT

CROWDER | WORSHIP CENTRAL

HIDDEN KINGDOM | PZM | EDDY | OLÁH GERGŐ

ANDELIC JONATHAN | PINTÉR BÉLA | CSISZÉR LÁSZLÓ

BALOGH MIHÁLY | PRAZSÁK LÁSZLÓ | DOBNER ILLÉS

24 ÓRÁS DICSŐÍTÉS | GYERMEKPROGRAMOK | MISSZIÓ EXPÓ | IGEI ÜZENETEK

BUDAPEST ARÉNA

JEGYEK ÉS CSOPORTOS KEDVEZMÉNYEK: EZAZANAP.HU

VELED MI IS SEGÍTHETÜNK!

Evangelikus

Technikai
szám:

0035

evangelikus.hu

 /evangelikus